

T.C.
DÜZCE ÜNİVERSİTESİ
SOSYAL BİLİMLER ENSTİTÜSÜ
TURİZM VE OTEL İŞLETMECİLİĞİ ANABİLİM DALI

**MADEN DERESİ'NDEKİ YEREL HALKIN KIRSAL TURİZME OLAN
TUTUMUNU BELİRLEMeye YÖNELİK BİR ARAŞTIRMA**

YÜKSEK LİSANS TEZİ

ALİ ATA

Düzce
Şubat-2018

T.C.
DÜZCE ÜNİVERSİTESİ
SOSYAL BİLİMLER ENSTİTÜSÜ
TURİZM VE OTEL İŞLETMECİLİĞİ ANABİLİM DALI

**MADEN DERESİ'NDEKİ YEREL HALKIN KIRSAL TURİZME OLAN
TUTUMUNU BELİRLEMeye YÖNELİK BİR ARAŞTIRMA**

YÜKSEK LİSANS TEZİ

ALİ ATA

Danışman: Doç.Dr. Muammer MESCI

Düzce

Şubat-2018

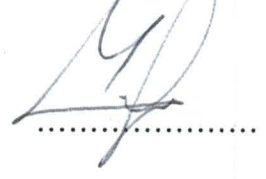
Sosyal Bilimler Enstitüsü Müdürlüğü'ne,

Bu çalışma jürimiz tarafından Turizm ve Otel İşletmeciliği Anabilim Dalında oy birliği / oy çokluğu ile YÜKSEK LİSANS TEZİ olarak kabul edilmiştir.

Başkan Doç. Dr. Muammer MESCI

Üye Yrd. Doç. Dr. Seyda FAİKOĞLU

Üye Yrd. Doç. Dr. Lütfi Mustafa ŞEN

Yukarıdaki imzaların, adı geçen öğretim üyelerine ait olduğunu onaylarım.

.../.../2018

(İmza Yeri)
Doç. Dr. Ali ERTUĞRUL
Enstitü Müdürü

ÖNSÖZ

Bu çalışmada Maden Deresi'ndeki yerel halkın kırsal turizme olan tutumunun ne yönde olduğunu belirlemek amaçlanmıştır.

Yüksek lisans tez sürecinde etkili motivasyonu, yaydığı pozitif enerjisiyle, engin bilgi ve tecrübeleriyle benden yardımlarını esirgemeyen değerli danışmanım Sayın Doç. Dr. Muammer MESCI' ye tüm katkılarından dolayı en içten ve samimi teşekkürlerimi sunarım. Gerek iş hayatımda gerekse yüksek lisans eğitimimde pozitif enerjileriyle bana güç katan ve manevi desteklerini her zaman üzerimde hissettiğim Sayın Yrd. Doç. Dr. Ali AKAYTAY'a teşekkür ederim. Tez jürimde bulunan Sayın Yrd.Doç.Dr. Seyda FAİKOĞLU ve Sayın Lütfi Mustafa ŞEN hocalarıma tüm katkılarından dolayı şükranlarımı sunarım. Yüksek lisans eğitimim boyunca bana emeği geçen ve bana katkı sağlayan tüm değerli hocalarıma da teşekkürlerimi sunarım.

Araştırmaya ait verilerin toplanmasında, kıymetli zamanlarını ayırarak araştırma anketlerini cevaplayan ve araştırmama katkı sağlayan değerli arkadaşlarıma ve hemşerilerime en içten, samimi teşekkürlerimi sunarım.

Neşesiyle bana güç veren ve çalışmalarına katkı sağlayan, başta Kübra ERARSLAN olmak üzere tüm yeğenlerime şükranlarımı sunarım. Son olarak da bu günlere gelmemde haklarını asla ödeyemeyeceğim, başta kıymetli ANNEM olmak üzere tüm aileme sonsuz şükranlarımı sunarım.

Ali ATA

ÖZET

MADEN DERESİNDEKİ YEREL HALKIN KIRSAL TURİZME OLAN TUTUMUNU BELİRLEMeye YÖNELİK BİR ARAŞTIRMA

ATA, Ali

Yüksek Lisans, Turizm ve Otel İşletmeciliği Anabilim Dalı

Tez Danışmanı: Doç.Dr. Muammer MESCI

Şubat 2018, 108 sayfa

Kırsal turizm, kırsal bölgedeki doğal ve kültürel kaynaklarımızı tüm dünyaya tanıtırken aynı zamanda bölgenin kalkınmasına da katkı sağlamaktadır. Ancak beklenen faydaların gerçekleşebilmesi için kırsal turizmin olmazsa olmazlarından olan yerel halkın desteğinin alınması çok önemlidir. Bu araştırmada da Maden Deresi Yöresindeki yerel halkın turizme karşı tutumlarının ne yönde olduğunun belirlenmesi amaçlanmıştır.

Belirlenen amaca ulaşmak için öncelikle konuya ilişkin literatür taraması yapılmıştır. Araştırmanın uygulama bölümünde ise, bilimsel araştırmalarda sıkça kullanılan veri toplama yöntemlerinden anket tekniği tercih edilmiştir. Araştırmada Emiroğlu (2013)'nin kullanmış olduğu ölçekten faydalanılmıştır. Anket iki bölümden oluşmakta olup birinci bölümde 5 adet demografik soru bulunmakta, ikinci bölümde 5' li Likert Ölçekli 19 adet kapalı uçlu soru önermesi yer almaktadır.

Araştırma verileri SPSS Paket Programı yardımı ile analiz edilmiş ve ulaşılan bulgular literatürden faydalanarak yorumlanmıştır. Yerel halkın kırsal turizme olan tutumunu tespit etmek için anket formundaki kırsal turizm hakkındaki ifadelerle ilgili frekans (ortaya çıkma sıklığı) t-testi, one-way anova testi, ve açıklayıcı faktör analizinden faydalanılmıştır.

Yapılan açıklayıcı faktör analizi sonucu kırsal turizm tutumunu oluşturan üç boyutta toplam 17 ifade yer almaktadır. Ekonomik boyut 7, sosyo kültürel ve çevresel boyut da 5 ifadeden oluşmaktadır. Yapılan araştırmada elde edilen bulgulardan; yerel halkın turizm faaliyetlerinin ekonomik, sosyo-kültürel ve çevresel boyutuna olan tutumunun olumlu yönde olduğu anlaşılmıştır. Ancak yerel halkın doğal çevrenin ve kültürel yapının bozulacağı yönünde endişeler taşıdığını da belirtmek gerekir. Ayrıca yapılan analizler sonucunda yerel halkın bazı demografik özellikleriyle turizm faaliyetlerinin boyutları arasında anlamlı farklılıklar olduğu tespit edilmiştir.

Anahtar Kelimeler: Sürdürülebilir Turizm, Kırsal Turizm, Maden Deresi, Yerel Halkın Tutumu

ABSTRACT

A RESEARCH ON DETERMINING ATTITUDES OF LOCAL PEOPLE ON RURAL TOURISM IN MINE CREEK

ATA, Ali

Master, Department of Tourism and Hotel Management

Thesis advisor: Assoc. Prof. Muammer MESCI

February 2018, 108 page

Rural tourism introduces our natural and cultural resources in rural areas to the whole world according to the conditions of the concept of sustainability. It also contributes to the development of the region. However, the support of the most important part of the rural tourism which is the local people is necessary for rural tourism in order to expected benefits to be realized. In this study, it was aimed to determine the attitude of the local people in Maden Stream Region towards the tourism.

In order to reach the aim, firstly literature search was made. In the application part of the research, survey technique was used from the data collection methods frequently used in scientific researches. The scale used by Emiroğlu (2013) was utilized in the research. The questionnaire consists of two parts. there are 5 demographic questions in the first section and 19 closed-ended questions in Likert Scale with 5 options in the second section.

The data of the study were analyzed with the SPSS Package Program. The findings were interpreted by using literature. The percent, frequency (occurrence frequency) t-test and descriptive factor analysis were used in the survey to determine the attitude of local people in rural tourism.

Made exploratory factor analysis is located a total of 17 phrases in three dimensions, forming the attitudes of rural tourism. Economic dimension consist of 7 terms, socio-cultural and environmental dimension consist of 5 terms. The findings obtained from the survey: it is understood that the attitude of local people towards to the economic, socio-cultural and environmental dimension of the tourism activities are positive. However, it should be noted that the local people are concerned about the natural environment and the cultural structure to deteriorate. In addition, as a result of the analyzes made, it has been found that there are significant differences between the demographic characteristics of local people and the dimensions of tourism activities.

Keywords: Sustainable Tourism, Rural Tourism, Mine Creek, Local People's

İÇİNDEKİLER

	Sayfa
ÖNSÖZ.....	ii
ÖZET.....	iii
ABSTRACT	iv
İÇİNDEKİLER.....	v
TABLolar LİSTESİ	viii
I. BÖLÜM.....	1
1.1.GİRİŞ	1
1.1.1.Araştırmanın Problemi	1
1.1.2.Araştırmanın Amacı	2
1.1.3.Araştırmanın Önemi.....	3
1.1.4.Araştırmanın Varsayımları	3
1.1.5.Araştırmanın Sınırlılıkları	3
II. BÖLÜM	5
2.1.LİTERATÜR.....	5
2.1.1.Turizm Kavramı	5
2.1.2. Sürdürülebilir Turizm.....	9
2.1.3.Alternatif Turizm.....	15
2.1.4.Alternatif Turizm Türleri	17
2.1.4.1.Kültür Turizmi.....	19
2.1.4.2.Sağlık-Termal Turizmi.....	21
2.1.4.3.Kış Sporları Turizmi.....	21
2.1.4.4.Mağara Turizmi.....	22
2.1.4.5.Yayla Turizmi	24
2.1.4.6.Kongre Turizmi	25

2.1.4.7.Av Turizmi	27
2.1.4.8.Golf Turizmi.....	28
2.1.4.9.Gençlik Turizmi	30
2.1.4.10.Yat Turizmi	33
2.1.4.11.Botanik Turizmi	35
2.1.4.12.Spor Turizmi	36
2.1.4.13.İnanç Turizmi	37
2.1.4.14.Akarsu Turizmi	40
2.1.4.15.Kuş Gözlemciliği Turizmi.....	41
2.1.4.16.Karavan Turizmi	42
2.1.4.17.Dağcılık	43
2.1.4.18.Hava Sporları.....	44
2.1.4.19.İpek Yolu Turizmi	46
2.1.4.20.Sualtı Dalış	47
2.1.5.Kırsal Turizm Kavramı	49
2.1.6.Kırsal Turizm Önemi ve Türleri.....	50
2.1.7.Kırsal Turizm Etkileri	51
2.1.7.1.Kırsal Turizmin Sosyo-Kültürel Etkileri.....	52
2.1.7.2.Kırsal Turizmin Sosyo-Ekonomik Etkileri	53
2.1.7.3.Kırsal Turizmin Çevre Üzerindeki Etkileri	54
III. BÖLÜM	56
3.1.ARAŞTIRMANIN YÖNTEMİ.....	56
3.1.1.Araştırmanın Amacı ve Hipotezleri	56
3.1.2.Araştırma Evreni ve Örneklem.....	57
3.1.3.Araştırmanın Veri Toplama Aracı.....	60
3.1.4.Güvenilirlik ve Geçerlilik.....	61

3.1.5.Araştırmada Kullanılan Analiz Teknikleri	63
IV. BÖLÜM	64
4.1.ARAŞTIRMANIN BULGULARI VE DEĞERLENDİRME	64
4.1.1.Yerel Halkın Demografik Özelliklerine İlişkin Bulgular.....	64
4.1.2.Yerel Halkın Kırsal Turizme İlişkin Görüşlerine Yönelik Analiz	66
4.1.3.Yerel Halkın Kırsal Turizm Tutumuna Yönelik Açıklayıcı Faktör Analizi Sonuçları.....	70
4.1.4.Katılımcıların Medeni Durumları İle Kırsal Turizm Tutumu Arasındaki Farklılığa Yönelik T-Testi	72
4.1.5.Katılımcıların Cinsiyeti İle Kırsal Turizme Tutumları Arasındaki Farklılığa Yönelik T-Testi	74
4.1.6.Katılımcıların Yaşı İle Kırsal Turizme Tutumları Arasındaki Farklılığa Yönelik One-way Anova Testi	75
4.1.7.Katılımcıların Eğitim İle Kırsal Turizme Bakışları Arasındaki Farklılığa İlişkin One-way Anova Testi.....	76
4.1.8.Katılımcıların Gelir Durumu İle Kırsal Turizme Bakışları Arasındaki Farklılığa İlişkin One-way Anova Testi	79
4.2.BULGULARA İLİŞKİN GENEL SONUÇLAR	81
4.2.1.Demografik Özelliklere İlişkin Sonuçlar	81
4.2.2.Frekans Dağılımına İlişkin Sonuçlar.....	82
4.2.3.Açıklayıcı Faktör Analizi Sonuçları.....	83
V. BÖLÜM	86
5.1.SONUÇ	86
5.2.ÖNERİLER	91
VI. KAYNAKÇA	94
VII. EKLER	107
Ek-1: Uygulama Anket Formları.....	107

TABLolar LİSTESİ

Sayfa

Tablo 1: Sürdürülebilir Turizm Kavramına Uygun Olan ve Olmayan Turizm Şekilleri	14
Tablo2: Belirli Evrenler İçin Kabul Edilebilir Örnek Büyüklükleri	59
Tablo 3: Normal dağılım analiz tablosu.....	62
Tablo 4: Güvenirlilik Analizi	62
Tablo 5: Yerel Halkın Demografik Özelliklerine Göre Dağılımı	64
Tablo 6: Ankete Katılan Yerel Halkın Kırsal Turizme Yönelik Görüşlerine İlişkin Frekans Analizi Sonuçları	66
Tablo 7: Kırsal Turizm Tutumuna Yönelik Açıklayıcı Faktör Analizi Bulguları	71
Tablo 8: Kırsal Turizm Tutumuna Yönelik Yapılan Varyans Testi	72
Tablo 9: Katılımcıların Medeni Durumları İle Kırsal Turizme Bakışları Arasındaki İlişkiye Yönelik Analiz	73
Tablo 10: Katılımcıların Medeni Durumlarına Göre Kırsal Turizme Bakışlarına İlişkin Tutumlarına (Boyutları) Göre T-Testi Sonuçları	73
Tablo 11: Katılımcıların Cinsiyeti İle Kırsal Turizme Tutumları Arasındaki Farklılığa Yönelik T-Testi	74
Tablo 12: Katılımcıların Cinsiyetlerine Göre Kırsal Turizme İlişkin Tutumlarına (Boyutları) Göre T-Testi Sonuçları	74
Tablo 13: Katılımcıların Yaşı İle Kırsal Turizme Tutumları Arasındaki Farklılığa Yönelik One-way Anova Testi.....	75
Tablo 14: Sosyo-Kültürel Boyut İle Yaş Arasında Farklılıklara Yönelik Analiz.....	76
Tablo 15: Çevresel boyut ile yaş arasında farklılıklara yönelik analiz	76
Tablo 16: Katılımcıların Eğitimi İle Kırsal Turizme Bakışları Arasındaki Farklılığa İlişkin One-way Anova Testi	77
Tablo 17: Katılımcıların Eğitim İle Kırsal Turizme Bakışları Arasındaki Farklılığa İlişkin Analiz	78
Tablo 18: Katılımcıların Gelir Durumu İle Kırsal Turizm Tutumları Arasındaki Farklılığa İlişkin One-way Anova Testi.....	79
Tablo 19: Katılımcıların Gelir Durumu İle Kırsal Turizm Tutumları Arasındaki Farklılığa İlişkin Analiz Tablosu	80
Tablo 20: Alt Hipotezler	84

I. BÖLÜM

1.1.GİRİŞ

Araştırmanın giriş bölümü çalışmanın içeriğiyle ilgili genel bilgilerden oluşmaktadır. Bu yönde ilk olarak, araştırmanın problemi, sonrasında araştırmanın amacı, önemi ve sınırlılıkları yer almaktadır.

1.1.1.Araştırmanın Problemi

Hızla gelişen ve değişen dünyamızda kırsal bölgedeki nüfusun azaldığı, ekonomik ve sosyal değişikliklerin yaşandığı görülmektedir. Ülkeler kalkınma politikalarında, özellikle doğal kaynakların her geçen gün önem kazanmasıyla kırsal kalkınmaya önem vermektedirler (Çeken vd., 2007:2). Kırsal kesimdeki ekonomik sorunlar, kırsal sanayileşmenin gittikçe azalması, tarım sektöründeki sıkıntılar ve yüksek eğitim almış gençlerin büyük şehirlere göçü gibi problemler birçok ülkeyi ekonomik ve toplumsal yenilenme için alternatif stratejiler üretmeye yönlendirmiştir. Kırsal kalkınmanın sağlanması kırsal turizmin geliştirilmesiyle mümkün olabileceği için benimsenen stratejilerden birisi de kırsal turizmdir (Çolak, 2009:42). Kırsal turizmle kırsal alanlardaki istihdam alanlarının artmasıyla bölgedeki kaynakların etkin olarak kullanılmasını sağlayabilir. Bu nedenle kırsal turizm bölgesel dengesizlikleri giderilmesinde ve kırsal kalkınmanın sağlanmasında önemli rol oynadığı anlaşılmaktadır (Dinçer vd., 211:177).

Yukarıda saydığımız nedenlerle birlikte dünya genelindeki yeni turizm arayışlarının talebe bağlı olarak rekreasyonel aktiviteler, tarih, sağlık, doğa yürüyüşü, kültür, ekoturizm ve kırsal turizm yönünde gelişmesi, kırsal turizmin öneminin artmasındaki diğer bir etkidir. Kırsal turizm, dünyada gelişmiş ve gelişmekte olan ülkelerde, mevcut turizm çeşitlerinin yerine farklı seçenekler sunması yada tamamlayıcısı olarak her geçen gün önem kazanmaktadır. Dünya genelinde, turizm potansiyelinin kırsal turizm ile değerlendirilmesiyle kırsal bölgelerin ekonomik kalkınması amacıyla yapılan çalışmalar hız kazanmaktadır. Kırsal turizm projelerinin

başarıya ulaşmasıyla kırsal bölgelerdeki ekonomik faaliyetlerde tarım sektörünün yanında kırsal turizmin de bir seçenek olarak değerlendirme olanağı vermiştir (Karacan vd., 2016:10).

Kırsal turizmin etkileri yapılan araştırmalar sonucunda daha çok ekonomik boyutlarda ortaya çıktığı görülmektedir. Çünkü ekonomik etkilerin gelir getirici özelliği olması sebebiyle ülke genelinin ve yöre halkının dikkatini daha çok çekmektedir. Ancak kırsal turizmin sosyo-kültürel ve fiziksel çevre üzerinde de etkileri olduğu kesindir (Cengiz ve Akkuş, 2012:65). Yerel halkın kültürel değerleri kırsal turizmle geniş kitlelere tanıtılmasıyla bölge halkının kendisine olan güveni artmakta, gelenek ve göreneklerine daha sıkı bağlanmaktadır. Toplumsal güven artışı olarak da adlandırabileceğimiz bu durum sürdürülebilir bir yapının oluşmasına da katkı sağlamaktadır. Ayrıca toplumun gerek sosyal çevresinin gerekse fiziksel çevresinin olumu yönde değişmesine yardımcı olmaktadır. Çevresel kirliliğe olan duyarlılığı arttırmakta aynı zamanda alt ve üst yapılara yapılan yatırımların çoğalmasıyla fiziksel çevre üzerindeki etkisini göstermektedir (Çolak, 2009:46-53).

Kırsal turizmle hedeflenen ekonomik, sosyo-kültürel ve çevresel faydaların elde edilebilmesi için ilk olarak yerel halkın desteğinin alması gerekir. Kırsal turizmin yerel halkça özümsemesi için bölgede yaşayan insanların yaşam şekilleri ve bölgenin özelliklerine göre gerekli teşvik ve desteklemeler yapılmalıdır (Kadanalı ve Yazgan 2012:100). Çünkü herhangi bir turizm projesi yerel halkın desteğinden yoksun ve bilgisi dışında planlanmış ve oluşturulmuş ise başarısız olma tehlikesiyle karşı karşıyadır (Sert 2013:1).

Bir turizm projesinin başarısı için yerel halkın desteğinin çok önemli olduğu yapılan literatür taramasında ortaya çıkmaktadır (Morgül, 2006; Kiper, 2006; Çeken vd., 2007; Öztürk, 2010; Yallagöz, 2010; Uçar, 2010; Kadanalı ve Yazgan, 2012; Sert, 2013). Bu bağlamda araştırmanın temel problemi yerel halkın yöredeki kırsal turizm faaliyetlerini destekleyip desteklemediği sorusunun yanıtını bulmaktır.

1.1.2.Araştırmanın Amacı

Sürdürülebilir turizme yönelik yapılan çalışmaların ve projelerin turizm endüstrisinde hedeflenen başarıya ulaşabilmesi için yerel halkın turizme yönelik tutumlarının ne yönde olduğu bilinmeli ve turizmin gelişimine yönelik planlar buna

göre yapılmalıdır (Rızaoğlu ve Biçici, 2011:79). Bu bağlamda bu çalışmanın amacı bölgede yaşayan halkın turizme karşı olan tutumlarının belirlenmesidir. Bu amaçla;

- Turizmin ekonomik etkileri
- Turizmin sosyo-kültürel etkileri
- Turizmin çevresel etkileri incelenecektir.

1.1.3.Araştırmanın Önemi

Karadeniz kıyılarında deniz turizmi açısından sezonun kısa olması; kaynakların etkin kullanımı ve turizm faaliyetlerinin tüm mevsimlere yayılması açısından bu bölgede alternatif turizm faaliyetlerini daha da önemli kılmaktadır. Özellikle Batı Karadeniz Bölgesi'nde bir alternatif turizm türü olan kırsal turizmle ilgili literatürde bir çalışma olmaması bu çalışmayı önemli kılmaktadır.

Ayrıca kırsal turizmle ilgili yapılan çalışmalara bakıldığında genellikle kırsal turizm potansiyelinin ya da kırsal turizmin ekonomik, sosyal ve çevresel etkilerinin tespitine yönelik olduğu görülmektedir. Yapılan literatür taraması sonucunda yerel halkın kırsal turizme yönelik tutumlarını tespit etmeyi amaçlayan çalışmaların az olması bu çalışmayı önemli kılan diğer bir husustur. Öte yandan Maden Deresi'nde bunun benzeri bir çalışmanın bulunmaması, çalışmanın diğer bir önemini göstermektedir.

1.1.4.Araştırmanın Varsayımları

Yerel halkın kırsal turizme olan bakışını tespit etmek üzere yapılan bu çalışmada; formlarını dolduran tüm katılımcıların, Kuyumcullu Mahallesi'nin yerlisi oldukları, araştırma anket formunda yer alan sorulara doğru, içten ve samimi cevap verdikleri ve araştırma evreninin genelini temsil ettikleri varsayılmaktadır.

1.1.5.Araştırmanın Sınırlılıkları

Tüm bilimsel çalışmalarda olduğu gibi bu çalışmada da zaman, maliyet ve değişkenlere ilişkin belli başlı kısıtlılıklar bulunmaktadır. Bu araştırma ile ilgili en önemli kısıtlardan biri araştırmanın tek bir bölgede gerçekleştirilmiş olmasıdır. Araştırma Maden Deresi'ndeki yerel halkın kırsal turizme bakışını tespit etmek üzere Kuyumcullu Mahallesi ile sınırlandırılmıştır. Ayrıca araştırmanın bulguları, veri

toplama yöntemi olarak seçilen anket uygulaması ve anket formlarında yer alan sorularla sınırlıdır.

II. BÖLÜM

2.1.LİTERATÜR

Bu bölümde turizm kavramı, sürdürülebilir turizm, alternatif turizm, alternatif turizm türleri, kırsal turizm kavramı, kırsal turizm faaliyet ve türleri ile kırsal turizmin etkileri yer almaktadır.

2.1.1.Turizm Kavramı

Turizm sözcüğü Latince'de dönme anlamına gelen "tornus" kelimesinden gelmektedir. İngilizcede, 'touring' ile 'tour' terimleri bu sözcükten türemiştir (Akat, 1997: 3). Turizm kavramını tanımlanırken dikkat edilmesi gerek ilk şey, hareket ve geri dönüş faaliyetidir. Bir başka ifadeyle turizm faaliyetinin gerçekleşebilmesi için gezme olayının sürekli kalış şekline dönüşmemesi ve gidilen yerde geçici bir kalışla asıl ikamet yerine dönüş olması gerekir (Usta, 2002: 8).

Türkçede, Arapça kökenli olan "yolculuk, gezmek" anlamına gelen "seyahat" sözcüğü "turizm"; "yolcu, gezgin" anlamına gelen "seyyah" sözcüğü ise "turist", sözcüğünün karşılığı olarak genel kabul görmüştür (Hoşcan, 2008:1).

Turizmin çok yönlü bir özelliğe sahip olmasından dolayı ve diğer faaliyetlerle karmaşık bir etkileşimde bulunması kesin bir tanım yapılmasını zorlaştırmaktadır. Sorun turizmin merkezinde insan olmasından ötürü psikolojik, sosyal, ekonomik, politik, çevresel birçok etkenin bir araya gelmesinden ötürü kaynaklanmaktadır (Dinçer, 1993:103). Turizm olgusunu tam anlamıyla anlayabilmek ve değerlendirebilmek için tarihsel gelişimini bilmemizde fayda vardır.

Geçmişten bu yana insanlar birçok sebeple devamlı yaşamlarını sürdürdükleri bölgelerden uzaklara seyahat ettikleri görülmektedir. Genellikle bu seyahatler ticari ve dini amaçlarla yapılırken, bazen de sağlık sebebiyle yapılmıştır. Zamanla ulaşım yolu ve araçlarının gelişim göstermesiyle bu seyahatler yaygınlık kazanmıştır. Ortaçağda turizme dini yerlerin ziyareti ögesi damgasını vururken Rönesans

sonrasında sanat çalışmalarının yoğunlaştığı şehir merkezlerine yapılan seyahatlerde artış görülmüştür (Kahraman ve Türkay, 2012: 2).

Modern seyahat tarihi Fenikeliler dönemine, M.Ö. 4000 yıllarına kadar dayanmaktadır. Bir başka ifadeyle yazıyı ve tekerleği ilk bulan Sümerlere kadar uzanmaktadır. Mısır, piramitleri ve eski eserleri görmek amacıyla ilk çağda gezginlerin en fazla ziyaret ettikleri yerlerin başında gelmektedir. Ayrıca seyahatler insanlık tarihi boyunca ticaretle birlikte askeri, dini ve doğa olayları sebebiyle günümüze kadar hep olagelmıştır (Ünal, 1990: 11).

Romalıların zevk amacıyla seyahat eden ilk turistler olduğu düşüncesi literatürde oldukça yaygındır. Zengin Romalıların boş zaman ve istedikleri gibi harcayabilecekleri gelire sahip olmaları; kaplıcaları ziyaret etmek, spor karşılaşmalarını izlemek ve meraklarını gidermek için uzak mesafelere gitme imkanı sağlamıştır. Romalıların M.Ö. 200 yıllarında geniş ve güvenceli istasyon ve sığınaklara sahip bir karayolu şebekesi oluşturması uzun mesafelere yolculukları kolaylaştırmıştır (Akıllı, 2004:23).

“Tour” kelimesi ilk olarak on sekizinci yüzyılda, genç İngiliz soylularının, eğitim amacıyla Avrupa’da tarihi ve kültürel açıdan zengin ve aynı zamanda bir çok doğal güzelliklere sahip bulunan yerleri ziyaretlerini ifade etmek için kullanılmıştır. Bu geziler, Büyük Avrupa Turu (The Grand Europe Tour) olarak adlandırılmaya başlamıştır. Daha sonrasında ise İngiliz soylularının sağlık ve daha rahat bir yaşam amacıyla kışların daha sıcak olduğu iklime sahip Güney Avrupa ülkelerine gelmeleriyle, artış göstermiştir. Kitle turizmi ise taşıma araçlarının gelişip, taşımıcılığın ucuzlamasıyla insanların büyük gruplar halinde yer değiştirmeleriyle ortaya çıkmıştır. Bu doğrultuda 1841 yılında Thomas Cook, bilinen ilk paket turu, düzenlemiştir (Altanlar, 2007:2).

Turizm kavramını ve olayını belirlemeye yönelik yapılan çalışmaların başlangıcı 19. yüzyılın sonlarına kadar uzanmaktadır. Olaya farklı açılardan yaklaşan yazarlar, bugüne kadar birbirinden oldukça farklı tanımlar ortaya atmışlardır. Konuya odaklananların, konuya farklı açılardan yaklaşmaları ve konuya önem verdikleri unsurların farklı olması, turizmin çeşitli tanımlarının ortaya çıkmasına neden olmuştur.

Yazar J. Stander Avusturya'da 1884'de yapılan bir toplantıda turizmi ekonomik bir etkinlik olarak ifade etmiştir. Yazara göre turizm endüstrisi yabancıların ziyaretlerinden kaynaklanan faydaya odaklanmıştır. Bu endüstride diğer endüstrilerden farklı olarak, ürün tüketiciye götürülmemekte, tüketici üretim yerine getirilmektedir (Toskay, 1983: 21).

1905'de Almanya'da E.G. Freuler turizmin bütünleştirici özelliğine vurgu yapmıştır. Yazar, turizmi; gittikçe artan hava değişimi ve dinlenme ihtiyacına, doğa ve sanatla beslenen göz alıcı güzelliklerle tanışma isteğine, doğanın insana mutluluk verdiği inancına dayanan ve özellikle ticaret ve sanayinin gelişmesi ve ulaşım araçlarının kusursuz hale gelmelerinin bir sonucu olarak ulusların ve toplulukların birbirlerine daha çok yaklaşmasına imkan tanıyan, modern çağa özgü bir olaydır şeklinde tanımlamaktadır (Çoruh, 1979:8).

Turizmin yalnızca ekonomik açıdan yaklaşan tanımlara baktığımızda turizm; başka bir ülkeden, şehir yada bölgeden yabancı insanların gelmesi ve kısa bir süre kalmaları sonucu ortaya çıkan hareketin ekonomik yönüyle ilgili faaliyetlerin tümü olarak tanımlanmış ve olayın sosyal-ekonomik yönüne değinilmemiştir (Kozak, 2012:9).

Daha sonrasında turizmin ekonomik boyutunun incelenmesine yönelik yaklaşımlar zamanla yoğunluk kazanmaya başlamıştır. Bu dönemde turizm hakkında yapılan nominal tanımlara bakıldığında, turizm sadece bir ulaştırma olayı olarak ele alındığı görülmektedir. Daha sonraki zamanlarda ise ticari ve mesleki seyahatleri de turizm olayı içerisinde ele alınmaya başlamıştır (Toskay, 1989:2) .

Turizm hareketleri günümüzdeki çağdaş yapısına Endüstri Devrimi ile birlikte kavuşmuştur. Ernest SPOTT 1970 yılında "boş zaman" unsurunu da ekleyerek bir tanımla yapmıştır. Bu tanıma göre turizm, "dinlenme ve onunla ilişkili gereksinimlerin doyumu nedeni ile boş zaman harcamasından doğan, tüketim harcamasıyla belirlenen geçici yer değiştirmeye bağlı olan ilişkiler ve olayların tamamıdır (Nayir, 2009:4).

1954 yılında İtalya'nın Polermo kentinde toplanan Uluslararası Bilimsel Turizm Uzmanları Birliği'nin (AIEST- Association International Experts Scientifics Tourism) kongresinde, Hunziker ve Krapf'ın yapmış olduğu turizm tanımı

benimsenmiştir. Turizm bu tanımda; “yabancıların seyahat ve geçici veya devamlı asli kazanç elde etme faaliyeti için yerleşmeye dönüşmemek koşuluyla, konaklamalarından doğan ilişkilerin ve olayların bütünü” şeklinde tanımlanmıştır” (Tunç ve Saç, 1998: 15).

Hunziker ve Krapf’ın turizme yönelik tanımı inceleyecek olursak, , kısa süreli seyahatleri, kongre ve iş seyahatlerini, kırsal bölgelerden büyük şehirlere yapılan her türlü seyahatleri, sağlık amacıyla yapılan seyahatleri, sayfiye yerlerinde ikinci evlerdeki konaklamaları da turizm olayı kapsamında ele almaktadır. Ancak öğrencilerin eğitim amacıyla uzun süreli konaklamalarını, iş bulma, sürekli yerleşme amacına güden seyahatleri ve konaklamaları günlük ihtiyaçların karşılanması amacıyla yapılan olağan seyahatleri ise turizmin kapsamı dışında tutulmaktadır (Kozak, 2012:6).

1980’li yıllarda AİEST turizmin tanımı yeniden düzenlemiştir. Bu düzenlemede turizm; “insanların sürekli ikamet ettikleri, çalıştıkları ve her zamanki olağan ihtiyaçlarını karşıladıkları yerlerin dışına seyahatleri ve buradaki, genellikle turizm işletmelerinin ürettiği mal ve hizmetleri talep ederek, geçici konaklamalarından doğan olaylar ve ilişkiler bütünü” şeklinde tanımlanmıştır (Öztas, 2002:16).

Uluslararası turizm sözlüğüne göre turizm “eğlenmek amacıyla yapılan geziler ve seyahatleri içeren insan faaliyetlerinin tümü” olarak tanımlanmıştır. Ulusal turizm politikası final çalışma raporunda ise (national tourism policy study final report), turizm, seyahat ile eş anlamlı olarak ele alınmıştır. Evin dışında gerçekleştirilen her türlü faaliyet (evden işe, işten eve gidiş-geliş hariç) seyahat edilen mesafe, seyahat için seçilen bölge, varılan yer, ulaşım türü, genel seyahat teriminin içinde yer almaktadır. Seyahatin amacı ve hangi ulaşım ile yapıldığı önemli değildir. Seyahatin amacı, zevk, iş, toplantı, şahsi veya başka bir neden olabileceği gibi, seyahatte, otomobil, otobüs, tren veya başka bir araç kullanılabilir (Dinçer, 1993:103).

Turizm, genelde sürekli yaşanan yer dışında tüketici olarak, tatil, eğlenme, dinlenme gibi gereksinimlerinin tatmin edilmesi için yapılan seyahat ve geçici konaklama faaliyetidir. Dinlenme, sağlık, dini, eğlence, spor, araştırma, merak,

macera, kültür, eğitim, öğrenme, doğa sevgisi, iklim farklılıkları, sosyal ve ticari nedenlerle ortaya çıkmıştır (Bayer, 1992).

Tanımlar incelendiğinde, bir seyahat ve konaklamanın faaliyetinin turizm kavramı içerisinde sayılabilmesi için aşağıda sayılan öğelerin bulunması gerektiği sonucuna ulaşılmaktadır (Kozak, Kozak ve Kozak, 2000:5).

- Seyahatin sürekli ikamet edilen, çalışılan ve günlük ihtiyaçların temin edildiği yer dışında gerçekleşmesi ve bütünüyle tüketici konumunda olunması,
- Yerleşme ve göç biçiminde olmaması,
- Konaklama sürecinde turizm firmalarının sundukları ürün ve hizmetlerin talep edilmesi,
- Konaklamanın kalıcı olmaması ve en az 24 saat olması,
- Seyahat amacının gelir elde etmek olmaması,
- Yapılan seyahat ve konaklama insanların boş zaman yapılmalıdır.

2.1.2. Sürdürülebilir Turizm

Sanayileşme devriminden sonra, dünyada genelinde ekonomik gelişme sağlamak adına doğal kaynaklar bilinçsizce kullanılmıştır. Dünyadaki hızlı nüfus artışı, düzensiz kentleşme, sağlıksız sanayileşme, doğal kaynakların bilinçsizce kullanılması ve bunlara bağlı olarak çevre kirliliği, doğal afetler insanların geleceğini tehdit eder hale gelmiştir (Türker, 1998:159).

Çevresel bozulmanın sınır tanımadan tüm insanlığı etkileyeceği gerçeği, insanları bir yandan ekonomik gelişmeyi devam ettirirken diğer yandan da çevresel bozulmanın önüne geçme gibi iki ayrı, fakat birbirini etkileyen durumu aynı platformda ele alarak bir çözüm üretme zorunluluğunu ortaya çıkarmıştır. Bu arayışlar doğrultusunda sürdürülebilir kalkınma kavramı gündeme gelmiştir. Sürdürülebilir kalkınma, temel çevresel, sosyal ve ekonomik hizmetlerin, bu hizmetlerin dayandığı ekolojik ve toplumsal sistemlerin varlığını tehdit etmeden, herkese sunabildiği gelişme olarak tanımlanabilir (Kahraman ve Türkay, 2012).

Kelime anlamı ile "sürdürülebilirlik" sürekliliğin ve kesintisiz olmanın ifade edildiği durumdur. Bu durum ekosistemlerden yönetime, hizmetlerden enerjiye veya

alan geçişliliğine, ekonomik gelirden duygulara yaşanabilirlik kavramı sürdürülebilirlikle birlikte ele alınmalıdır (Büyükyeğen, 2008:16).

İlk kez 1987' de, Birleşmiş Milletlerin, Brundtland Raporu olarak da bilinen, Çevre ve Kalkınma Komisyonu raporunda ifade edilen kavramın kısaca tanımı, ekonomik hayatla çevrenin uyumlu entegrasyonu olarak belirtilmektedir. Brundtland raporunda, sürdürülebilir kalkınma "günümüz ihtiyaçlarının, gelecek kuşakların ihtiyaçlarını karşılama olanaklarından fedakarlık yapılmaksızın, karşılanabilmesi süreci" olarak tanımlanıyor. Bu tanımda dikkat çeken üç önemli husus bulunmaktadır (Gönel, 2002:1):

- Kalkınma kavramı içerisinde ihtiyaçların ekonomik ihtiyaçların ötesinde daha geniş anlamda ele alınması,
- Kuşaklar arası eşitliğin gözetiliyor olması, başka bir deyişle bir, çeşitli çevresel sermaye stoklarının gelecek kuşaklara aktarılması,
- Her ne kadar tanımda açıkça geçmiyor olsa da, hem ülkeler arasında hem de ülkelerin kendi içlerinde kuşak-İçi eşitliklerin de değerlendiriliyor olmasıdır.

1960'lı yıllardan sonra hızla gelişen kitle turizminin çevre üzerindeki olumsuz etkilerinin iyice fark edilmeye başlanması ve Brundtland Raporu sonrası ortaya çıkan sürdürülebilirlik ve sürdürülebilir kalkınma yaklaşımlarının etkisi ile 1992 yılında Rio de Jenerio'da yapılan Dünya Zirvesi'nden beş yıl sonra 1997 Haziran ayında New York'ta turizmin olumsuz etkilerini en aşıya çekmek ve olumlu etkilerini en üs düzeye çıkararak sürdürülebilir kalkınmaya destek vermek amacıyla Birleşmiş Milletler Genel Toplantısı Özel Oturumu yapılmıştır (Kamp, 1998:7). Bu özel oturumda, sürdürülebilir turizm hakkında uluslararası bir program çalışması hazırlamak amacıyla bir sürdürülebilir kalkınma komisyonu oluşturulmuştur. Sürdürülebilir turizm, çevre ve gelişme üzerine Rio Bildirgesi'ndeki prensipleri ve Gündem 21'deki tavsiyeleri kendine kılavuz edinerek, uygulanabilir ve kabul edilebilir sosyal, kültürel, çevresel ve ekonomik nitelikteki ihtiyaçların karşılanmasını amaçlamaktadır (Sarkım, 2007:83).

Zamanla doğal ve kültürel kaynaklar üzerinde turizm faaliyetlerinin olumsuz etkileri ve olumsuz etkilerin turizmin kendi geleceğini riske attığı fark edilmeye başlanmıştır. Bu bağlamda sürdürülebilirlik kavramı, daha uzun vadeli kullanımı temel alan sürdürülebilir turizm, alternatif turizm, ekoturizm, sorumlu turizm, yeşil turizm gibi içerikleri birbirine çok yakın olan fakat farklı isimlerle ifade edilen turizm türlerini gündeme getirmeye başlamıştır (Ahipaşaoğlu ve Çeltek, 2007).

Bununla birlikte dünya genelindeki ekonomik, siyasal, teknolojik alanlarda yaşanan hızlı gelişim ve değişimler ile birlikte turizme yönelik tüketim tercihlerinde de son zamanlarda önemli değişimler gözlenmektedir. Gittikçe lüks turizm faaliyetlerine yönelik tercihler azalmakta, bir tür doyum noktasına yaklaşmakta olan alışılmış turizm merkezlerinden az da olsa uzaklaşma yönelik bir eğilim yaşanmaktadır. Bu bağlamda hem turist profilindeki hem de tüketim tercihlerindeki farklılaşmalar doğal, kültürel çevrenin koruma, kullanma dengesi gözetilerek kullanımını benimseyen 'Sürdürülebilir Turizm' 'Eko-Turizm', gibi yeni kavramların doğmasına sebep olmaktadır (Arslan, 2005:30).

Dünyanın geleceği açısından sürdürülebilir kalkınmanın öneminin her geçen gün biraz daha anlaşılmasıyla turizm sektörünü de kendi içerisinde bu doğrultuda çözümler üretmeye yönlendirilmiştir. Bu çözüm arayışı turizm sektöründe, çevresel değerler ve sürdürülebilir kalkınma kavramları arasında çeşitli çözümler bulmayı hedefleyen farklı yorumlar yapılmaktadır. Bu bağlamda turizmin, çevre ve sürdürülebilir turizm kavramları arasında başlıca unsurların ilişkilendirilmesi üç temele dayandığı söylenebilir (Kahraman, 1994);

- Doğal ve kültürel çevre ile turizm arasında sıkı bağlar bulunması ve çevrenin turist için başlıca çekim unsuru olması,
- Çevresel faktörlerin turizmi etkilemesi,
- Turizmin çevre üzerindeki etkileri.

Bu üç olgu turizm ve “sürdürülebilir kalkınma” arasındaki göstergeleri oluşturmaktadır. Sürdürülebilir turizm ile ilgili tüm değerlendirmelerde göz önünde bulundurulması gereken temel noktalar bunlardır.

Turizm, sürdürülebilir kalkınmanın dışında kalan bir unsur değildir. Turizm, Çevre ve ekonomi ile gün geçtikçe artan bir önemle birbirleriyle iç içe geçmiş parçalar durumuna gelmekte ve çevre korunmasını baki kılmak, kalkınmayı dengelemek gibi temel hedefleri içeren sürdürülebilir turizm kavramı ortaya çıkmaktadır(Akşit, 2007).Turizm açısından sürdürülebilirlik kavramını, turizme kaynaklık eden ekolojik, tarihi, kültürel, sosyal ve estetik değerlerin korunarak geliştirilmesi, çekiciliklerinin devamlılığını sağlamak olarak ifade edilmektedir (Oral ve Şenbük, 1996).

Başka bir ifadeyle sürdürülebilir turizm, insanların ve turistlerin ihtiyaçlarını gelecek nesillerin haklarını gözeterek karşılama anlayışıdır. Turizmin ve turizmin geliştiği bölgelerin doğal, sosyal ve kültürel varlıkların sürdürülebilir olması anlamına gelir. Sürdürülebilir turizm kavramı temelini daha da geniş bir kavram olan “sürdürülebilir büyüme” ifadesinden almakta olup bu bağlamda, sürdürülebilir büyümeyi turizm kapsamında uygulama anlamına gelen özel bir terimdir. Çevre kalitesini devamlılığını sağlamak, turistik bölgelerdeki yaşam kalitesini yükseltmek, kaliteli ziyaretçi deneyimi sağlamak gibi amaçlara sahiptir (Kaypak, 2010: 99).

Dünya Çevre ve Kalkınma Komisyonunun 1987'deki toplantısında sunulan “Ortak Geleceğimiz” başlıklı raporunda sürdürülebilir turizm; insanın etkileşim içerisinde olduğu veya olmadığı çevrenin bozulmadığı ve değiştirilmeden korunduğu, kültürel yapının, ekolojik süreçlerin, biyolojik çeşitliliğin ve yaşamı devam ettiren sistemlerin sürdürüldüğü ve bununla birlikte her kaynağın, ziyaret edilen bölgedeki yerel halkın ve turistlerin ekonomik, sosyal ve estetik ihtiyaçlarını tatmin edecek şekilde ve gelecek nesillerin de aynı ihtiyaçlarını karşılayabilecekleri şekilde yönetildiği bir kalkınma şekli olarak ifade edilmiştir (WTO, 1998).

Sürdürülebilir turizmde; gerek doğal ve yapay çevreyi gerekse insan kaynaklarını olumsuz etkilerden koruyarak turist kapasitesini arttırmayı ve aynı zamanda turistik ürünlerin kalitesini arttırmak amaçlanmaktadır. Sürdürülebilir turizm, turizme kaynaklık eden bölgesel ve yerel çekiciliklerin korunup geliştirilmesi ve devamlılığının sağlamak olarak ifade edilebilir (Avcıkurt, 2003). Kaynakların sorumsuzca dikkatsiz bir şekilde kullanılması geri dönüşü çok güç sonuçlar doğurmakta ve turizmin geleceğini de tehdit eder hale gelmektedir.

Sürdürülebilirlikten söz ederken yenilenebilir ve yenilenemeyen kaynakları birbirinden ayırt etmek de fayda vardır. Yenilenebilir kaynaklar kullanıldıktan sonra yerine yenisi konulabilen kaynaklardır. Yenilenemeyen kaynaklar ise bir kere kullanıldıktan sonra yerine yenisinin konulması mümkün olmayan kaynaklardır. Bu sebeple yenilenemeyen kaynakların korunması çok önemlidir (Davidson ve Maitland, 1997:40).

Başka bir deyişle, sürdürülebilir turizm kültürel doğal ve sosyal kaynakları uzun vadede koruyup güzelleştiren, ılımlı ve olumlu bir tarzdaki ekonomik gelişmeyi destekleyen bir turizm olarak ifade etmek mümkündür (Scharpf, 1998:18).

Sürdürülebilir turizmin her kademesinde, toplumsal sorumluluk, ekonomik kaynakların verimli kullanılması ve doğaya karşı duyarlılık mevcuttur. Bu duyarlılık kapsamında doğanın korunup sürekliliğinin sağlanmasının yanında, sosyal ve kültürel yapının da korunması ve sürdürülebilir kılınması büyük önem taşımaktadır (Duran, 2009). Sürdürülebilir kalkınmada, ekonomik kalkınmanın devamlılığında söz ederken çevresel değerler üzerinde olumsuz bir etkiye sebep olunmaması ön koşuldur. Bu bağlamda sürdürülebilir turizmi, sektöre kaynak teşkil eden çevre ve insan unsurunu olumsuz yönde etkilemeden turizm kapasitesini ve turistik ürünlerdeki kaliteyi arttırmak şeklinde tanımlanabilir (Akış, 2009:37).

Buraya kadar yapmış olduğumuz tanımlarından yola çıkarak sürdürülebilir turizmin amaçlarını,

- Doğal, sosyal ve kültürel kaynakların sürdürülebilir bir şekilde muhafaza edilmesi,
- Aşırı kullanımın ve atıkların azaltılarak uzun süreli çevresel bozulmanın önlenmesi,
- Doğal, kültürel ve sosyal çeşitliliğin korunması ve teşvik edilmesi,
- Yerel halkın planlamalara dahil edilmesi ve yerel ekonomiye destek verilmesi,
- Turizm endüstrisiyle kamu kurumları arasında karşılıklı koordinasyon temin edilmesi,

- Personel eğitimi, turistlerin bilgilendirilmesi,
- Bu doğrultuda araştırmaların yapılması ve desteklenmesi,

olarak sıralamak mümkündür. Yukarıdaki amaç ve ilkelerin hangilerinin bu tür turizm faaliyetlerinde geçerli olduğunu ve hangilerinin sadece ilke olarak kaldığı araştırmacılar tarafından sınanmaya devam etmektedir (Erdoğan, 2003:101).

Sürdürülebilir turizmle ilgili olarak Swarbrooke (1999), sürdürülebilir turizmin temel prensipler ele alındığında, bazı turizm türlerinin diğerlerine göre daha sürdürülebilir olduğunu ifade etmiş ve turizm şekillerini sürdürülebilir turizm kavramına uygun olan ve uygun olmayan şeklinde iki kısma ayırmıştır. Bu sınıflandırma Tablo 1’de gösterilmiştir.

Tablo 1: Sürdürülebilir Turizm Kavramına Uygun Olan ve Olmayan Turizm Şekilleri

Sürdürülebilir Turizm Kavramına Uygun Turizm Şekilleri	Sürdürülebilir Turizm Kavramına Uygun Olmayan Turizm Şekilleri
<ul style="list-style-type: none"> • Eko-turizm • Kültürel turizm • Terkedilmiş alan ve mekanlar için yeni kullanım imkanı sağlayan çekicilikler. • Küçük ölçekli kırsal çiftlik turizmi • Sorumlu turizm (turistlerin çevrenin korunması ile ilgili faaliyetlere katılması) 	<ul style="list-style-type: none"> • Kitlesele turizm • Fiziksel çevreye hasar veren aktivitelere dayalı seyahatler. • Cinselliğin ön planda tutulduğu seyahatler. • Kontrolsüz yapılan faaliyetlere dayalı tatiller. • Hassas çevrelere yapılan kitlesele ziyaretler (yağmur ormanları, Antarktika gibi)

Kaynak: Swarbrooke, J. (1999). Sustainable Tourism Management, CABI Publishing, CAB International: New York. p.19.

Turizmin faaliyetleri sonucu ortaya çıkan olumsuz etkilerden hem ziyaretçilerde hem de turist kabul eden yerel halk üzerinde memnuniyetsizliğe sebep olmaktadır. Oysa doğal kaynakların, çevrenin ve kültürel mirasın korunmadığı bir ortamda turizmde yüksek kalitede bir deneyimden söz etmek mümkün değildir. Turizm sektöründeki faaliyetlerin ve getirilerinin gelecek nesillere, artırılarak devamını mümkün kılacak, doğal, çevresel, biyolojik ve sosyokültürel kaynakların muhafaza edilmesinde ve kayıpların en aza indirilmesinde tek yol sürdürülebilir turizmdir (Avcıkurt, 1996: 218).

Deniz-kum-güneş üçlüsünden oluşan turizm türleri henüz önemini yitirmemişlerdir fakat turistin geçmiştekinden daha fazla çevre kalitesi beklentisine

sahip olduğu da bir gerçektir. İlgi alanları öncelikli olarak doğal çevre ve geleneksel kültür olan ekoturistler gün geçtikçe gelişen bir pazar oluşturmaktadırlar. Turizm talebinde meydana gelen değişim doğrultusunda, turistik ürün veya turistik arzın doğal ve kültürel kaynakları hedef alarak yapılanmasını gerekli kılmaktadır. Bu sebeple turizmin uzun vadedeki başarısı için çevrenin korunması zorunluluğu ortaya çıkmaktadır (Hacıhasanoğlu, 1995: 41-45).

Bahçe ve arkadaşları (2013) turizmde farklı alternatifler aranmasının sebeplerini aşağıdaki şekilde sıralamıştır:

- Zamanla kitle turizminin doğal ve kültürel kaynaklar üzerindeki olumsuz etkilerinin en aza indirilmesinin bir zorunluluk olarak görülmeye başlanmasıyla,
- Doğal ve kültürel kaynakların giderek azalması ve niteliklerinin bozulması,
- Toplumun çevreye olan duyarlılığının artması,
- Sürdürülebilir kalkınma anlayışı,
- Turizmin yılın tamamına yayılmak istenmesi,
- Kitle turizminin giderek sıradanlaşması ve tüketicilerin klasik kitle turizminden sıkılması,
- Tüketici beklentilerinin zamanla farklılaşması ve giderek kişiselleşen ürün ve hizmetleri tercih etmesi,
- Turizmin ürettiği ekonomik değerın tüm alanlara yayma isteği,
- Kırsal bölgedeki ekonomik refahı arttırmak ve göçü önlemektir.

Bu tür nedenlerle alternatif turizm, Karar alıcıların, yatırımcıların ve turizm uygulayıcılarının gündemine girmiştir (Bahçe vd., 2013: 10).

2.1.3. Alternatif Turizm

Dünya turizm sektörü uzun yıllarca kitlesel turizm üzerine gelişmiştir. Yerel yönetimler turizmi geliştirirken, şehrin topografyasını, coğrafi güzelliklerini, tarihi değerlerini, kültür ve geleneklerini turistlere pazarlamaktadır. Fakat bu süreçte mevcut olanı korumak ve ona şekil verip ve biçimlendirmek hususunda yeteri kadar

etkin olamamaktadırlar. Bu sebeple doğal ve kültürel kaynakların sorumsuzca tüketilmesine ve fiziksel çevre üzerinde geri dönüşü güç bozulmalar meydana gelmesine sebep olmaktadır. Turist profilinin değişmesiyle ve kitlesel turizmin sosyal ve fiziksel çevre üzerindeki olumsuz etkileri gün yüzüne çıkmaya başladığında ise, turizm sektörünün bir parçası olan riski en az seviyeye indirilerek, turizm sektörünün sürdürülebilirliğini temin etmek için farklı alternatif turizm çeşitlerinin geliştirilmesi gündeme gelmeye başlamıştır (Altanlar ve Kesim, 2011:2).

Weaver'a (1999) göre sürdürülebilir turizmin uzantısı olarak ifade edebileceğimiz alternatif turizm, olması gereken haliyle kitlesel turizmle zıt özelliklerde yerel olarak kontrol edilen ve yerel yapıya uyum sağlayan bir turizm şeklidir. Alternatif turizm esas itibarıyla kitle turizminin karşıtı olarak ifade edilmekte ve çok az olumsuz etkilere sebep olurken olumlu ekonomik etkilere sahip bir turizm şekli olarak görülmektedir (Butler 1990).

Kozak (2007:86) alternatif turizmi; çok hızlı bir şekilde ortaya çıkmayan sürdürülebilir hedefleri uygulamak adına mevcut seviyesini koruyarak artan, yüksek kar amacından ziyade optimum karlılık hedefleyen, stratejilerini uzun vadeli zamana yayarak anlık oluşacak değişimlere karşı direnç gösterebilen ve en önemlisi gerçekleştiği bölgedeki çevre değerlerine yüksek düzeyde saygı gösteren ve hassasiyetini yoğunlaştıran turizm hareketi olarak ifade etmektedir.

Erdoğan (2007) alternatif turizmin ortaya çıkışını; kaynaklardaki azalmaya ve bununla birlikte nitelik olarak da bozulmaların başlamasına, dünya genelinde sürdürülebilir turizm fikrinin kabullenilmesine, turizmin bütün yıla yayma çalışmalarına, turistlerin klasik turizm anlayışından sıkılıp farklı arayışlara girmesine, tüketicilere farklı, heyecan ve tatillerin sunulması nedenlerine bağlamıştır (Erdoğan, 2007).

Tüketicilerin taleplerindeki değişim, turizm sektörü ve araştırmacılar tarafından yakından takip edilmektedir. Değişime ayak uydurmak için turizm sektöründeki birçok kuruluş ve işletme faaliyet alanlarını gözden geçirmek zorunda kalmışlardır. Bu değişime uyum sağlamak isteyen seyahat acentaları farklı turistik amaçları gerçekleştirmek için eko turizm, av turizmi, macera turizmi, kültür turizmi,

inanç turizmi, spor turizmi, yat turizmi gibi alternatif turizm türlerini tüketicilerin hizmetine sunmaya başlamışlardır (Yıldız ve Kalağan, 2005:42).

Alternatif turizm: şehir turizminin, geleneksel ve klasik kitle turizminin olumsuz etkilerini azaltmak amacıyla geliştirilmiş, yeni turistik ürünlerin birleştirilmesiyle meydana getiriliş bir turizm türüdür. Alternatif turizm çeşitleri kapsamında eko turizm, golf turizmi, av turizmi, inanç turizmi, kongre turizmi, trekking, rafting, gibi bir çok turizm çeşidini sıralayabiliriz. Ayrıca yamaç paraşütçülüğü de gelişmekte olan turizm çeşitlerinden birisidir (Batman ve Ulusan, 2013: 161).

Alternatif turizm türlerine bakıldığında birçoğunun temelinde doğa olduğu anlaşılmaktadır. Genel olarak alternatif turizm türleri topografya, doğal güzellik, habitat, suyolları, kültürel miras ve vahşi yaşam gibi kesimde olsa bozulmamış doğal kaynakların kullanımını esas alan etkinliklerden meydana gelmektedir. Kitle turizminden farklı olarak küçük işletmelerle ve çevreye zarar vermeden gerçekleştirilen aktiviteler sayesinde kitle turizminde görülen doğal alanların turistik tesisler için yok edilmesine izin verilmez. Buda çok fazla yatırım gerektirmesine ve yatırımcıların uzak durmasına sebep olabilir (Bahçe vd., 2013: 77).

Ülkemizde alternatif turizmi teşvik amacıyla, Turizm Bakanlığı'nca turizmi çeşitlendirerek tüm yıla yayılması ve ülke genelinde yaygınlaştırılmasını, doğaya ve kültürel değerlere özen gösteren turizm anlayışının yerleştirilmesini, halkın ve yerel yönetimlerin turizm ile ilgili kararlara katılımını sağlayacak alternatif turizm projelerine hız verilmiştir. Bu çalışmalar çerçevesinde çeşitli turizm türlerini hayata geçiren, ülkenin farklı yörelerinde örnek faaliyetler gerçekleştirilmiştir (Erdoğan, 2003:107).

2.1.4. Alternatif Turizm Türleri

Turizmin çeşitlendirilerek senenin 12 ayına yayılmasına yönelik politikalar çerçevesinde çeşitli yörelerimizin turizm potansiyelinin tespit edilmesine, geliştirilmesine ve değerlendirilmesine yönelik çalışmalar devam etmektedir. Bu doğrultuda Kültür ve Turizm Bakanlığı'na Türkiye'de gerçekleştirilebilen alternatif turizm çeşitlerini aşağıdaki şekilde sıralamıştır (Kültür ve Turizm Bakanlığı, 2017);

- Kültür Turizmi,

- Sağlık-Termal Turizmi,
- Kış Sporları Turizmi,
- Mağara Turizmi,
- Yayla Turizmi,
- Kongre Turizmi,
- Av Turizmi,
- Golf Turizmi,
- Gençlik Turizmi,
- Yat Turizmi,
- Botanik Turizmi,
- Spor Turizmi,
- İnanç Turizmi,
- Akarsu Turizmi,
- Kuş Gözlemciliği Turizmi,
- Karavan Turizm,
- Dağcılık,
- Hava sporları,
- İpek yolu turizmi,
- Sualtı dalış,

Alternatif turizmdeki talep yoğunluğunun zamanla artması ve ülkelerin sahip olduğu turizm potansiyellerini alternatif turizm üzerinden pazarlamaya başlamalarıyla birlikte hem akademik camianın hem de kamu otoriteleri alternatif turizmin çeşitleri ve kapsamı ile ilgili farklı yaklaşımlara yönelmeye başlamışlardır. Örneğin Gaziantep ilinin kültür turizmi potansiyelinin seyahat acentaları tarafından değerlendirilmesi amacıyla yapılan bir araştırmada öne çıkan alternatif turizm

türlerini; eko turizm, inanç turizmi, spor turizmi, sağlık turizmi, kış turizmi, av turizmi ve kültür turizmi olarak sıralanmıştır (Barakazı, 2015:11).

Literatürde konuyla ilgili diğer bir yaklaşımda ise alternatif turizm türlerini; golf turizmi, kongre turizmi, spor turizmi, macera turizmi, kültür turizmi, eko turizm, termal turizm ve gençlik turizmi (Öztürk ve Yazıcıoğlu, 2002:185) olmak üzere 8 başlık altında sınıflandırırken (Altanlar, 2007:9) alternatif turizm türlerini sağlık turizmi, kırsal turizm, macera turizmi, yeni çağturizmi, inanç turizmi, kongre turizmi, yat turizmi, golf turizmi, ekoturizm olarak 9 başlık altında sınıflandırmıştır. (Garba Bako, 2016:12) ise alternatif turizm türlerini; doğa ile ilişkili alternatif turizm türleri, sportif aktivite temelli alternatif turizm türleri, eğitim ve kişisel tatmin amaçlı alternatif turizm türleri ile sağlık ve kültürel temelli alternatif turizm türleri olmak üzere dört ana başlık altında sınıflandırılmıştır.

Bu çalışmada literatürdeki sınıflandırmalar neticesinde Kültür ve Turizm Bakanlığı'nın Türkiye'de gerçekleştirilebilen alternatif turizm çeşitleri esas alınacaktır.

2.1.4.1.Kültür Turizmi

Kültürel turizm, festival, tiyatro, folklor, sergi gibi çeşitli etkinliklerine katılmak, farklı uygarlıklar ile kültürel değerleri yakından tanımak, bu bağlamda tarihi yerleri ve toplumun yaşam tarzlarını yakından görmek amacıyla yapılan geziler olarak tanımlamak mümkündür (Aydın, 1990: 27). Diğer bir ifadeyle kültür turizmi, bir ülke ya da bölgeye yönelik turizm faaliyetlerinin kültür ile ilişkili bir alt kümesi şeklinde görülebilir. Kültür Turizm, özellikle tarihi geçmişi bulunan şehirlerdeki müze ve tiyatrolar gibi kültürel çekiciliklerin çokça bulunduğu kentsel yerleşim yerlerindeki turizm faaliyetlerini kapsamaktadır. Ayrıca heykellerle düzenlenmiş parklar, açık hava festivalleri, ve peyzaj alanları gibi kırsal alanları da kapsamaktadır (ICOMOS, 2002).

İlk turizm türlerinden olan kültür turizmi, son zamanlarda eski hareketliliğine kavuşarak tekrar yaygın bir şekilde tercih edilen turizm türü haline gelmiştir. Bilimsel teknolojiye gelişmeler, eğitim seviyesindeki artışlar, siyasal ve ekonomik değişimler, insanların çeşitli toplumların kültürlerine olan merakını artırmış ve son

yıllarda kültür faktörü, turistlerin kendilerine yabancı olan birçok kültürü tanımak amacıyla uzun mesafeler kat etmesinde etkili olmuştur (Bahçe vd., 2013:101).

Dünya Turizm Örgütü'nün yapmış olduğu tanımda dini ziyaretleri ve kültürel motivasyonu tanıma katarak kültür turizmini; insanların kültürel açıdan motivasyon sağlamak için yaptıkları iş seyahatleri, sahne sanatları ve kültür turları, festivaller ve diğer kültürel olaylara katılımları, sit alanlarına ve anıtlara yönelik ziyaretleri ile dini seyahatleri de kapsayan hareketlerdir şeklinde tanımlamıştır. (Pedersen, 2002: 23).

Başka bir yaklaşıma göre kültür turizmi, bir bölgenin temel çekim ögesinin kültürel değerlerden oluşan turizm türüdür. Bu değerler, bazen bölgede üretilen sanatsal objeler bazen yaşayan insanların yaşam şekilleri ve bazen de sanat eserlerinin sergilendiği müzelerdir. Özellikle gelişmiş ülkelere bakıldığında, kültür turizmi kapsamına giren turistik çekim öğelerinin; müzeler, tiyatro, opera ve benzeri müzikal etkinliklerdir. Az gelişmiş ülkelerde kültür turizmi kapsamında değerlendirilen turistik çekim öğeleri ise; dini ritüeller ve bunlara bağlı olarak üretilen sanat eserleri, el sanatları, geleneksel yaşam şekilleri, yerel toplumun günlük yaşamda kullandığı araçlardan, inanış şekillerine kadar her tür olgu ve objelerdir (Kahraman ve Türkay, 2004:37).

Dünya Turizm Örgütü' nün (WTO) yaptığı araştırmalar sonucunda kültür turizminin en çok gelişen turizm türleri arasında yer alacağı ve hızla gelişme göstereceği tespit edilmiştir. Bu nedenle alternatif turizm türlerinin içinde önemli bir yeri olan kültür turizminin geliştirilmesi, sosyal, kültürel ve ekonomik açıdan sağlayacağı faydalar sebebiyle büyük önem taşımaktadır (Uygur ve Baykan, 2007: 30).

Kültür turizmi son yıllarda giderek artmaya başlamıştır. Önemli nedenlerinden bazıları; denize yönelik yapılan tatil turizminin gelişmiş olması, insanların çevre dengesi ve tarihi değerler hakkında insanların bilinçlenmeye başlaması ile birlikte insanların daha alternatif, her yönden doyurucu olan tatil alternatifleri aramalarıdır (Emekli, 2005:101).

Kültür turizminin gelişmesi ile ulusal ve uluslararası anlamda turist talebinde avantajlar sağlayabilecektir. Dünya'da İtalya, İspanya, İngiltere gibi ülkeler kültür turizmi açısından önemli kabul edilmektedir. Türkiye'de İstanbul, Kapadokya,

Eskişehir, Bursa ve Edirne gibi iller kültür turizmi açısından değerlendirilmektedir (Garba Bako, 2016:38).

2.1.4.2.Sağlık-Termal Turizmi

Termal turizm, sağlık turizmi olarak kullanılan, içinde mineral olan maden sularının dinlenmek, dinç kalmak, tedavi olmak gibi amaçlarla değerlendirilmesiyle oluşan bir çok ilişkiden oluşmaktadır. Turizm Bakanlığı'nın bir çalışmasında termal turizm: mineralli sular ile çamurların, kaynağın çevresi ve bulunduğu iklim ile bir arada; insan sağlığına fayda sağlaması doğrultusunda, uzman hekim kontrolünde ve programıyla: fizik tedavi, egzersiz, rehabilitasyon, diyet, egzersiz, psikoterapi gibi tedavilerle düzenli kür faaliyetleri için yapılan turizm şeklinde tanımlanmıştır (Ülker, 1994:15).

“Sağlık turizmi klimatizm (temiz havadan yararlanma), termalizm (kaplıca) ve üvalizm (meyve-sebze kür tedavisi) gibi belirtilen biçimlerin doğmasına da yol açmıştır” (Akat, 2000:18).

Sağlık turizmi denince ilk akla gelen termal turizm olsa da son yıllarda Türkiye’de de adı duyulmaya başlayan “medikal turizmi” de sağlık turizminin içinde bulundurmaktadır. Sağlık turizmi genel anlamda sağlıklı olmak ve dinç kalmak anlamında iken medikal turizm, tıbbi müdahale ve tedavi amaçlı yapılan seyahatlerdir (Connell, 2006). Bir başka ifadeyle medikal turizm, tıp alanındaki gelişmeler sonucu ortaya çıkan, farklı ülkelerde bir taraftan tıbbi tedavi görürken aynı zamanda da tatil yapmayı bir arada mümkün kılmaya çalışan turizm türüdür. Özellikle, kozmetik cerrahi, diş hastalıkları ve diğer cerrahi müdahalelerin gelişme gösterdiği ülkelerde maliyeti yüksek olması sebebiyle, turistler bu ameliyatların daha ucuza gerçekleştirildiği ülkelere, tatil ve seyahat amacıyla gelmeye başlamışlardır (Connell, 2006:1093-1100).

2.1.4.3.Kış Sporları Turizmi

Günümüzde, yoğun hayat temposundan kaçmak, dinlenmek isteyen insanlar için tatil yapma ihtiyacı artmıştır. Sadece yaz mevsiminde değil kışın da insanlar tatil yapmaya başlamışlardır. Böylece kış turizmi oluşmuş ve gelişmeye başlamıştır. Bu turizm şekli, kış turizminin bir parçasıdır. Spor ile yapılan bu turizm kış turizmi için

bir alternatif sunar. Kış aylarının turizm açısından değerlendirilmesini sağlar (Aydın, 2007:204).

“Kış turizmi turistik eşyaları, turistlere temiz dağ havasında bulunmayı, doğa ile iç içe olmayı, sportif faaliyetler ile sağlıklı olma gibi imkanları sunmaktadır” (Mursalov, 2009:16). “Kış turizmi, kayak sporunun kapsayan ve karlı ve eğimli alanlara yapılan seyahati, konaklama ve diğer hizmetleri kapsayan aktivite ve ilişkilerin tamamı olarak tanımlanabilir” (İncekara, 1998:3). Kış turizmi, kış sporları yapılabilecek yüksek dağlarda gerçekleştirilir. Dağlık alanda olan bu turizm, yerleşim alanlarına olan uzaklığı, yeri, ulaşımı ve sahip olduğu imkanlar doğrultusunda değer kazanırlar (Demir, 2000:4).

Bu turizmde, genel olarak, kar ve dağ başta olmak üzere çekici öğeler olarak kullanılmaktadır. Turizmde alternatif seçenekler için, özellikle kış ayları uzun olan ve kar olan ülkelerde bu çekici unsurların değerlendirilmesi gündeme gelmektedir. Bahsedilen özelliklerin bulunmadığı fakat 3-4 aylık kış mevsimi olan kar yağışı bol olan ülkelerde de turizm mevsiminin uzatılması için geliştirilmeye çalışılan turizm şekli olabilmeye özelliği vardır. Bu turizm sağlıklı yaşam için de bir gereksinimdir. Genç nüfusun fazla olduğu turist gönderen ülkeler için çok önemli ve çekiciliği olan bir turizm türüdür (Österreich, 1993:4).

Dağcılık son yıllarda ülkemizde üniversitelerde kurulan dağcılık kulüpleri ile birlikte ayrıca seyahat şirketleri tarafından düzenlenen paket turlarıyla gerçekleştirilen bir turizm türü olarak gelişme göstermektedir. Türkiye, coğrafi özellikleri sebebiyle dağ ve kış turizmi bakımından zengin bir potansiyele sahiptir. Bu kaynakların turizmde değerlendirilmesi için Bakanlar Kurulu, 2634 sayılı Turizmi Teşvik Yasası'na dayanarak 11 adet kış ve dağ sporları merkezini turizm merkezi olarak duyurmuştur. Turizm merkezi ilan edilen kış ve dağ sporları merkezlerinin planlı gelişimi hedeflenmiş ve bu doğrultuda koruma-kullanma dengesine özen gösterilmektedir. Bu genel uygulama, merkezlerin ilk olarak çevre düzeni planlarının, sonra uygulama planlarının yapıp uygulanmasıyla gerçekleştirilmektedir (Kozak, 2012).

2.1.4.4. Mağara Turizmi

Mağara, yeryüzü ile bağlantılı ve gün ışığının giremeyeceği kadar derinliği olan ve en az bir kişinin girebileceği yeraltı boşluğudur. Mağaralar genellikle yeraltı sularının tuz, kireçtaşı gibi kayaları eritmesiyle karstik veya volkanik bölgelerde oluşur, ayrıca volkanik alanda bulunan tüfün kolay şekillendirilebilmesi ile insanların etkisiyle de oluşabilir. Kapadokya'daki Kaymaklı yeraltı kenti buna verilebilecek örneklerden biridir (Kozak ve Bahçe, 2009: 249).

Mağaralar bir yandan oluşumlarından zamanımıza kadar canlılar için yaşam alanı oluştururken diğer yandan da bir yandan da insanlığın gelişimini gösteren belge ve bilgileri de içlerinde bulundurmaktadırlar (Kınacı vd., 2011: 59).

Mağaralara olan ilgi çok eskilere dayanmakta olup mağaraların turizm için kullanılması 1980'li yıllara uzanmaktadır. Mağara turizmi, 1980'li yılların başında özgürce seyahat için, macera arayan genç sektörün oluşması ile gündeme gelen mağara turizminde; mağaralar sadece görmek için ziyaret edilebileceği gibi ayrıca bilimsel ve sportif amaçlı da ziyaret edilebilir. Sportif amaçlarla yapılan mağara araştırmacılarına mağaracı (*caver*), bu spor dalına ise mağaracılık (*caving*) denmektedir. Sportif mağaracılık dünyanın en tehlikeli doğa sporlarından birisi olmakta birlikte bireysel olarak yapılabileceği gibi grup olarak da yapılabilir. Sportif amaçlar için derinlik ve uzunluk daha fazla önem taşımaktadır. İçinde gerekli düzenlemeler yapılmamış olan mağaraları sadece özel donanımlı mağaracılar gezebilmektedir (Erdoğan, 2003: 127).

Mağara turizmi turistlere derin bir giriş, yeraltı sularında bot gezileri, oluşan sarkıt ve dikitlerin görsel güzelliklerini izleme ve mağara ortamında bulunan çok az canlı türünü keşfetme gibi çok farklı deneyimler sunabilmektedir (Kozak ve Bahçe, 2009: 249).

Macera veya sportif neden dışında gidilmesi çok düşünülmeyen mağaralar alternatif turizm amacıyla gündeme gelmiş ve aktif turizm türlerinden biri olmaya başlamıştır. Batıda uzun bir süredir turizmin önemli potansiyeli olarak değerlendirilen, çevresinde yapılan rekreasyon alanları ile insanların günlük dinlenme ihtiyacını karşılayan bu turizm türü son yıllarda ülkemizin de gündemine girmiştir (Turizm Bakanlığı, 1998:94).

Turizm türlerinin geliştirilmesi anlamında, turistik faaliyetlerin Türkiye’ de çeşitli bölgelere ve yılın dört mevsimine yaygınlaştırılması için son dönemlerde mağara turizmi alanındaki çalışmalar artmaya başlamıştır. Türkiye’de hala keşfedilmemiş birçok mağaranın olması, mağara turizminin gelecekte daha çok gelişeceğini göstermektedir (Kozak ve diğ., 2001:23).

Türkiye’deki mağaraların, doğal değerlerinin sayısal zenginliği olması ve ayrıca bazı mağaraların kültürel değerler açısından önem arz etmektedir. Erken Hıristiyanlık dönemine (MÖ.2-MS.2.yy) uzanmakta olan küçük kiliselerin (şapeller) bulunduğu Kapadokya’da İhlara Vadisi’ndeki kovuklar, ayrıca bölgede Derinkuyu ve Kaymaklı yeraltı kentleri, Sinop Boyabat yeraltı kenti ve Eskişehir Han yeraltı kenti gibi eşsiz tarihi değeri olan mağaralara sahiptir. Yine, semavi dinler için, özellikle de Hıristiyanlık için büyük değere sahip olan söylence “Yedi Uyurların” yüz yıl (kimisine göre üç yüz dokuz yıl) uyudukları mağara, Anadolu’nun güneyinde yer almaktadır (Kozak ve Bahçe, 2009: 252).

2.1.4.5.Yayla Turizmi

Yaylalar, geleneksel haliyle insanların yaz mevsiminde hayvanları otlatmak ve sıcaktan uzaklaşmak için gittikleri, yüksek dağlarda bulunan yerlerdir. Yaylaların doğal ve kültürel özellikleri yanında turizm potansiyeli de vardır. Bu potansiyel doğa yürüyüşleri, kış sporları, kano rafting, çim kayağı gibi aktivitelerle yapıldığında ülkemizde sürdürülebilir turizm faaliyetlerine ortam sağlamaktadır (Gönenç, 1995: 412).

Yayla turizmi, doğa içinde yaşamayı sevenler veya maceracıların genellikle günlük veya kısa süreli olarak kalmak için yüksek dağlarda yaptıkları turizm faaliyetidir. Yayla turizminde amaç, ülkemizin kültürel ve doğal değeri olan yaylanın ve yayla yaşamının, koruma ve kullanımına dikkat edilerek turizm uygulamalarında değerlendirilmesidir (Oktayer ve diğ., 2007:137).

Günümüzde büyük şehirlerdeki insanların şehrin gerek gürültü gerekse hava kirliliğinden uzaklaşıp, doğal güzellikleri olan sessiz yerleri tercih etmeleri nedeniyle özellikle kıyı şeridinde bulunan tatil yerlerinin çok nemli ve sıcak olması nedeniyle yaylalarda çok farklı bitki örtüsü olması, krater gölleri, ormanları, ırmakları, dereleri, tarihi, kültürel ve arkeolojik değerleri, farklı yürüyüş imkanları, kış sporları, rafting,

av, sportif olta balıkçılığı, çim kayağı, şifalı sular, yayla şenlikleri ve el sanatları gibi değerleri olması nedeniyle söz konusu bölgelerin turizm çekim merkezi olmalarında büyük etkileri vardır (Kozak ve diğ., 2001:26).

Türkiye’de dağlık alanların çok olması ve yaylacılık kültürünün gelişmiş olması, çok fazla önemli yerlerin Yayla Turizmi amacıyla kullanılmasını sağlamıştır. Bu nedenle Türkiye’nin birçok yerinde büyük ve küçük yaylalar bulunmaktadır (Zengin, 2008:141).

“Ülkemizde özellikle okulların tatil olmasıyla yaylacılık faaliyetleri yaklaşık üç ay olarak başlamakta ve Ege, İç Anadolu, Akdeniz, Doğu Karadeniz, Doğu Anadolu ve Güneydoğu Anadolu bölgeleri önemli yayla merkezleridir” (Öğütçü, 2002:1).

2.1.4.6.Kongre Turizmi

Son yıllarda tüm dünyada gelişen önemli alternatif turizm türlerinden biri de kongre turizmidir. Kongreler turistik hareket nedenidir. Kongre turizmi, ulusal ve uluslararası platformdaki dinamik ve çok yönlü gelişmelerin sonucu ile ortaya çıkmıştır. Bunun nedeni ise bilgi alışverişi ve yeni verilerin düzenlenip değerlendirilmesi, uluslararası ve ulusal toplumsal ilişkiler gerektirmesidir. Ayrıca kongre turizmi katılımcıların yaptıkları aktiviteler de turizmin genel tanımı ile uyuşmaktadır. Kongrelerin turizm açısından ele alınma sebebi budur (Aymankuy, 2003:7).

Kongre turizmi, insanların bilgi alışverişi yapmak için bir arada bulunmaları nedeniyle olan, yiyecek-içecek, konaklama, eğlence ve toplantı faaliyetlerinin tamamıdır (Eker, 2005:435). Kongre ve toplantılar turizm endüstrisinde önemli bir yeri vardır. Çünkü turizmin önemli bir problemi sezonluk dalgalanmadan etkilenmemesidir. Yani toplantı ve kongrelerin yılın tüm zamanı yapılabilmesi ülkelere turizm anlamında katkılar sağlamaktadır (Bailey, 1991:64-66). Bu yüzden birçok ülke kongre turizmi aktivitelerini arttırmaya çalışmaktadırlar.

Ülkemizde bulunan kongre merkezlerinin çoğu hizmet yönünden konaklama, yeme-içme hizmetleri de bulunmaktadır. 2008 yılı verilerine göre ülkemizde Kongre Turizmi için toplam 208 tesis bulunmaktadır. Bu tesislerin bulunduğu şehirler; Adana, Ankara, Afyon, Antalya, Aydın, Balıkesir, İstanbul, İzmir, Konya, Muğla, Nevşehir, Bolu, Bursa, Çanakkale, Denizli, Rize, Samsun ve Tokat’ tır. Bu merkezler aynı anda

yaklaşık 120.000 kişiye hizmet edebilecek kapasitededir (Aymanıuy ve Sarioğlan, 2008: 246-247).

Kongre turizminin gelişimi, konaklama işletmelerinin bu tür toplantıların yapılabilmesine imkan sağlayan tasarımlara sahip olmasına yada sahip olan konaklama işletmelerinin çeşitli tadilatlar ile toplantılar için kapasitelerini arttırmalarına sebep olmaktadır. Aynı zaman, çoğu Şehir konaklama işletmelerinin haricinde kongre/toplantı merkezleri inşa edilmesi, kongre Şehri olma doğrultusunda atılan adımlardandır (Kozak ve Bahçe, 2009: 216).

Bir Şehrin kongre Şehri olabilmesi için birçok özelliğe olması önemlidir. Bu zelliklerin başında; konaklama fiyatların genel seviyesi, konaklama olanaklarının yeterli olması, Şehrin kolay ulaşım olanaklarına sahip olması, turistlerin çeşitli yardımcı hizmetleri kolayca alabilmeleri, güvenliğin yeterli seviyede olması ve yerel halkın turistlere karşı olan tutumları gelmektedir (ztrk ve Yazıcıoğlu, 2002: 5).

Türkiye'nin kongre turizminde birçok avantajı vardır. Bu avantajları ise aşağıdaki Şekilde sıralamak mümkündür (Gökdeniz, 1996: 74);

- Türkiye' de yer alan konaklama işletmelerinin çoğunun yeni yapılar olması ve bununla birlikte Akdeniz' e kıyısı olan birçok ülkeyi bu açıdan geride bırakmış olmasıdır.
- Dünya geneliyle kıyaslandığında Türkiye'nin sunduğu turistik hizmet fiyatının daha ucuz olması ki bu da rakip ülkelere karşın önemli bir avantaj sağlamaktadır.
- Kongre turizminin en büyük pazarı olan Avrupa'nın bir parçası olması sebebiyle diğer ülkelere kıyasla ulaşım açısından avantaj sağlamaktadır. Bu bağlamda Uzakdoğu ve Amerika kısa süreliğine yapılan programlar için uygun değildir. Bu yüzden Türkiye coğrafi konum nedeniyle büyük bir avantaja sahiptir.
- Türkiye'nin bazı kongre Őehirlerinin kültürel ve tarihi zenginlikleri diğer önemli bir avantajdır. Kongre merkezlerine ve konaklama tesislerine bir saat uzakta olan tarihi ve arkeolojik yerlere en az 2-3 gün süren kısa programlar düzenlenebilmektedir.

2.1.4.7. Av Turizmi

Av turizmi; av kaynaklarının yerli ve yabancı avcılarının kullanımına imkan sağlanması, kaynakların turistik ve estetik olarak değerlendirilmesi için ülke ekonomisine faydayı amaçlayan turizm faaliyetleri olduğu söylenebilir (Öztaş,1997:134).

Av turizmi Türkiye’de 1950 yılında başlamıştır. 1970’li yıllara kadar Türkiye’ye gelen yabancılar, kendi imkanlarıyla avlanmışlardır. Türkiye’de bilinçli ve gerçek anlamda av turizmi, ilk olarak 1981 yılında Antalya bölgesinde başlamıştır. Bu bölgedeki yaban keçisinin sayısının artmaya başlaması nedeniyle yaban keçisi av turizmine açılmıştır. 1984 yılında, Artvin’de yaban keçisi, yaban domuzu, ayı, kurt ve çakalın av turizmi anlamında avlanması için izin verilmiştir. Bu yerlerde yabancı avcılarının yanında yerli avcılarında avlanmasına Orman Bakanlığı izin vermiştir (Gürpınar, 1999:17).

Av turizmi, bilinçli ve eğitimli olarak yapılan doğaya zarar verilmeden sadece olgun hayvanların avlanmasıdır. Türkiye’de yetmişli yıllarda başlamış fakat o dönemdeki şartların ve merkez av komisyonunun esnek olması ile çok değişik şekillerde izinli ya da izinsiz domuz ve kuş avcılığı yapılmıştır (Kozak ve diğ., 2001:24).

Av turizmi bilinçli ve kontrollü olarak yapıldığında olumlu etkileri olan bir turizm türü olduğu görülmektedir. Ülkenin yaban hayatını koruyup geliştirirken, aynı zamanda da önemli gelir kaynağı oluşturur. Av turizmine önem verilen ülkelerde av hayvanlarının sayısı giderek artmakta, çevreye ve yaban hayatına itina göstermeyi geliştirmektedir. Av turizminin yapıldığı yerlerde, usulsüz avcılığın azaldığı ve oto kontrolün sağlandığı görülür (Öztaşve Karabulut, 2006:27).

Turistik yönden bakıldığında, sportif olarak yapılan av aktivitelerinin av turizmi içerisinde değerlendirilebilmesi için bu özelliklerin yapılması gerekmektedir (Bauer ve Herr, 2004:57);

- Özel bir yöreye seyahat etmek,

- Turizm ile ilgili hizmetlerden faydalanmak(Tur Rehberleri, Malzemeciler vs.)
- Av hizmeti için para ödemek,
- Av turizmi için gidilen yörede en az bir gece kalmak,
- Eğlence ve rekreasyon hususiyetlerinin farkında olmak.

Avcılığın önündeki engellerin azaltılmasıyla yüksek refah düzeyindeki turistlerin avcılığa ilgisi artmıştır. Yabancı yaşama sahip yeni yerler bu isteğe bağlı şekilde ortaya çıkmıştır. Av turizminin ekonomiye faydası bu ölçüde artmıştır (Unur, 2000:49).

Av turizmi kapasitesini sürdürülebilir hale getiren ülkeler, uzman avcı toplulukları sayesinde bu görevleri yerine getirmektedir (İğircık, 2001:23). Dünya’da Avrupa, Afrika ve Kuzey Amerika kıtaları av turizmi açısından öne çıkan yerlerdir. Afrika kıtasında Zambiya, Tanzanya, Zimbabwe, Botswana, Namibya da turizmi için önemli sayılabilir (Bauer ve Herr,2004:57).

Ayrıca Amerika Birleşik Devletleri, Kanada, Bulgaristan ve Rusya gibi ülkeler de dünya çapında av turizmi açısından bilinen yerlerdir. Türkiye’de Antalya, Mersin, Adıyaman ve Konya gibi şehirlerde av turizmi için yöreler vardır ve ilgili kurumların gözetiminde belirli standartlarda av turizmi faaliyetleri gerçekleştirilmektedir (Garba Bako, 2016:14).

2.1.4.8.Golf Turizmi

Golf, özel yapılmış bir sahada uçları kıvrık olan ve *clup* (Gökdeniz, 1995: 40) denilen 14 farklı sopa ile ve küçük sert bir topla oynanan açık hava sporudur. Oyunun amacı, sahada belirli 18 parkurda (çukurda) golf topuna en az vuruş yapılması ile tamamlamaktır. Golf sporunun geçmişi yaklaşık bin yıl öncesine gitmekte ise de kimler tarafından ve ne zaman bulunduğu net olarak bilinmemektedir. Buna karşın 15. yüzyılda İskoçya’da yaygınlaştığını ve İskoçların ulusal oyunu haline geldiğini söylemek mümkündür. Bunun sebebi golf kelimesinin ilk kez 1457’de İskoçya’da kullanılmasına bağlanmaktadır (Çetin, 2008:17). Ancak, Lanzhou Üniversitesi’nden Profesör Hongling’in bu konuya ilişkin ulaştığı son deliller, golf

sporunun İskoçya'da ilk kez oynandığı zamanlardan yaklaşık 500 yıl öncesinde Çin'de oynanmaya başladığını yönündedir (Kozak ve Bahçe 2009:232).

Günümüzde, gelişmiş veya gelişmekte olan ülkelerin turizme daha çok önem verdikleri bilinmektedir. Özellikle, gelişmekte olan ülkelere bazılarının, kalkınmak için ihtiyaçları olan döviz için ve ödemelerin denge durumuna olumlu katkıda bulunarak turizm sektörüne önem vermektedir. Turizm Bakanlığı da ülkemizdeki turizm türlerini arttırmak için çalışmalara başlamış, bunlardan biri olan golf turizmini yılın her gününe dağıtmak ve geliri arttırmak için bu turizmin geliştirilmesi ve desteklenmesine yönelik teşvik edici olmaya, yatırımları yönlendirmeye çalışmaktadır. Geçmiş 15'nci yüzyıla dayanan ve en çevreci spor olduğu bilinen golf, dünyada ve ülkemizde gün geçtikçe gelişen bir sektör olmuştur (Akova, 1996:130).

Golf turizmi, golf sporuna oyuncu veya izleyici olarak katılmak için insanların seyahatler yapmaları ile oluşan ilişkiler bütünüdür (Çetin, 2008: 15). İlk kez 1413 yılında St. Andrews öğrencilerinin oynamaya başladığı golf yaklaşık 580 yıldır bütün dünyada çok fazla ilgi ile çim üzerinde açık havada oynanan bir oyundur. Son zamanlarda her yaş grubunun rahatça yapabilmesi ve yeni şehirleşen yerlerde yeşil alanlara olan önemin artmasıyla golf alanlarının ve golf sporu yapanların sayısında çok fazla artış olmuştur. Amerika'da 23 milyon, Japonya'da 13 milyon civarında golf oyuncusu vardır. Tüm dünyada en fazla oynanan sporlardan biridir. Bu sporu yapanların sayısı 60 milyona yaklaşmaktadır. Tatil ve sayfiye yerlerinde sporun önemi gittikçe artmaktadır. Örnek olarak: kayak, su sporları, dağcılık ve golf sporlarından bazılarıdır. Batıdaki ülkelerde golf gelişmiştir ve günümüzde tüm dünyaya yayılmaktadır. Üst gelir tabakasının bu spora son zamanlarda daha fazla ilgi göstermesiyle hızla popüler olmuştur. Golfe ilgisi olan insanların çoğu diğer ülkelerdeki golf sahalarını da ziyaret etmektedirler. Golf sahalarının oluşturulması, düşünüldüğü gibi doğaya zarar veren değil, çevrenin korunmasına önemli derecede katkıda bulunan yatırımdır. Çünkü golf turizmine kendini adanmış insanlarca tanımlanan en uygun golf alanları; topografyasıyla en az oynanan, doğal dokusu bozulmadan düzenlenen, sadece golf alanlarıdır (Akova, 1996:131).

Golf turizm için yatırımlarda, ilk olarak ağaç kesilmesi ve yer değiştirilmesi gibi yapılanlardan dolayı doğayı olumsuz etkilense de sonra; peyzaj mimarisi, çok fazla ağaç dikilmesi ve yeşillendirmeler yapılarak bozulan doğanın yeniden korunması mümkün olabilmektedir. Açık alanda oyun için gerekli olan bir ormanda bu spor için en iyi manzarayı oluşturacağını herkesçe bilinmektedir. Ormanlar içinde yapılacak golf sahaları ve sahalar içinde olan gölet, yapay göl vb. su kaynakları bir yandan doğal ekolojik yapıyı koruyacak, diğer yandan da ülke için orman yangınlarının zararını azaltılmasına katkıda bulunacak bir işlev oluşturmaktadır (Kura, 1992:10).

Türkiye sahip olduğu geniş arazileriyle, ılıman iklim yapısı ve coğrafi konumu ile golf turizmine yönelik önemli bir potansiyeli vardır. Özellikle Antalya'nın 30 km. doğusundaki Belek bölgesinde yapılan golf sahalarıyla kendini ispatlamıştır. Bunun en dikkat çekici göstergelerinden biride dünya genelinde 75 ülkede 350 golf tur operatörünün üye olduğu Uluslararası Golf Tur Operatörleri Birliği tarafından (IAGTO) 2008 yılında Avrupa'da yılın en iyi golf bölgesi olarak Antalya-Belek Bölgesi'nin seçilmesidir. Türkiye' nin golf turizmi potansiyeline ilişkin ispatlar nitelikteki dikkat çekici bir diğer önemli husus ise, Türkiye'nin 2012 Dünya Amatör Golf Şampiyonası'na ev sahipliği yapma hakkını kazanmasıdır (BAKA, 2001: 12).

Dünya'da gün geçtikçe artan golf sporuna olan talebin karşılanabilmesi için golf sahalarının sayısı yeterli olmamakta ve yeni golf sahaları yapımını güçleştiren bazı etkenler vardır. Bunlar (Çetin, 2008:16):

- Şehirlerin büyümesiyle birlikte sanayileşmenin de etkisiyle golf alanı yapılabilecek büyük yerlerin azalması.
- Arsa fiyatlarının artması,
- Golf sahası arzının, sayıları her geçen yıl artan golf oyuncularının talebini karşılayamaz gelirken çevrecilerin de golf sahası yapımına karşı gelmesi.

2.1.4.9.Gençlik Turizmi

Gençlik turizmi, “dünyayı görmek, tanımak isteyen maddi imkanları kısıtlı olan gençlerin tek başına veya aynı yaş grubundakiler ile birlikte kendilerine verilen

konaklama, ulaşım ve diğer imkanları değerlendirip farklı yerlere seyahat etmeleri” şeklinde tanımlanabilir (Usta, 2002: 39).

Gençlerin kişilik gelişimleri için, yeni yerler ve yaşamlar öğrenmeleri ve sosyal ilişkilerini arttırmaları için turizm hareketlerine katılmaları önemlidir. Gençlerin uluslararası yapılan turizme katılmaları, gittikleri ülkenin gençleri ile tanışıp sosyal olmaları, kendilerini çok daha iyi tanımaya başlamaları, çok önemli insani değerler kazanmaları sosyal ve üretken bir kişilik geliştirebilmek için fırsatları yakalamaları büyük önem arz eden hususlardır. Avrupa’daki gençler zamanımızın seyahat pazarının lokomotifini oluşturmaktadır ve gençlik turizmi de Avrupa’daki seyahatlerin en hareketli kısmı olmaktadır (Kozak vd., 2000: 16).

Günümüzde, Avrupa’da ve çoğu ülkede gençlere değer veriliyor ve onların eğlenme, gezip görme ve bilgilenme haklarına verilen önem de bununla birlikte ilerlemektedir. Bu açıdan, bu önemli misyon sadece seyahat acentelerinin değil gençlikle ilgili bütün kurum ve kuruluşların birlikte koordinasyonu ile sürdürülmektedir. Milyonlarca genç her yıl uluslararası turizme dahil olmaktadır. Örnek olarak Almanya ve Fransa arasındaki her yıl binlerce gencin yer aldığı değişim programları gösterilebilir. Ayrıca bu değişim programına katılan her gencin yol parasının % 60’ı devlet tarafından ödenmektedir. Almanya’nın yaptığı gibi çeşitli Avrupa ülkelerinin de karşılıklı gençlik değişim programlarının ve grup gezilerinin maliyetinin önemli bir kısmını karşıladığı görülmektedir. Yaşlanan Avrupa yönetimleri ülkelerini genç bir nüfusa teslim etmek için hazırlanıp, gençlerin faaliyet ve etkinliklerini arttırmak, farklı kültürlerle tanışmaları, birikim ve zenginliklerini arttırmak, Avrupa’nın geleceği için katkı sağlamaları, uluslararası hoşgörü ve anlayışı temelde oluşturmak için genç nüfuslarına tüm imkanlarını vermektedirler (Şenoğlu, 1992:37).

Gençlik turizmini; 15-25 yaş aralığında olan gençlerin kamu tarafından yada özel organizasyonlar tarafından sağlanan destek ve teşviklerden yararlanılarak bireysel veya grup ile ülke içi veya uluslararası kültür ve dinlenmeyle yaptıkları seyahat ve konaklamalardan oluşan sosyal, kültürel ve ekonomik bir olgudur (Öztaş ve Karabulut, 2006:29).

Gençler ve yetişkinlerin tatil yapma ve seyahat etme istekleri arasında farklılıklar vardır. Merak ve değişiklik isteği tüm yaş gruplarında gençlik döneminin en çok dikkat çeken yönüdür. Gençler yenilikleri öğrenmek, farklı hayat şekillerini araştırmak, yeni yerler görmeye çalışırlar. Gençlere bunu en çok sağlayan turizm, gençlik turizmidir (Doğan, 1986:74). Türkiye’de gençlik ve öğrenci turizmi için çalışmalar 1961’de Türkiye Tabiatını Koruma Cemiyeti tarafından gençler ve öğrenciler tabiat içinde, bilinçli ve sorumlu olarak yetişsinler diye yapılmıştır (Çoruh, 1979: 136).

Avrupa ile kıyasla daha fazla genç nüfusa sahip olan Türkiye’de gençlik turizminin istenen düzeyde olduğunu söylemek mümkün değildir. Bunun en önemli nedenlerini, aile ilişkisi, sosyal yapı ve ekonomik etkenler olarak sıralayabiliriz. Yapılan aktiviteler genel olarak deniz ve doğa turizmi kapsamında, gençlik merkezlerinde ve kamplarda veya tatillerde gerçekleştirilmektedir. Özgüvenli ve sosyal gençlik oluşturmada fazlaca iddialı olan gençlik turizminin canlanabilmesi ve çeşitlerinin artırılması için ilk olarak sosyal altyapının hazırlanmasının önemi fark edilmiştir. Gençlerin sosyalleşmesi için gerekli düzenlemeler yapılmaya başlanmış ve gerekli bütçelere çok olmasa da yer ayrılmıştır. Özellikle, 8 Temmuz 2005 tarih ve 25869 sayılı Resmi Gazete’ de yayımlanmış “Gençlik ve Spor Genel Müdürlüğü Gençlik ve Spor Kulüpleri Yönetmeliği” ile gençlik kulüp ve derneklerin kurulması ve işletilmesi kolaylaşmıştır. Yapılan düzenlemeler ve destekler ile gençlik kulüpleri sayısında ve bunların sayesinde gençlerin seyahat faaliyetlerinde artış sağlanmıştır. Devlet yönetimindeki kamplar, Gençlik ve Spor İl Müdürlüklerin tarafından organize edilmektedir (Bahçe, 2013:206).

Günümüzde, ülkemizde Kültür ve Turizm Bakanlığı Eğitim Merkezleri, Yüksek Öğrenim Kredi ve Yurtlar Kurumu, Çevre ve Orman Bakanlığı Orman Kampları, Gençlik ve Spor Genel Müdürlüğü Merkez Gençlik Kampları gençler için her yıl değişik yerlere ulusal ve uluslararası katılımı olan gençlik kampları düzenler ve gençlik turizmini gerçekleştirir (Köroğlu ve Güleç, 2008: 44-49).

TUYED Ar-Ge'nin Dünya Genç ve Öğrenci Seyahatleri Konferansı’nda (*World Youth and Student Travel Conference-WYSTC*) verilen bilgilerde, gençlik turizmi bütçesinin 136 milyar dolara çıktığı ve gençlik turizminin her yıl %3’lük

büyümesi olduğu görülmektedir. Konferansta uzmanlar, genç seyahatçilerin bugün, önemli müşteriler olduklarını vurgulamış, verilen değer in sadece ziyaret ettikleri yer in ekonomisine olan katkıları ile sınırlı olmayıp gençlerin, diğer yandan kişisel maharetlerini geliştirmeleri, sosyalleşmeleri ve birbirleri ile deneyimlerini paylaşarak önemli gelişmeler olduğunu ifade etmişlerdir (Sanal, 2017a).

2.1.4.10.Yat Turizmi

Tüm dünyada uluslararası ticaretteki gelişmelerde büyük önemi olan deniz ve denizcilik faaliyetleri, Amerika ve Avrupa’da uzun zamandır çok popülerdir. Deniz ve denizcilik son zamanlarda Türkiye’de de hobi anlamında gittikçe gelişmektedir. Bu açıdan, bireysel turizmde yer alan yatçılık ve marinacılık zamanla ön planda olduğu görülmektedir (Eriş, 2007:37).

Yat kavramsal olarak Hollanda kökenlidir ve 17. yüzyılda su kanallarında hızlı gidebilen ve kolayca manevra yapabilen teknelere denir. İlk yelkenli teknelerin tarihine bakıldığında, M. Ö. 4000’li yıllarda Firavunların zevk için seyahatlerinde Nil Nehri’nde, kullanmışlardır. Hollandalılar ise küçük ve hızlı tekneleri kaçakçılık ve korsanlık yapanları yakalamak için kullanmışlar ve teknelerine “avcı” anlamında *jaght* şeklinde ifade etmişlerdir. Daha sonra bu tekneleri Amsterdam zenginleri büyük yük gemilerini karşılamak için göndermişler ve adını, “avcı gemisi” anlamında *jaghtschippen* şeklinde ifade etmişlerdir. Avcılar işleri bittiğinde geri dönmek için limana ilk varış yarışları ortaya çıkmış ve bu da yarış zevkini başlatmış, böylece yatçılık bir spor olarak gelişme göstermiştir (Durukan, 2004:1).

1660 yılında Flemenk vatandaşlarının İngiltere Kralı’na Mary isiminde tekne hediye etmesiyle bu tekneden sonra *jaghtismi yachto* olarak kullanılmıştır (Ercanik, 2003: 25; Eriş, 2007: 37). Bu tekneler zamanla Avrupa geneline yayılmış ve lüks ulaşım aracı olarak kullanılmıştır (Bahçe,2013:135).

Turizm Teşvik Kanunu’nda yapılan tanıma göre yat; kamarası, lavabosu tuvaleti, mutfağı olan, ticarî veya ticarî olmayan gezi ve spor için kullanılan, yük, yolcu ve balıkçı gemisi özelliği taşımayan, taşıdığı yolcu sayısı en fazla oniki olan veya kabotaj seferinde yüz mil ile sınırlı, en yakın karadan yirmi milden fazla uzaklaşmamak koşuluyla taşıdığı yolcu sayısı en fazla otuzaltı olan ve tonilato belgesinde yat olduğu yazan gemidir. Bugün, yelkenli ve motorlu olarak, yatların iki

türü vardır. Yolculukta insanların yaşam kalitesine dikkat edilecek şekilde tasarlanan ve günlük ihtiyaçların karşılanabileceği şeklinde üretilmektedir (Kozak ve Bahçe, 2009: 257).

Yirminci yüzyılda turizmin gelişmesine hız kazandıran unsurlar yat turizminin de önem kazanmasını sağlamıştır, fakat maliyetlerinin yüksek olması sebebiyle sadece sınırlı bir kitleye yönelik bir turizm faaliyeti olarak kalmasına sebep olmuştur. Deniz turizmi kapsamında yer alan yat turizmi 1970'li yıllardan sonra sektördeki rekabetin artması ve fiyatlardaki düşüşle gelişme sağlayabilmiştir. Bu gelişmelerin 1990'lı yıllardan sonra hız kazanmasıyla önem kazanan yat turizmi, sağladığı gelire yüksek potansiyele sahip bir alternatif turizm türüdür (Gülbahar, 2009:164).

Yat turizmini çekici kılan ve gelişmesinde hız kazanmasında önemli etkenlerden biri de spor ve tatili aynı anda yapmaya imkanı tanınmasıdır. Yat turizminde en çok Ege ve Akdeniz sahilleri tercih edilen Ülkemizde özellikle 1975 yılından sonra büyük gelişmeler görülmektedir (Edinsel ve Adıgüzel, 2014:170).

Günümüzde deniz ulaşımındaki gelişmeler insanların, rahatça deniz kıyılarındaki müthiş güzellikleri ve adaları yerinde keşfedebilme olanağı sağlamaktadır. Özellikle yatlarla yapılan seyahatler, insanların yeni yerler görme ve keşfetme merakının giderilmesine imkan tanımaktadır. Yat turizmi gün geçtikçe dünyadaki turizm sektöründe dikkatleri üzerine çekerken son yıllarda ülkemizde de önemli gelişmeler görülmektedir. Bu bağlamda yat turizmi için çok önemli olan yat limanlarının sayısı, girişimcilerin yapmış olduğu yatırımlarla gün geçtikçe artmakta ve bu sektördeki rekabet gücümüz artmaktadır. İnsanlar yat turizminin sunduğu olanaklar sayesinde ayak basılmamış kıyıları ve koyları görme ve buralarda çeşitli faaliyetlerde bulunma şansına sahip olmaktadırlar (Sezer, 2012:105).

Yatçılığın genel olarak göz ardı edilen bir yönü vardır, etkileyici tanıtım yönteminin olmasıdır. Özellikle, Türk filosunun büyük kısmını oluşturan mürettebata sahip yatlarda gezen yabancı yatçılar, ülkemizin köylerini, kentlerini, koylarını, tanıma imkanına sahip olmakla birlikte, insanların da tanıma imkanı yakalamışlardır. Mürettebat ile birlikte seyahat eden yabancılar, yerli insanın bir kısmını seyahat boyunca yüz yüze görüşerek tanımaktadırlar. Bu durumu otelde

kalan kişiyle karşılaştığımızda ise bunun geçerli olmadığı görülmektedir. Diğer taraftan, yatçı ile yat işletmecisi arasında olan ilişki oteldeki müşteri ve turizm acentesi arasında olandan daha samimi ve yüz yüze olan bir ilişkidir. Sağladığı bu yararlar nedeniyle, yatçılık turizmi dünyada en fazla gelişmiş olan alternatif turizm türlerinden biridir (Bektaş, 1994:19).

2.1.4.11.Botanik Turizmi

Dünya'daki biyolojik çeşidin fazlalığı ve insan yaşamları için bitkiler önemlidir. İnsanların ihtiyaçları olan; hastalıklara karşı korunmak, giyinmek, ısınmak, yiyecek ve ekonomi sağlamak için bitkiler önemli canlılar olarak bilinmektedir (Demircan, vd., 2006:26). Botanik turizmi, doğal ortamında yetişen endemik bitkileri incelemek için yapılan seyahatleri ve turistik anlamda dizayn edilen botanik bahçeleri ve özel alanları gezmeyi dahil eden turistik aktiviteler olarak ifade edilmektedir (Kozak ve Bahçe,2012:178).

Doğal ortamda yapılan incelemeler çok dikkat gerektirir. Bu nedenle endemik bitkilerin yetiştiği doğal yaşam alanlarının çok net belirlenmesi ve ziyarete açılmadan incelemesi gerekir. Gereği yapılmazsa endemik bitkiler yok olabilir. Ayrıca bazı bitkilerde zehirlidir. Bu nedenle tedbir alınmalıdır. Bitki inceleme turizmi diğer yandan da eğitime aracılık eder. Botanik bahçeler geçmişten günümüze çevre koruma ve eğitimle birlikte çalışır ve genellikle eğitsel ve bilimsel amaçlı bitki ve sergiler vardır (Ballantyne vd., 2008: 440). Fakat botanik bahçeleri ziyaret edenler ile yapılan araştırmalarda, eğitsel veya bilimsel yönüyle fazla ilgilenmedikleri, daha çok “zevk alma, bahçe manzaraları, aileleri veya arkadaşları kaliteli zaman geçirme ve doğadan zevk alma gibi nedenlerle ”ziyaret ettikleri saptanmıştır (Bahçe, 2013:92).

Çok fazla coğrafi çeşitlilik ve bunun getirdiği farklı iklim türleri ile üç kıtayı birbirine bağlayan bir köprü niteliğindeki Anadolu Yarımadası'nı dünyada çok az örneği bulunan bir bitki çeşitliliğine olanak sağlamıştır. Avrupa genelinde bulunan bitki sayısı toplamda 12.000 adetken, sadece Türkiye' deki bitki sayısı 9000 adettir (Oktayer ve diğ., 2007:139).

Ülkemizde çok farklı bitki toplulukları bulunmaktadır (Taşcı, 2015). Bunlar;

- Akdeniz Bitki Toplulukları,

- Karadeniz (Avrupa-Sibirya) Bitki Topluluğu,
- İran-Turan Bitki Alanı (Bozkırlar),
- Alpin Kuşak Bitki Topluluğu,
- Endemik (Özgün) Bitki Türlerimiz,
- Yemeklik Endemik Bitkiler.

Ülkemizde son yıllarda gelişen Botanik Turizmde yer alan bitki çeşitliliği Avrupa ülkelerine kıyasla daha fazla olmakla beraber turizmin on iki aya yayılmasını sağlamakta ayrıca Ege ve Akdeniz Bölgelerine olan talebin başka yörelere yayılmasını, bu alanların ekonomik ve sosyal yönden gelişmesine de imkan sağlayan bir turizm çeşididir (Türksoy ve Yürük, 2008:266).

2.1.4.12.Spor Turizmi

Son dönemlerde turizm ve spor arasındaki ilişki gün geçtikçe artmaktadır. Özellikle 20. yüzyılın sonlarında spor ve turizmin hızlıca gelişmesine tanık olan bir dönem olduğu söylenebilir (Higham ve Hinch, 2002: 175).

“Spor turizmi, spora ilgisi olanların, spor yapmak ve/veya sportif etkinlikleri izlemek için turizm faaliyetine katılmaları nedeniyle oluşan olaylar ve ilişkiler bütününe denir” (Toskay, 1989:157).

Spor turizmi üç şekilde gerçekleşmektedir. İlk olarak; aktif şekilde spor aktivitelere katılanların oluşturdukları turizm faaliyetleri, ikinci olarak; sportif aktivitelere izleyici olarak katılanların oluşturduğu turizm faaliyetleri, üçüncü olarak; aktif sporcu olmayan fakat sportif aktivitelere katılmak isteyenlerin oluşturdukları turizm faaliyetleridir (Öztürk ve Yazıcıoğlu, 2002:186).

TURSAB (Türkiye Seyahat Acentaları Birliği) verilerine göre, Türkiye’de doğa sporları ile ilgili 15 çeşit turizm türü vardır. Bunlar içerisinde dağcılık yapılabilme olanağı olan 23, kar sporları yapılabilme olanağı olan 16, rafting yapılabilme olanağı olan 8, yamaç paraşütü yapılabilme olanağı olan 4, doğa yürüyüşü yapılabilme olanağı olan 31, dalış yapılabilme olanağı olan 10 merkez vardır (Hazar, 2007:89).

Spor turizminin çevresel etkilerine bakıldığında spor faaliyetlerinin doğal ortamlara negatif ve pozitif yansımaları mevcuttur. Spor faaliyetleri, doğal yapının verimli kullanılması için, etkin biçimde modernize edilmesine ve yeni tesisler kurulması yönünden yararlı olmaktadır. Fakat buna benzer durumlar mevcut toprağın, ağaçların ve bu döngü içinde yaşamını devam ettiren canlıların zarar görme olasılıkları da dikkate alınmalıdır (Miçooğulları, 2004:73).

Spor turizminin alt dallarında çok çeşitli spor türü vardır. Bunlar, sosyal gelişime etkisi, para hareketlerine etkisi, ayrıca iş hacim oranını artırması ve ilişkili sektörlerde canlılık sağlaması gibi ekonomik nitelikler taşır. Ekonomik aktivitelerin istenilen seviyeye çıkması da beklenir. Üst yatırımlar ile bölgenin ekonomik dengesine katkı sağlar, alt yapının gelişmesine önemli katkısı da vardır. Ülke ekonomisinde, turizm hareketleri, gelir ve döviz girdisi sağlayan faaliyet olarak bilinmektedir. Bölgelerin birbirine kıyasla farklılık oluşturan ekonomik dengesizlik ve istikrarsızlığın giderilmesi, eksiklerin verimli olarak kapatılması için etkili spor turizm varlığı sağlanmalıdır (Mengütay, 2009:24).

2012 yılı olimpiyat oyunları organizasyonunun yapıldığı Londra kenti, televizyon yayın haklarından alacağı gelir, bütçe giderlerinin yaklaşık %60'ını karşılayabilmektedir. Bütçenin geri kalan maliyetlerini; bilet satışları, destekleyici gelirler ve hediyelik eşya satışlarından alacağı gelirler ile karşılaması beklenmektedir (Mengütay, 2009:27). Ayrıca gelirlerin daha fazla arttırılması için televizyondan olimpiyat oyunları organizasyonunu seyredenlerin, gerçek turizm içine nasıl çekebilecekleri önemli bir konu olmaktadır ve bu alanda pazarlama stratejileri uygulanmaktadır (Doğu, 2006:22).

2.1.4.13. İnanç Turizmi

Turizm alanı, zarar görmemiş doğa, bireye özgün kültürel kimlik, etkin tatil anlayışının gün geçtikçe arttığı ve egemen olduğu yeni geliştiği süreçte olmasından dolayı gündemde olan bir turizm şeklidir. Kutsal yerlerin hem yerli hem de yabancı turistlerin ziyaret etmesi turizm içinde değerlendirilerek, inanç turizmi olarak tanımlanır. Bu amaç için, dinsel anlamda önemli olan cami, kilise, havra, sanat tarihi yönünden önem arz eden anıt, müze, ev, sahip oldukları mimari nitelikler ile alanında ilk yada ilginç örneği olanlar, tarihi eserler bu açıdan değerlendirilip turistlerin

ziyaretine sunulur. Bu turizm şekli de doğayla dost olması, değerlerin korunması, tanıtılması ve değerlendirilmesi yönünden önemli olan bir alternatif turizm şekli kapsamında geliştirilmeye çalışılmaktadır (Kültür ve Turizm Bakanlığı, 1994:13).

Din ve dini inancın kapsadığı kutsal yerler, bir toplum için dini hayatın merkezi olup, insan hayatını yönlendiren ve anlam kazandıran yerlerdir. Hangi dinden olursa olsun insanın, dini inancı nasıl olursa olsun insanın fitratı gereği tarih boyunca her zaman kutsal yerlere ihtiyaç olmuştur. İnsanlar sahip oldukları aidiyet duygusunu dini anlamda değerli yerlerde herhangi bir yerdekenden daha yoğun hissederler. Çünkü kutsal yerler ilahi alem ile dünya hayatının, tanrı ile insanın bir anlamda bulunduğu ve insanın kendini huzurlu hissettiği yerlerdir (Erbaş, 2002:98).

“İnanç turizmini kapsayan unsurlar; dinler için kutsal kabul edilen yerleri ziyaret etmek, dinsel toplantı ve törenlere katılmak veya bu durumları izlemek, din için yapılması gerekli görevleri yerine getirmek, kutsal mabetleri görmek için yapılan seyahat ve konaklamalara denir” (Usta, 2002:41).

İnsanların yaşamlarını sürdürdükleri yerlerin dışına inançların merkezlerine, dini inançlarını tatmin etmek için yaptıkları ve yolculukları boyunca genel olarak turizm işletmelerinin sunduğu hizmetleri talep etmeleri ve geçici konaklamalardan oluşan olaylar ve ilişkilerin tamamı olarak adlandırılabilen “İnanç Turizmi” de ülkemizde çok öneme sahiptir. Çünkü bugün para yönünden önemi artan ve insanlarca büyük önem verilen turizmin oluşturduğu ekonomik, sosyal, kültürel ve politik etkilerinden dolayı, Türkiye’nin ekonomisi ile uluslararası politik ve ekonomik ilişkiler yönünden önemli sonuçlar ortaya çıkarabilecek bir gücü vardır. Bu anlamda, dini inançlarının gereği nedeniyle Hac görevlerini yapabilmek için, insanların yaptığı büyük göç hareketlerinin, ekonomik ve sosyal açıdan ülkeleri etkileme yönleri her zaman göz önüne alınması gereken bir unsurdur. (Kültür ve Turizm Bakanlığı, 2017)

Günümüzdeki dinlerin birçoğunda yılın belirli zamanlarında tören niteliğindeki ibadetler mevcuttur. Bu çeşit toplantıların ve törenlerin yapıldığı mekanlar ilgili din mensuplarınca kutsal kabul edilmiştir. Söz konusu ibadet yada dinsel törenler kutsal mekanlarda yapıldığında geçerli olmaktadır. İbadetlerin mekana olan bağımlılığı insanların söz konusu olan kutsal mekanlara seyahatlerine

sebeptir. Bu ibadetleri içinde en yoğun turist ziyaretlerine sebep olan; İslam, Hristiyan ve Musevi dinlerinde mevcut olan “Hac” ibadetidir. Hac turizmi belirli bir süre içinde dini kurallara göre yapılan ve mekan bakımından rekabetin söz konusu olmadığı seyahatlerdir. Ülkemizde de dini turizm açısından büyük kitlelere hitap eden çok eski tapınaklar ve geçmiş zamanda dini olayların geçtiği mekanlar bulunmaktadır. (Usta, 2002:16).

İlkçağ uygarlıklarının Anadolu’da yaşam sürmesi Hristiyanlığın ilk yıllarındaki Havarilerin, Ortaçağ’da ise Musevilerin yaşadıkları yerlerde maruz kaldıkları ağır baskı ve yok etme politikaları nedeniyle, Anadolu topraklarına sığınmaları nedeniyle üç büyük dine (Müslümanlık, Hristiyanlık ve Musevilik) ait çok çeşitli kültürlerin yeşerdiği, geliştiği dini merkez konumunda olmuştur (Kozak ve diğ., 2001:26).

Tüm dünyada inanç turizmine olan katılımlarda son dönemlerde önemli artışlar olmaktadır. Günümüzde turizm alanında yaşanan değişimler; turistlerin dinlenme ve tatil ihtiyacı dışında; eğitim ve bilgi donanımlarını arttırmak, sahip olunan dünya görüşünü geliştirmek, yeni yerleri keşif ve seyahat edilen yerlerin tarihini, yaşam şekli ve kültürü hakkında bilgi sahibi olmak, dini görevleri yerine getirmek, dini alanları ziyaret etme ile manevi huzur bulmak gibi tatminlere bağlantılı olarak istedikleri bilinmektedir (Okuyucu ve Somuncu, 2013:629).

Tarihsel süreçte hem çok tanrılı dinlerin hem de tek tanrılı dinlerin bulunduğu ve her inançtan insanın görmesi gereken çok fazla eserlerin bulunduğu ülkemizde İnanç Turizmi, Hristiyan, Musevi ve Müslüman dünyasının dini yönden önemli yerlerine yapılan ziyaretlerden oluşmaktadır. Türkiye’de; İstanbul, Edirne, Bursa, Manisa, İzmir, Antalya, Adana, Hatay, Gaziantep, Şanlıurfa, Mardin, Diyarbakır, Bitlis, Van, Ağrı, Kars, Erzurum, Trabzon, Ordu, Sivas, Nevşehir, Kayseri, Aksaray, Karaman, Konya ve Ankara’daki yerlerde Müslümanlar için kutsal kabul edilen; İstanbul, Edirne, Manisa, Bursa, İzmir, Denizli, Antalya, Hatay, Gaziantep, Şanlıurfa, Mardin, Van, Kars, Trabzon, Kayseri, Nevşehir ve Aksaray’daki yerlerde Hristiyanlar için kutsal kabul edilen; İstanbul, Edirne, Manisa, İzmir ve Ankara’daki yerlerde Museviler açısından kutsal kabul edilen yerler mevcuttur (Karaman ve diğ., 2008:219-229).

Sonuç olarak söylersek inanç turizmi, aynı doğal güzelliklerin paylaşılıp sert rekabetlerin yapıldığı turistik ülkelerin ilgisi olan turizm şeklidir. Çünkü deniz veya doğa Akdeniz’de bulunan Yunanistan ve Türkiye arasında fark oluşturmazken, farklı arayışı olan turiste göre Türkiye’deki Hıristiyanlığın merkezi sayılan Kapadokya cazip olacaktır. Kapadokya’nın benzerinin Yunanistan’da bulmak olası değildir. Bahsedilen çekicilik özelliği, özellikle çoğunluğun yaptığı turizm ile kirlenen ve modası geçen tatil turizminden sonraki zamanlarda değeri anlaşıldığı için diğer alternatif turizm türlerinde olduğu gibi yeni olup gelişmektedir (Kültür ve Turizm Bakanlığı, 1994:14).

2.1.4.14.Akarsu Turizmi

Rafting kelimesi dilimize İngilizceden geçmiştir, ‘salcılık’ anlamına gelmektedir. Rafting yapılabilecek akarsularda parkurlar ve zorluk seviyeleri önceden belirlenir. Belirlenen rafting parkurları suyun akış hızına ve hacmine göre ve nehir yatağındaki genişliğe göre, suyun yaptığı düşüş yüksekliği ve rapidlerin uzunluklarına göre; kolay, zor ve geçilemez olarak zorluk derecelerine göre 6 seviyeye ayrılır (Rapid: Nehir ve çay gibi akarsular yatakları içinde ilerlerken kaya, ağaç kütüğü, kısa veya uzun çağlayan gibi bazı doğal engellerle karşılaşılır ve bu yüzden suyun akış hızı zaman zaman değişmektedir. Bazen de su yüksekten döküldüğünde kısa çağlayanlar oluşur. Akarsu içerisinde oluşan bu tip oluşumlar rapid olarak adlandırılır (Saltık, 2013:13).

“Akarsu turizmi kırsal alanda gerçekleştirilen turizm türlerinden biri olup tümüyle doğada yapıldığından çevreyle uyum içinde, betonlaşma ve çevre kirliliğine neden olmayıp doğal güzellikleri ön plana getirme kriteri mevcuttur” (Tunç ve Saç, 1998: 34-35).

“Rafting, altı veya sekiz kişilik gruplardan oluşturulan, ekipçe yapılan doğa ile mücadele etmek amaçlı ve kişilerin üzerinde olduğu raftı devirmeden, sadece kürek ile yönlendirme ile yaptıkları, raftı kayalar ve engellerden geçirip yaptıkları bir aktivitedir” (Kozak ve Bahçe, 2009: 174).

Rafting yaklaşık olarak yirmi yıl kadar önce Türkiye’de yapılmaya başlanmış ve 1991’de raftingi yaygınlaştırmak amacıyla çaba gösteren uluslararası kuruluş olan ProjectRaft Bakanlığın himayesinde ülkemizde 4. Dünya Rafting şampiyonası

gerçekleştirilmiştir. Rafting ülkemizde önemi büyük olan alternatif turizm şekillerinden biri olup ilk olarak Çoruh Nehri'nde yapılırken, Köprü çay, Manavgat, Dalaman ve Melen Çaylarında son dönemlerde adrenalin veren faaliyetler yapılmaktadır. Bahsedilen akarsularda rafting yapanların yerli ve yabancı turistler olarak belirtilen sayısı 600 bine yakındır (Türksoy ve Yürük, 2008:264).

Dünyanın sadece belli bölgelerinde yapılabilen akarsu turizmi açısından Türkiye' nin sahip olduğu olanaklar oldukça fazladır. Ülkemizin sahip olduğu akarsularımızın önemli bir kısmı kısaca “akarsu turizmi” olarak tanımlayabileceğimiz rafting, kano ve nehir kayağı için çok uygundur. Bununla birlikte ülkemizin akarsu çevrelerinde sahip olduğu doğal ve kültürel zenginliklerle de bir bütünlük oluşturduğu görülmektedir. Bunu değerlendiren yerli ve yabancı seyahat acentelerinin organize etmiş oldukları rafting turlarıyla akarsu turizmi büyük bir gelişme göstermektedir. Özellikle Artvin Çoruh Nehri, Artvin Altıparmak-Barhal Çayı, Rize Fırtına Deresi, Antalya Köprüçay, Manavgat Çayı, İçel Anamur (Dragon) Çayı, Alara ve Dim Çayı, İçel Göksu Nehri, Dalaman Çayı ve Zamantı Irmağı rafting için sahip olduğumuz en uygun akarsularımızdır (Erdoğan, 2003:148).

2.1.4.15.Kuş Gözlemciliği Turizmi

Kuş gözlemciliği, doğaya kuşların gözünden bakmayı ve tanımaya imkan sağlayan gözlem spor şeklidir. Kuş gözlemciliği turizm türünün bir parçası olmadan önce de pek çok insan tarafından hobi amacıyla yapıldığı görülmektedir. Sulak yerler, parklar, ormanlar, bozkırlar, dağlar, göller gibi alanlarda yani nerdeyse her yerde gözlemlenebiliyor ve yapılan gözlem eğer kuşların doğal ortamlarında yapılıyorsa turizm şekillerinden birini oluşturur. Kesin olarak bir mevsimi olmayan ve belirli süre ile sınırlı olmayan kuş gözlemciliği turizmi yılın her zamanı yapılabilmesi yönünden turizmin tüm yıla yayılmasında önemi olan turizm şekillerinden bir tanesidir (Şekercioğlu, 2002: 287-288).

Kuş gözlemciliğinin ortaya çıkması kuşları tanıyabilmek ve onların göçlerini izlemek amacıyla'dır. Diğer yandan yolculuk, konaklama ve diğer gereksinimleri karşılamak gibi ekonomik boyutları ile turizm ekonomisinde önemli bir yer edinmiştir. Kuş gözlemciliğinde evrimsel gelişim sürecinde kuş gözlemcilerinin

etken ya da edilgen olmaları ile doğal alanların korunmasında yer almalarına neden olmuştur (Tırtıl, 2005:64).

Kuş gözlemciliği, gözlem yapanlara rahatlama, eğitim deneyimi ve doğa ile iç içe olmalarına imkan sağlayan bir faaliyettir. Göçmen kuşların uzun göç yolculuğunda konakladıkları ve üredikleri bölgelerde ekolojik önemi dolayısıyla daha fazla altyapı ve üstyapı yapımı gereklidir. Kuş gözlemciliği, kuşların belirlenmiş uzaklıktan izlenmesi ve onları rahatsız etmemeye dikkat edilerek, doğal hareketlerinin izlenebildiği bir turizm şeklidir. Her ne sebeple olursa olsun kuşların barınma ve üreme bölgelerinde rahatsız edilmelerinden dolayı hassas olan kuşların o alana tekrar gelmemesine ve doğal yaşamda zincirden bir halkasının koparak diğer halkaları da olumsuz şekilde etkilemesine neden olabilecektir (Kozak ve Bahçe, 2009:183).

Kuş gözlemciliği, genellikle doğayı seven, doğaya saygı duyan, eğitilmiş ve yüksek gelir düzeyinde olan kişilerce yapılan doğa turizmi şekillerinden bir tanesidir. Profesyonel bir uzmanlık alanı olan kuş gözlemciliği aynı zamanda boş zamanların değerlendirilmesi için yapılabilen bir hobi de olmaktadır (Uçkun ve Çeltek, 2004).

Türkiye’de kuş göç yollarında bulunan sulak alanlar kuş gözlemciliği yönünden önemli bir potansiyele sahiptir. Ülkemizin sahip olduğu önemli sulak alanlarından olan; Manyas, Göksu, İzmir Deltası gibi yerlerde kuş gözlemciliğinin geliştirilmesi için kuş gözlem kuleleri ve gözlem istasyonları inşa edilmiştir. Ülkemizde özellikle de sonbahar ve ilkbaharda yapılan kuş göçlerinin güzergahındaki önemli yerleri; İstanbul Çanakkale Boğazları, Doğu Akdeniz (Adana, Hatay, Gaziantep) ve Kuzeydoğu Anadolu (Artvin, Rize, Kars) olarak sıralanabilir (Türksoy ve Yürük, 2008:262).

2.1.4.16.Karavan Turizmi

“Karavan Turizmi, insanların farklı yerler görüp, tanımları için ve kendi ihtiyaçlarını; ulaşım, konaklama, yemek yeme, içme vb. gibi karşıladıkları bir turizm türüdür” (Usta, 2002:44).

Karavan ile yapılan yolculuktaki en önemli unsur, yolculuğun karavan olarak adlandırılan araçlarla yapılmasıdır. Karavanın kişilerin yolculukları süresince yeme içme ve dinlenme gibi ihtiyaçlarını karşılayacak kapasitede ve eve benzer şekilde

yapılmıştır. Karavanlar içerisinde olanlara istedikleri yerde durabilmelerine imkan sağlasa da, yine de karavanların konaklama ve kişilerin ihtiyaçlarının bir kısmını karşılayabilmek amacıyla temel ihtiyaçları karşılayacak şekilde hazırlanması, özel alanların yapılması gerekir. Bu özel alanlara da kamp denilir ve bu yüzden bahsedilen iki kelime genellikle birlikte kullanılır (Şenol, 2008:493).

Karavan turizminin gelişmesi ile kamping turu tesisleri de gelişmektedir. Bu turizm şekli özellikle, ekonomik yönden gidilen ülkeye çok getirisi olmadığından 1980’lerde fazla teşvik edilmemiş ve özellikle 1990’larda fazla yatırım gerektirmediğinden doğanın korunması ve yumuşak turizm doğa turizmi konularının yaygınlaşması ile önemli olmaya başlamıştır. Karavan turizmi artık alternatif turizm kapsamına dahil ve özellikle çevreciler için iyi olmasıyla da önem verilen ve gerçekleştirilmeye çalışılan bir turizm türüdür. Karavan turizmi, diğer yandan sağlık için seyahat edenlere spor, iklim, doğa, manzara, doğa ile iç içe olma özellikleriyle imkanlar sağlamaktadır (Yılmaz, 1995:32).

Uluslararası Kampçılık ve Karavancılık Federasyonu’nun (FICC) raporuna göre Türkiye içerisinde kamping için çok değerli mekanlar vardır. Ülkemizde beş bölgeye ayrılan toplam 300’e yakın kamp alanı vardır. Bunlardan 100’e yakını karavan konaklamaları için uygundur. Ayrıca ülkemizdeki kamp alanları genellikle dağınık özelliklere sahiptir ve ilk olarak Güney Ege sahilleri olmak üzere geniş bir coğrafi alana yayılmıştır (Şenol, 2008: 484).

2.1.4.17.Dağcılık

Dağcılık genellikle “Alpinizm” olarak bilinse de ayrıca dağlara göre de adlandırılmaktadır. Türkçede bu aktivite için herhangi bir dağ ismi verilmeden, İngilizcede olduğu gibi genel anlamda ‘dağcılık’ kelimesi ile benimsenmiştir (Ulucak, 2000:2). Katılımcılarını sürekli aktif yaptığından, hareket halinde dinlenme ve yenilenmeye imkan vermesi ile ön plandadır (Akoğlan Kozak ve Bahçe, 2009:178).

Dağ turizminin potansiyel pazar dilimini, şehir hayatının sıkıcılığından ve stresinden uzaklaşmak isteyen ve doğal çevreye de sahip dağlık alanların yaz ve kış mevsimlerinde sağlıklı yaşama imkan sağlamalarının çekiciliklerinden faydalanmak isteyen bireyler oluşturmaktadır (Ulu ve diğ., 1998:93).

Dağ turizminin yapılacağı alanlar diğer alternatif turizm türleri yönünden sınırlı kaynağa sahip olup, bu bölgelerde yapılan dağ turizmi etkinlikleri sosyoekonomik yönden bölgeye önemli katkısı olan bir turizm türüdür. Dağ turizmi bireylerin yaşam kalitesini arttırması ve bir yandan da bölgenin ekonomik gelişmesini sağlanması ve çevresel koruma anlamında çok önemlidir (Nepal ve Chipenik, 2005:314).

Anadolu coğrafyası sahip olduğu doğal zenginlikleriyle doğa sporlarının neredeyse hepsine açıktır. Dağcılık sportif aynı zamanda kültürel etkinlikleri de içeren, bireyin doğa ile iç içe olup fiziksel ve ruhsal sakinleşmesine fayda sağlayan en etkili sporlardan biridir. Dağlar, macera arayan adrenalin tutkunlarına ve değişiklik isteyenlere, çeşitli rekreasyonel aktivitelerden doğa yürüyüşlerine, dağ bisikleti ile gezilere ev sahipliği yapmaktadır (Doğaner, 2001:67).

Zamanımızda yapılan dağcılık faaliyetlerini; Hiking/trekking (günlük yürüyüş/kamplı etkinlik), teknik malzemelerle tırmanış, kayaklı dağcılık, klasik dağcılık, yapay duvar tırmanışı, bouldering, sarp kaya tırmanışı, sürekli tırmanış (tırmanış rotasında birkaç yerde kamp kurarak, gerekirse geceleyerek), teknik malzemelerle büyük duvar tırmanışı, alpin tip tırmanış, supalpin tip tırmanış (6.000-7.000-8.000 metre yükseklikteki zirvelere tırmanış), ekspedisyon (uzun süreli, yaklaşık 1 haftalık) tırmanışı gibi çeşitlere ayırmak mümkündür (Somuncu, 2004:6). Günümüzde dağcılığa yönelik yeni güvenlik malzemelerinin geliştirilmesi, internet aracılığıyla anlık hava durumu raporuna ulaşılabilmesi, konum ve yön belirlemede ki teknolojik gelişmeler bilinen rotaların dışında daha dik ve zor güzergahlar izlenerek yapılan ve çeşitli tekniklerin kullanıldığı teknik tırmanışları mümkün kılmıştır. Gerek ulaşım gerekse iletişim alanındaki gelişmeler bu tür dağcılık faaliyetlerinin ilerlemesine katkı sağlamaktadır (Emekli, t.y.:8).

2.1.4.18.Hava Sporları

Kişilerin hava sporları yapmak için gerçekleştirilen turizm şekline hava sporları turizmi denir. Hava sporları, planör, yelken kanat, balon, yamaç paraşütü ve paraşüt gibi birbirinden farklı araçlar kullanılarak uçuş şeklinde yapılan spor aktiviteleridir. Yapanlarına heyecan sağlama, uçuş duygusunun gerçekleştirilebilmiş olması ve adrenalin gibi nedenlerden dolayı gün geçtikçe hava

sporlarına olan ilgi ve bu sporlar için yapılan turistik seyahatler de artmaktadır (Kozak ve Bahçe, 2012:195).

Turistik yerlerdeki yerel aktivitelerde balon ile kent turları yapılması basit bir motordan oluşan balonun, tek ya da iki kişilik uçuş imkanı veren microlayt ve motorsuz uçuş imkanı olan planör de hava sporları ve turizmde yer alan diğer faaliyetlerdendir (Kozak ve Bahçe, 2009:197-198).

Özellikle hava sporları içerisinde yamaç paraşütü daha çok yaygındır. Maceracı kişilerin yalnız uçabilme ve risk almak istemelerinden dolayı 1970'lerde delta kanat icat edilmiştir. Bu sayede insanlar serbestçe uçabilmişlerdir. 1980' li yılların başında Fransa'nın Alpler bölgesinde Miessy kasabasında aynı zamanda dağcılık da yapan paraşütçüler, uçaktan serbest atlayış için kullandıkları yönlendirilebilir paraşütler ile dağlara tırmanıp koşarak havalanmayı ve inişi de uçarak yapmayı istemişlerdir. 'Parafoil' adlı bu paraşütlerle uçuş açılarını çok fazla değiştirmeden bunu yapmayı başarmışlar ve uçuş aracına da 'Parapente' adını vermişlerdir. Belirli ölçüde bir eğilimi olan, etrafında bulunan kalkış ve iniş için yeterli açık alanı olan neredeyse her yerde uçmaya imkan vermektedir. Fazla bir yükseklik olması da gerekli değildir. Eğitim ve iniş yerleri gerekli özellikleri var ise sadece 20–30 metre irtifası olan alanlardan da kalkış yapılabilir (Erdoğan, 2003:151).

Hava sporları faaliyetlerinin yapılabilmesi için ilk olarak alanın coğrafi yapısının uygun olması gereklidir. Türkiye'nin engebeli coğrafi yapıya sahip olması sebebiyle, tüm çevresinin tepeler ve dağlar ile çevrili olması nedeniyle neredeyse her bölgede yamaç paraşütü ile uçuş yapma imkanı vardır. Bu açıdan ülkemizin çok fazla ayrıcalıklı özellikleri vardır (Kozak ve Bahçe, 2009: 196).“Yamaç paraşütünün, ülkemizde en çok yapıldığı yerler; Ankara, Eskişehir ve İzmir'dir” (Aslı Albayrak, 2011:33). Konya bölgesi de yamaç paraşütü ve yelken gibi hava sporlarını seven kişiler için gidilmesi gereken bir şehirdir. (Uluslan, 2009:56).

Dünya geneline baktığımızda; Amerika Birleşik Devletleri, Yeni Zelanda, İngiltere ve Hollanda gibi bir çok ülkede hava sporlarına yönelik yapılan aktivitelere her yıl binlerce uçmaktadır. Türkiye'de de Muğla-Fethiye'deki Babadağ, Denizli, Eskişehir, Ankara-Gölbaşı gibi yerlerde birbirinden farklı hava sporları faaliyetleri

yapılmaktadır. Ayrıca Kapadokya’da balon turları da turistler tarafından tercih edilen faaliyetlerdir (Garba Bako, 2016:19).

2.1.4.19.İpek Yolu Turizmi

Orta çağ’da (MS 5. Yy – 1453) ticaret; İpek Yolu ve Baharat Yolu olmak üzere bazı yan yollarıyla birlikte iki esas güzergah üzerinde yapıldı. Hindistan’dan başlayan Baharat Yolu, bu güzergahtaki ticaretin özünü baharat teşkil ettiği için bu isimle adlandırılırken Çin’den başlayan ve Anadolu veya Akdeniz üzerinden Avrupa’ya uzanan İpek Yolu bu güzergahta ticaretin özünü Çin ipeği oluşturduğu için günümüzde bile bu isimle ifade edilmektedir. İlk kez 1877 yılında Alman coğrafyacı arkeolog Ferdinand von Richthofen (*Rechufin*) isimlendirilen İpek Yolu güzergahındaki ülke ve kentler, zamanında dünyanın en zengin yerleri olmuşlar. Bu güzergah Çin’in Şian kentinden başlayan ve Doğu Türkistan, Özbekistan ve Türkmenistan’ı geçtikten sonra İran’da ikiye ayrılarak bir kolu Suriye üzerinden Akdeniz’e ulaşan İpek Yolunun diğer kolu Anadolu üzerinden batıya devam ederdi (Özkan, 2016: 224).

Orta Asya coğrafyasının öne çıkan en önemli ortak değeri ipek yolu olarak dikkat çekmektedir. İpek yolu konusunda hem kültürel mirasın açığa çıkarılması, hem de buna dayalı bir turizm hareketi oluşturulması için projeler gündeme gelmiştir. Küreselleşme süreci Asya’nın kapılarını dünyaya açarak İpek Yoluna yeniden ilgiyi artırmıştır. Bu ilgi hem ticaret, hem turizm, hem de kültürel miras bakımından önem kazanmaya başlamıştır (Kayhan, 2017:1).

Turizm ve kültürel miras konusunda Uluslararası kuruluşlar konuyu bilimsel ve sistemli bir şekilde ele aldılar ve bu çerçevede projeler ürettiler. UNESCO diyalog yolları programı kapsamında 1987 yılında “Büyük İpek Yolu” projesini başlatmış ve bu çerçevede önemli adımlar atılmıştır. Buna yönelik birçok çalıştay ve toplantılar, bilimsel ve kültürel yayınlar yayımlanmış, İpek Yoluyla ilgili kapsamlı bilgilerin bulunduğu web sayfaları yayımlanmıştır. Özbekistan Semerkant’ ta UNESCO kapsamında bu projeye yönelik IICAS (Uluslararası Orta Asya Çalışmaları Enstitüsü) kurulmuştur. Bu enstitüde, İpek Yolu’ndaki kültürel zenginlikleri dünya genlinde tanıtımını yapmak ve gelecek nesillere aktarmak adına çalışmalar devam

etmektedir. Bu doğrultuda yerel kuruluşların da katılımıyla çok yönlü çalışmalar devam etmektedir (Karagöl, 2017).

Dünya Turizm Örgütü' nün (UNWTO) 1993' te Endonezya'da yaptığı genel kurul toplantısında bu konu gündeme gelmiştir. Bu bağlamda, uzun vadede İpek Yolu Turizmini tanıtıcı projelerin uygulanması karar alınmıştır. İlk olarak da 1994'te Semerkant' ta 19 katılımcı ülke tarafından "İpek Yolu Turizmi Semerkant Deklarasyonu" imzalanmıştır. Türkiye bakımından da İpek Yolu kültür mirası son derece ilgi çekicidir. Özellikle Selçuklu dönemi eserleri birer İpek Yolu değeridir. Camiler, şifahaneler, külliyeler, köprüler, kervansaraylar Orta Asya'dan Anadolu'ya uzanan kültür köprüsünün kimliklerini taşır (Atasoy, 2012).

2.1.4.20.Sualtı Dalış

Bu turizm türü, flora, fauna ve arkeolojik kültür varlıklarından oluşan su dünyasını görmek, fotoğraflarını çekmek, video kaydetmek ve sportif amaçla balık avlamak için yapılan tanıtım, spor ve eğitim amaçları ile dalışlarla kıyıda sağlanan konaklama ve kişilerle ilgilenmeyi de kapsayan turizm şeklidir. Bu turizmin gelişebilmesi için kıyı ve su altı jeomorfolojisi, deniz flora ve faunası, iklim, su altı arkeolojisi, liman hizmetleri ve konaklama gibi fiziki ve beşeri altyapının etkisi vardır (Yaşar, 2011:36).

Spor amaçlı yapılan dalışlarda malzeme sıralaması yokken aletler ile yapılan spor dalışlarında tüp basınç göstergesi denge yeleği ve zaman saati kullanımı zorunludur. Kompresörsüz dalış yapılması mümkün değildir. Dalış yapılmasını sağlayan acente, kulüp, kuruluş, okul, otel, tatil köyü, vb. yerler ile teknelerde ilk yardım malzemelerinin olması zorunlu tutulmaktadır. Dalış esnasında su altı fotoğraf ve video çekimleri, serbest bırakılmıştır. Spor için yapılan dalışları düzenleyen tüm kurum ve kuruluşlar ile sualtı kulüpleri; balıkadamlarda mevcut olan ve dalışlarda kullandıkları dalış malzemelerine ait periyodik test ve bakımlarını yaptırmak zorundadırlar. Bahsedilen testler sadece Sanayi ve Ticaret Bakanlığı'nın yetki verdiği yerlerde yada sivil balıkadam firma temsilciliklerinde yapılabilir. Dünyadaki bulunan uygulamalara incelendiğinde, önemli 7 farklı sualtı dalış disiplini vardır. Scuba dalışı, yeni başlayanlara iki türlü imkan sunar; rekreasyonel dalış ve sportif dalış (Erdoğan, 2004:142).

Dalış sporundaki gelişmeler ve bu spor dalına yönelik ilginin artması ile bu konuda standartların ve kuralların belirlenmesi gerekli hale gelmiştir. Bu doğrultuda Dünya Sualtı Aktiviteleri Konfederasyonu (World Underwater Federation-CMAS) 1959 yılında 15 ülkeden sualtı uzmanlarının sporcularının katılımıyla Monaco’da yaptığı toplantı ile faaliyete geçmiştir. Türkiye’nin de aralarında bulunduğu yüzün üzerinde ülkenin sualtı sporları federasyonu bu konfederasyona bağlıdır (Kahraman, 2012:74).

Üç tarafı denizlerle çevrili olan Türkiye’de birçok dalış mevkiinde su altı dalış turizminin sürdürülebilirliği için çalışma yapılmıştır. Bu çalışmalar sonucunda Türkiye’de önemli hale gelen birçok su altı destinasyonu bulunmaktadır. Kaş Flying Fish (Antalya), Büyük ve Küçük Resif (Bodrum), Afkule (Fethiye), Ayvalık Deli Mehmet (Balıkesir), Kalkan Açıkları (Antalya), Tekirova Adalar (Antalya), Çanakkale - Saros, Minnoş Adası ve Minnoş Resifleri, Sivriada (İstanbul), Gökova Kocadağ (Muğla), Datça Hisarönü (Muğla) bu destinasyonlardan bazılarıdır (Yarmacı, 2017:68) Ayrıca dünyadaki tek su altı müzesinin bulunduğu Bodrum, Kemer, Kalkan, Saros, Marmaris ile kültürel ve tarihi yönden Çanakkale Boğazı’nı Türkiye’deki sualtı dalış yerleri olarak sıralamak mümkündür (Sadık Bahçe, 2013:89).

2.1.5.Kırsal Turizm Kavramı

Kırsal turizm yeni çıkmış bir kavram değildir. Doğal ve kültürel yapılarıyla kırsal coğrafi ortamlar, kent yaşamının stres ve monotonluğundan kurtulmak isteyen insanların zamanla çoğalan rekreasyon ihtiyacını geçmiş zamanlardan bu yana karşılamak için çeşitli arayışlara girmiştir (Soykan, 2003:68). Özellikle 19. yüzyılda sanayinin gelişmesiyle şehirlerdeki kirli ve stresli ortamlardan uzaklaşmak isteyen insanlar kaçarcasına kırlara, akarsu ve göl kenarlarına gerek dinlenmek gerekse eğlenmek için bu tür aktivitelere büyük ilgi göstermiştir. Kırsal alanlarda uygulanan çeşitli aktivitelerle kültürel, doğal vb. çekiciliklerin kırsal alanlara gelir getirici imkan sağlamasıyla büyük önem kazanmıştır. Gelir seviyesindeki artış teknolojide yaşanan gelişmeler sonrası boş zamanın artması gibi insanların yaşamındaki çeşitli değişimler sayesinde kırsal turizme olan ilgi ve istek artış göstermiştir (Çolak, 2009:37).

Zamanımızda insanlar, monoton yaşam tarzından kaçmak ve değişiklik arama ihtiyaçlarını gidermek için, kendisini dinleyebileceği sessiz ortamları ve doğaya yönelik çeşitli rekreasyon etkinlikleri tercih etmektedir. Bu nedenle, insan ile doğayı ve sanayileşmiş uygarlığı bir araya getirecek önlemlerin alınması, insanların doğaya olan özlemini giderecek alanların oluşturulması zorunlu hale gelmiştir. Bu gereksinimler doğrultusunda “kırsal turizm” denilen turizm türü doğmuştur (Ahipaşaoglu ve Çeltek, 2007:2).

Kırsal turizmin doğuşunda özellikle kırsal yaşam şeklinin cazip gelmesi, şehir hayatının yoğunluğunun ve kalabalık şehirlerin neden olduğu stres ve baskı yapacak unsurların ve zorunlulukların olmaması, buna karşın insanların kendilerini daha özgür hissedebilecekleri ortamların mevcut olması, günümüzde gerek hafta sonları, gerekse mevsimlik ve yıllık tatillerde bu alanlara sık sık ziyaretleri beraberinde getirmesi etkili olmuştur (Soykan, 1999:68).

Bazı akademisyenler kırsal turizmi, alternatif turizm, yeşil turizm, soft turizm, eko-turizm, düşük etkili turizm, doğa merkezli turizm, çiftlik turizmi, kültür turizmi, macera turizmi, sürdürülebilir turizm, inceleme turizmi, doğaya dayalı turizm, doğa turizmi, yumuşak turizm, köy turizmi, aile ve yetişkin turizmi, gibi

çeşitli turizm türleriyle aynı anlamlarda kullanılmaktadır. Bu sebeple kesin bir tanım yapmak zordur (Morgül, 2006:59)

Çok kısa bir tanımla kırsal turizm “kırsal alanlarda gerçekleştirilen turizm türüdür”. Turizm için kullanılan kırsalın ifade ettiği anlam; deniz turizminin dışında kalan, yoğun kentsel yerleşimlerden uzak, kırlara özgü doğal ve kültürel yapının muhafaza edildiği ve yapaylıkla tanışmamış (otantik) alandır (akt. Kiper, 2006:23).

Kırsal turizmin temelinde doğa ile bir araya gelme, yerel halkın kültürünü yakından görme ve tanıma beklentileri yatmaktadır. Kırsal bölgelerde insanlar geçimini daha çok tarımsal üretim ve hayvancılıktan sağlamaktadır. Kırsal turizm potansiyeline sahip bu bölgeleri turizme açmak, tarım dışı istihdamı artırarak alternatif gelir kaynağı oluşturması açısından önemli bir ekonomik faaliyettir (Yosmaoğlu ve Engin, 2003:16).

2.1.6.Kırsal Turizm Önemi ve Türleri

Kırsal turizm bünyesinde çok değişik aktiviteleri kapsamaktadır. Kırsal rekreasyon faaliyetlerini gerçekleştirmek için kendine özgü yer seçimini yapmak gerekmektedir. Örneğin yamaç paraşütü yapmak için buna uygun coğrafi koşullara sahip bir mekan bulmak gerekir. Karda kayak yapmak isteyenlerin kar yağışının bol olduğu ve uzun süre kaldığı bölgelerde, su sporu yapmak isteyenlerin akarsuların olduğu mekanlarda, sağlık amaçlı sudan faydalanmak isteyenlerin kaplıca ve içmelerde kalmaları gerekmektedir. Kırsal alanlarda turlara katılmak isteyenler ise çeşitli köy yada kasabalarda kalarak yollarına devam ederken bazen çeşitli etkinliklere katılmakta ve kırsal alanların sessizliğinde dinlenmek istemektedirler (Özgüç, 2003:137)

Kırsal turizmde uygulanan başlıca etkinlikleri aşağıdaki şekilde sıralamak mümkündür (Emiroğlu, 2013:25);

- Yöresel sanatları ile ilgili uygulamalar (dikiş-nakış-örgü işleri, seramik, çömlekçilik, dokumacılık, bakır, demir, ağaç, cam işleri v.b.),
- Tarımsal çiftliklerde veya köylerde; tarıma veya hayvancılığa yönelik etkinlikler (sebze, meyve, çiçek v.b. ürünlerin toplanması, hayvan

besleme, hayvansal ürünleri elde etme ve değerlendirme peynir-yoğurt-yün v.b. işlemler),

- Müze, ören yeri, anıt gibi tarihsel-kültürel yerleri gezme,
- Milli parklar, doğal anıt, hayvanat bahçesi, vb.nin ziyareti,
- Yakın çevre turları (yürüyerek, atlı, bisikletli,...),
- Okuma salonlarında kitap dergi, gazete vb.leri okuma,
- Çay bahçesi, kafe v.b. yerlerde bulunma, sohbet,
- Güneşlenme,
- Manzara seyretme,
- Çocuklar ve yaşlılara yönelik özel etkinlikler,
- Piknik,
- Doğada yapılan çeşitli sportif etkinlikler (binicilik, avcılık, balıkçılık, atçılık, golf, trekking, yüzme, yelken, bisiklet, kürek, voleybol, futbol,...),
- Hobi etkinlikleri (fotoğraf çekme, resim yapma,...),
- Animasyonel gösteriler (köy düğünü, halk dansları,...),
- Çeşitli kurslar (geleneksel el sanatları, yemek, spor, müzik, halk dansı, yerel üretim teknikleri, şifalı doğal bitkiler,...),
- Bilimsel inceleme, gözlem ve arattırmalar,
- Sportif, kültürel yarışmalar,
- Fuar, şenlik, özel kutlama günleri, panayır, festival, eğlence, konser v.b..

2.1.7.Kırsal Turizm Etkileri

Turizm sektörünün son zamanlarda, bir ekonomik etkinlik olarak kırsal alanlara yönelmesi sebebiyle, bu yörelerde turizmin çevresel, ekonomik, toplumsal ve kültürel etkilerinin araştırılmasına başlanmıştır. Kırsal turizmle birlikte bu

yörelere bir taraftan ekonomik kalkınmada artış yaşanırken diğer taraftan bilinçsizce kullanılan doğal ve tarihi güzelliklerin bozulması da söz konusu olmaktadır.

2.1.7.1.Kırsal Turizmin Sosyo-Kültürel Etkileri

Turizmin sosyo-kültürel etkilerini toplumun; değerler sisteminde, aile yapısında, kişisel davranışlarında, ahlak kurallarında, gelenek göreneklerinde ve toplumun örgütsel yapısında meydana getirdiği değişimler olarak sıralayabiliriz. Kırsal turizm de gerek bireylerde gerekse toplum üzerinde çeşitli sosyo-kültürel etkilere sahiptir (Kadanalı ve Yazgan, 2012:98-99).

Turizm faaliyetlerinin ekonomik, fiziksel ve ekolojik etkilerinin yanı sıra insan yaşamına ve toplumların sosyal yapısına yapmış oldukları etkilerde büyük önem arz etmektedir. Farklı kaynaklarda turizmin insan yaşamına olan etkilerinin olumlu olduğu yönünde görüşler bulunmakla birlikte, turizmin olumsuz bir etmen olduğu da savunulabilmektedir (Erdoğan, 2003:94)

Emiroğlu (2013) ise Kırsal turizmin sosyo-kültürel etkilerini olumlu ve olumsuz olarak ikiye ayırmaktadır. Olumlu olarak; kültür etkileşimi, kırsal kadının öneminin artması, el sanatlarına verilen önemin artması, toplum alt yapısını oluşturması, toplulukların görünümünü değiştirmesi ve kültürü koruması unsurlarından bahsetmektedir. Olumsuz olarak da; kültürel kirlenme ve yabancı korkusu (xenophobia) etkilerini sıralamaktadır.

Kırsal turizmin insan yaşamına olan etkilerine somut örnekler verdiğimizde kayda değer derecede olumlu ve olumsuz durumların ortaya çıktığı görülebilmektedir. Kenya'da Masai bölgesinde 1990'da 5200 Paganlı'nın turizmin gelişimi için evlerinden ve topraklarından edip 7 km uzakta verimsiz bir araziye gönderilmesi (Erdoğan, 2003:94) olumsuz etkilerin somut bir örneğidir. Kırsal yörelerdeki unutulmaya yüz tutmuş zengin el sanatlarının kırsal turizmle birlikte tekrardan önemini artması ve geniş kitlelere tanıtılması (Öztürk, 2010:153), ise yine sosyal yaşama dokunan, ancak olumlu etkilerinin de olduğunu gösterebilen bir örnektir.

2.1.7.2.Kırsal Turizmin Sosyo-Ekonomik Etkileri

Dünya genelindeki ülkelerin birçoğunun karar alıcıları kırsal turizmin gelişmekte olan önemli bir sektör olduğunu kabul etmesine karşın bu sektörle ilgili bilgi toplayan ülkelerin sayısının az olması sebebiyle istatistiksel bilgilere ulaşmak oldukça güçtür. Fakat durum böyle olsa da kırsal turizmin yapısı gereği hem çevre ve turist hem de ev sahibi ve turist arasında ilişki boyutunun olması ekonomik, sosyo-kültürel ve çevresel etkileri kaçınılmaz hale getirmiştir (Karaman ve Gül, 2015:7).

Kırsal turizm sayesinde kırsal yörede yeni iş alanları açılarak kentsel bölgelere olan göçlerin önüne geçebilmektedir. Kırsal turizmle yöredeki kaynakların daha etkin kullanıp korunmasını, çeşitli el sanatlarının gelişmesine katkıda bulunarak bireylere yeni iş imkanı sağlayacaktır. Böylece turizm gelirlerinin artmasına neden olacaktır (Uçar vd., 2012:75).

Kırsal turizmle tarımsal ve turistik etkinlikler bir arada ve birbirinin tamamlayıcısı olarak kullanılırsa gerek yöre ekonomisine, gerekse ülke ekonomisine önemli derecede olumlu katkı sağlayacaktır. Ayrıca kırsal turizmle yöredeki tarım ürünlerine olan talep artmakta, ev ve el sanatları gelişerek gelir imkanları çoğalmakta, yeme-içme ve konaklama vb. tesislerin çoğalmasıyla istihdam ve ücret gelirleri artmaktadır. Kırsal turizm kırsal alanlarda yeni ekonomik etkinlikler doğurarak yörenin ekonomik yapısının kırılğanlığının önüne geçmesine yardımcı olmaktadır (Karaman vd., 2016:170-171).

Kırsal turizm etkinliklerinin içerisinde köy düğünleri, yöresel el ve ev sanatları, yöresel yemekler ve sporlar gibi faaliyetlerin bulunması kırsal ekonominin geliştirilmesiyle birlikte bölgenin daha geniş kitlelere tanıtılması açısından da büyük önem arz etmektedir. Kırsal turizmin gelişmesiyle yeni istihdam alanları çoğalmış ve kırsal alanlardaki kadınların çalışma yaşamına daha aktif olarak katılması kolaylaşmıştır. Böylece kırsal halka yeni iş olanakları doğurarak kırdan kente göçün azaltılması/önlenmesi ve yerinde istihdam sağlanmasın da etkili olabilmektedir (Kadanalı ve Yazgan, 2012:98).

Kırsal turizmin kırsal bölgede olumlu sosyo-ekonomik etkileri olduğu gibi, olumsuz etkilerinin de olduğu ileri sürülmektedir. Bu etkileri aşağıdaki şekilde sıralamak mümkündür (Soykan, 1999:74);

- Tarımda gelir sağlayan kırsal alandaki yerel halkın tarım sektörü dışına yönelmesine, tarımın gerilemesine neden olur. Ayrıca kırsal turizmin plansız gelişimi tarımsal alanları olumsuz etkileyebilir. Bu iki olumsuzluk birleşerek yörenin tamamen kırsal turizme bağlı hale gelmesi gibi istenmeye bir sonuç doğurabilir.
- Arazi ve diğer gayrimenkul fiyatlarında ve kiralama bedellerinde artışa neden olabilir. Buda tarım üreticisinin toprağı işlemek yerine arazisini boş bırakarak toprak rantı bekler hale getirebilir.
- Yerli halkın kırsal turizmden elde ettiği geliri tarım dışı hatta yöre dışında değerlendirmesiyle kırsal turizmin yöreyi kalkındırma amacından uzaklaştırır.

2.1.7.3.Kırsal Turizmin Çevre Üzerindeki Etkileri

Turizm ve çevre birbiriyle ilişkili kavramlardır. Bir turizm faaliyetinin gerçekleşebilmesi için düzenli, temiz bir çevreye ihtiyaç vardır. Çünkü çevre turizmin kaynağı olma özelliğini taşıırken, turizmin sürdürülebilir olması için çevrenin yaşamaya devam etmesi gerektiği, doğayı ve çevreyi tüketen, olumsuz etkileyen bir turizm faaliyetinin kendi kaynağını tüketeceği açıktır (Kiper, 2006:34).

Turizmin gerek doğal gerekse sosyo-kültürel çevre üzerinde olumlu ve olumsuz etkileri mevcuttur. Kaynağı doğal çevre olan kırsal turizm, turizm türleri arasında doğal dengenin korunmasına en çok önem verenlerden biri olmakta ve tüm çevreyi aslına uygun şekliyle kullanmak zorundadır. Bu nedenle her türlü yapaylığın kırsal alana sokulmaması gerekir. Kırsal alanları tatil için seçen turistlerin doğanın güzellikleriyle iç içe olmak istedikleri düşünülürse; orman, akarsu, şelale göl, longoz, dağ gibi doğal çevrenin kirlenmemesi ayrıca tarım ve hayvancılığa bağlı geleneksel üretim biçimlerinin ölüp yok olmaması büyük önem arz etmektedir. Bu nedenle kırsal turizmle bu önemin farkına varan tüm paydaşlar doğal çevreye karşı daha korumacı olacak böylelikle de biyolojik çeşitliliğin korunmasına da katkıda bulunulacaktır (Uçar, 2010:65).

Turizm faaliyetlerini sadece yılın belli bir dönemine yada bir mevsime sıkıştırmak, birçok çevresel ve sosyo-kültürel problemlere neden olmakta, amaçlanan

ekonomik faydalar sağlanamamaktadır. Kırsal turizmin tamamen iklime bağımlı olmayan bir turizm türü olması sebebiyle mevsimlik olma özelliği bulunmamaktadır. Kış aylarında bölgeye göre çevredeki kayak merkezleri kullanılabilen, ilkbahar aylarında köyler kır yürüyüşlerine ev sahipliği yaparken yaz ve sonbahar aylarında ise tarımsal ürünler çiftliklerin kullanımını devreye sokabilmektedir. Bu şekilde kırsal turizm kıyının gerisinde yer alarak, deniz turizminin alternatifi ya da tamamlayıcısı olabilir ve turistik faaliyetlerin tüm mevsime yayılarak kaynakların daha etkin kullanılmasına katkı sağlayabilir (Soykan, 2003:3)

Kırsal turizmin çevre üzerindeki olumlu etkilerinin yanında olumsuz etkiler de söz konusu olabilmektedir. Gerek ülkemizden gerekse dünya genelinden bu olumsuzluklara ilişkin yaşanmış çeşitli örnekler vermektedir. Nepal’de Sagarmatha Milli Parkı’nda çok sayıda turist sayısına bağlı olarak çöp yığınlarına ve 1979-1988 yılları arası 840 dağ gezisi grubunun 422 ton bertaraf edilen atık ve 141 ton çözünemeyen atığa neden olduğu, yolların yoğun kullanımının erozyon ve bozulmayı tetiklediği, Annapurna Koruma alanında çoğu tuvaletin çay ve nehir kenarlarına inşa edildiği için yerel akarsuları kirlettiği tespit edilmiştir. Türkiye’de ise bazı dağlık alanlarda plansızca yapılan tesislerin yanlış yer seçmeleri sonucu görüntü kirliliği baştan olmak üzere kimi yerlerde atıkların içme suyuna karışması gibi sorunlar ortaya çıkmaktadır (Erdoğan, 2003:157).

Kırsal bölgelerdeki ekonomik ve sosyal gerilemeye bir önlem olarak görülen kırsal turizmin gelişimi için temel motivasyon kırsal alanlar ve yerel kimliktir. Yöresel kültür turizm ile ticarileştirilirken, geleneksel yaşam ve sosyal yapı bu süreçten olumsuz etkilenebilmektedir. Kırsal alanlardaki insanların yaşam alanlarına el konulması, su, orman gibi doğal yaşam kaynaklarının bilinçsizce tüketilmesi bu olumsuzluklar içinde sayılabilmektedir. Yerel halkın, turist sayısının sınırsız büyümesinin sonucu meydana gelecek olumsuz etkilerin üstesinden gelmesi her zaman mümkün değildir. Bu nedenle kırsal turizmin yerel kalkınmaya olumlu etkisinin sürdürülmesi taşıma kapasitesinin aşılmasına bağlıdır (Tatar ve Köroğlu, 2017:117).

III. BÖLÜM

3.1.ARAŞTIRMANIN YÖNTEMİ

Araştırmanın bu kısmında konuya ilişkin araştırma ve uygulama süreci incelenmiştir. Bu açıdan bu bölümde, tezin uygulamalarına yönelik seçilen araştırmanın amacı ve hipotezleri, veri toplama aracı, evren ve örneklemin açıklaması ve özellikleri, araştırmanın veri toplama aracı, verilerin analizi, güvenilirlik ve geçerliliğe yer verilmektedir.

3.1.1.Araştırmanın Amacı ve Hipotezleri

Araştırmada, yerel halkın kırsal turizme olan tutumunun ne yönde olduğu tespit etmek amaçlanmıştır. Bu doğrultuda yerel halkın kırsal turizm faaliyetlerinin ekonomik, sosyo-kültürel ve çevresel boyutları bağlamında değerlendirilmeye çalışılmıştır. Bu amaçlar doğrultusunda araştırılan konuya yönelik ilgili literatür taraması yapılmış ve aşağıdaki hipotezler geliştirilmiştir.

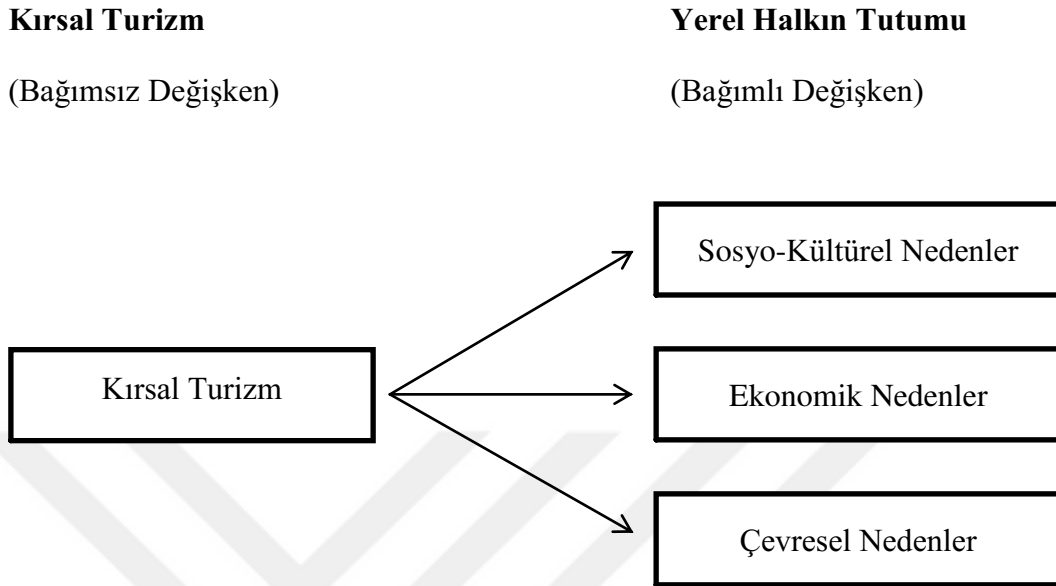
H₁:Yerel halkın kırsal turizm faaliyetlerinin ekonomik boyutuna yönelik tutumu olumlu yöndedir.

H₂:Yerel halkın kırsal turizm faaliyetlerinin sosyo-kültürel boyutuna yönelik tutumu olumlu yöndedir.

H₃:Yerel halkın kırsal turizm faaliyetlerinin çevresel boyutuna yönelik tutumu olumlu yöndedir.

Yukarıdaki hipotezler doğrultusunda yerel halkın kırsal turizme olan tutumuna ilişkin araştırma modeli aşağıdaki şekilde oluşturulmuştur.

Şekil 1: Araştırma Modeli

Şekil 1’ de bölgedeki yerel halkın kırsal turizm faaliyetlerine olan tutumunun hangi yönde olduğunu belirlemeye yönelik oluşturulan modelde iki değişken yer almaktadır. Araştırmanın bağımsız değişkeni kırsal turizm, bağımlı değişkeni ise yerel halkın tutumu kavramıdır.

Bu araştırmanın yöntemi, bilimsel araştırmalarda sık sık kullanılan ‘Nicel araştırma yöntemi’ dir. Nicel araştırmalarda, olgular veya olaylar nesnelleştirilerek gözlemlenebilir, ölçülebilir veya sayısal olarak ifade edilebilir. Bu yöntemde, araştırma konusuyla ilgili araştırma evreninin ve evreni temsil eden örneklem grubunun düşünceleri ve bu düşüncelerinin yönü sorgulanmaktadır. Bununla birlikte, örneklem grubunun niteliksel özelliklerinin düşünceleri üzerindeki etkileri tespit edilebilmektedir (Karasar, 2012: 76-77). Bu nedenle araştırmada nicel araştırma yöntemi tercih edilmiştir.

3.1.2.Araştırma Evreni ve Örneklem

Evren çok geniş bir coğrafi alanı kapsayabileceği gibi istenildiği kadar da daraltılabilir. Bu açıdan iki farklı evrenden söz etmek mümkündür. İlki *ideal evren* olup araştırmacı açısından hiçbir kısıt olmaması durumunda benimsenecek evrendir.

İkincisi ise *gerçekçi evrendir* ve araştırmacının çeşitli kısıtları dikkate alarak oluşturduğu evrendir (Altunışık vd, 2010).

Bu araştırmanın evreni; sınırları içinden Maden dersinin geçtiği ve Karadeniz'e döküldüğü Sakarya'ya bağlı Karasu ilçesinin Kuyumcullu Mahallesi'ndeki yerel halktır. Evrenin seçiminde; ülkemizin en çok nüfusa sahip olan şehri İstanbul'a gününbirlik gidip gelinebilecek mesafede olması, coğrafi konumu ve özellikleri sebebiyle hem kıyı turizmi (deniz, kum, güneş) hem de kırsal turizm potansiyelinin olması etkili olmuştur. Ayrıca Maden deresi sahip olduğu doğal güzellikleri, temiz havası, yürüyüş yolları, piknik ve mesire alanları, spor tesisleri, yemek yenilebilen alabalık tesisi, konaklama imkanı sunan bungalovları ve orman manzarasıyla bir çok turistini ilgisini çekmektedir. Bununla birlikte gelen ziyaretçilerin, geleneksel yöntemlerle üretilen süt ve süt ürünlerini, çeşitli günlük sebze ve meyveleri temin edebilecekleri çiftlikler de bulunmaktadır.

Kuyumcullu Mahallesi'nin doğusunda Kocaali ilçesi, batısında Karasu Mahallesi, güneyinde Çam dağları ve kuzeyinde Karadeniz bulunmaktadır. Maden deresi kaynağını Çam dağından alır ve 30 km kadar kuzeye doğru akışa geçerek Kuyumcullu Mahallesi sınırlarında Karadeniz'e dökülür. Aşağı çığırında Kalker bloklarını derince aşındırmasıyla kendine has bir kanyon vadi oluşturmuştur. Kanyonun kenarları oldukça dik ve yüksektir. Oluşan nehir, gür ağaçlık alan ve serin hava insanları doğa ile baş başa kalabileceği, yakın ve uzak çevre için ideal bir piknik, dinlenme alanı oluşturur. Tabiat parkı yapılması için teklif edilmiş olup Karadeniz ormanlarında görülen kayın, gürgen, kestane, meşe, çınar, kavak ormanları ve fındık bahçeleri ile çevrilidir. Bu nedenle Maden deresi çevresi gerek doğa yürüyüşü gerekse doğa fotoğrafçılığı açısından da önemlidir. Osmanlı Devletinin son zamanlarında bir Fransız firması tarafından çeşitli madenler (kurşun, boraks, çinko ve altın) çıkartılmış olması Maden Deresi ismini almasında etkili olmuştur. Kuyumcullu Mahallesi'nin ilçe merkezine uzaklığı 14,8 km. il merkezine olan uzaklığı ise 69,3 km. dir (Karasu Kaymakamlığı, 2017).

Bir araştırmada tercih edilen büyük grubu (evren) temsil edebilecek şekilde, grup içerisinde belli bir sayıda elemandan (denek) meydana gelen, bir alt elemanlar grubu oluşturulması sürecine örnekleme denir (Altunışık vd., 2010). Evrenin

tamamına ulaşmanın hem zaman hem de maliyet açısından zor olması sebebiyle örnekleme yöntemine gidilmiştir. Hedef kitledeki birey sayısının bilindiği araştırmalarda örneklemin belirlenmesin aşağıdaki formül kullanılmıştır (Özdamar, 2003:116-118).

$$n = \frac{N \cdot \sigma^2 \cdot Z_{\alpha}^2}{(N-1) \cdot d^2}$$

N: Evren birim sayısı, n: Örneklem büyüklüğü

P: Evrendeki X'in gözlenme oranı, Q (1-P): X'in gözlenmeme oranı

Z_{α} : $\alpha = 0.05, 0.01, 0.001$ için 1.96, 2.58 ve 3.28 değerleri

d= Örneklem hatası

σ = Evren standart sapması

$t_{\alpha, sd}$ = sd serbestlik dereceli t dağılımı kritik değerleridir (sd=n-1). $t_{\alpha, sd}$ kritik değerleri sd= n-1 → 5000 olduğunda Z_{α} değerlerine eşit alınabilir.

Tablo2: Belirli Evrenler İçin Kabul Edilebilir Örnek Büyüklükleri

ANAKÜTLE	Hata Marjı			
	%5	%3	%2	%1
50	44	48	49	50
100	79	91	96	99
200	132	168	185	196
300	168	234	167	291
500	217	340	414	475
1000	278	516	706	906
2000	322	696	1091	1655
5000	357	879	1622	3288
10000	370	964	1936	4899

(Kaynak: Yükselen, 2010)

Araştırma evreni olarak seçilen Kuyumcullu Mahallesi nüfusu 31.12.2016 tarihli adrese dayalı nüfus kayıt sistemi üzerinden yapılan sayıma göre 1437 kişidir. Yukarıdaki formüle göre değerler yerine konmuş ve %95 güvenilirlikte, %5 hata payında sonuçlara ulaşabilmek için, asgari örneklem büyüklüğünün n=306 kişi olması gerektiği belirlenmiştir.

Her ne kadar bu araştırmanın asgari örneklem büyüklüğü n=306 olsa da, örneklem sayısının fazlalığının evrenin genelini daha çok temsil edeceği gerçeği ve

düşüncesi ile mevcut kullanılabilir durumdaki 323 anket formu, araştırmanın örneklem büyüklüğü olarak düşünülmüş ve n=323 olarak kabul edilmiştir.

3.1.3.Araştırmanın Veri Toplama Aracı

Araştırmada birincil ve ikincil veri kaynaklarından yararlanılmıştır. Araştırmanın ikincil verilerine dayanan kısmında; turizm, alternatif turizm, kırsal turizm, Kuyumcullu Mahallesi ve Maden Dersi yöresiyle ilgili kitap, makale, tez, sempozyum bildirileri ve sanal ortamdan faydalanılmıştır.

Yapılan araştırmada birincil veri toplama aracı olarak nicel araştırmalarda kullanılan anket tekniği kullanılmıştır. Sosyal bilimlerde sıkça kullanılan anket tekniği ile görece olarak çok sayıda veriyi ekonomik olarak elde edilmekte ve verilerin standardize olması, bunların analizlerinin de kolay olmasını sağlamaktadır (Altunışık vd., 2010:78).

Araştırmada Emiroğlu (2013), tarafından yapılan “Kazdağı Yöresinde Yaşayan Yerel Halkın Kırsal Turizme Bakışının Değerlendirilmesi: Adatepe ve Mehmetalan Köyleri Örneği” isimli çalışmanın, kırsal turizmin geliştiği yörenin halkına yönelik uygulanan ölçek kullanılmıştır. Anket, şekil içeriği bakımından yerel halkın kırsal turizmin üzerindeki tutumlarını ekonomik, sosyo-kültürel ve çevresel boyutlardan değerlendirebilecek olması sebebiyle tercih edilmiştir.

Anket 2017 yılında, bölgedeki kırsal turizm faaliyetlerinin yoğunluk kazandığı Nisan-Eylül dönemleri sonrası Ekim ayında uygulanmıştır. Böylece yerel halkın kırsal turizme olan tutumunu daha doğru tespit etmek amaçlanmıştır. Ayrıca yerel halkın büyük bir bölümünün fındık üreticisi olması sebebiyle, hedef kitleye daha kolay ulaşabilmek için hasat ayları olan Ağustos ve Eylül yerine Ekim ayının seçilmiştir.

Anketin iki bölümden oluşmakta olup birinci bölümünde 5 adet demografik soru yer almaktadır. İkinci bölümünde ise beşli likert ölçeğine uygun şekilde hazırlanmış, yerel halkın kırsal turizme olan tutumunu ölçmeye yönelik 19 soru yer almaktadır. Katılımcıların ikinci bölümde yer alan anket sorularındaki ifadelerle 1 ile 5 arasında puan vererek cevaplaması istenmiştir. Bu beşli likert ölçeğinde puanlar, (1)Hiç Katılmıyorum, (2)Katılmıyorum, (3)Kararsızım, (4)Katılıyorum, (5)Kesinlikle Katılıyorum ifadelerini temsil etmektedir.

Araştırmamızda, zaman ve maliyet açısından kolaylık sağladığı için kolayda örneklem yöntemi tercih edilmiştir. Kolayda örnekleme (gelişigüzel örnekleme) yaygın olarak kullanılan anketi yanıtlayan herkesin örneğe dahil edildiği başka bir ifadeyle araştırmacının belirlenen örneklem büyüklüğüne göre herhangi bir şekilde evrenin bir parçasını seçmesidir. Bu yolla düşük bir maliyetle yüksek bir örnek kütle oluşturulabilir (Altunışık vd. 2010:140, Arlı ve Nazik, 2001:75).

Ancak evreni iyi temsil etmesi gerektiği dikkate alınarak mümkün olduğunca farklı demografik özelliklere sahip bireylere ulaşılmaya çalışılmıştır. Anket formları köy kahvehaneleri, evler ve esnaf dolaşarak yerel halka doldurtulmuştur. Ayrıca düğün, cenaze ve gün gibi etkinlikler sebebiyle bir araya gelen bölgedeki kadınlara anket formları doldurtulmuştur. Anket formlarından geçerli olduğu tespit edilen ve araştırmaya dahil edilebilecek 323 anket formu olduğu görülmüştür.

3.1.4.Güvenilirlik ve Geçerlilik

Bu araştırma çalışmasının verilerinin analizinde, sosyal bilimlerde sık sık kullanılan SPSS Paket İstatistik Programı kullanılmıştır.

Araştırma verilerinin analizinde bazı analiz tekniklerinin uygulanabilmesi için öncelikli olarak elde edilen verilerin belirli özelliklere sahip olması yada belirli şartları sağlaması beklenir. Parametrik analiz tekniklerinin uygulanabilmesi için;

- Ölçüm seviyesinin en az aralık seviyesinde olması,
- Verinin normal dağılım sergilemesi,
- Hedef kitlede yer alan bütün grupların aynı varyans değerine sahip olması,
- Hata değerinin tesadüfi (random) olması gerekir (Altunışık, 2010:162).

Analiz öncesinde ilk olarak çalışmada normallik varsayımı araştırılmıştır. Bu bağlamda verilerin ortalamalarına mod, medyan, Skewness ve Kurtosis değerlerine bakılmıştır. Skewness ve Kurtosis değerleri %5 anlamlılık düzeylerinde +1,96 ve -1,96 değerleri arasında olması gerekmektedir (Karagöz, 2016). Çalışma verilerinin Skewness ve Kurtosis değerleri %5 anlamlılık düzeylerinde olduğu tespit edilmiştir.

Tablo 3: Normal dağılım analiz tablosu

	Ekonomik	Sosyo-kültürel	Çevresel
n	323	323	323
Ort.	4,1190	3,4638	3,7802
Medyan	4,1429	3,4000	3,8000
Mod	5,00	3,00	3,80
Skewness	-0,908	-0,250	-0,891
Std. Error of Skewness	0,136	0,136	0,136
Kurtosis	0,476	-0,684	1,299
Std. Error of Kurtosis	0,271	0,271	0,271

Güvenilirliği bir testin veya ölçeğin ölçmek istediği şeyi tutarlı ve istikrarlı bir şekilde ölçme derecesi şeklinde ifade edebiliriz. Bir ölçeğin güvenilirliğini ölçmede çeşitli görüşler mevcuttur. Bunlar; test-yeniden test, alternatif formlar yaklaşımı ve içsel tutarlılık analizidir. İçsel tutarlılığın ölçümünde en çok kullanılan yöntem *Cronbach alfa* olarak da bilinen alfa katsayısıdır. Alfa değeri 0 ile 1 arası değerler alır ve bu değerın kabul edilebilmesi için en az 0,7 olması istenir. Fakat inceleme türü çalışmalarda bu değerin 0,5' e kadar da kabul edilebilir olduğu bazı araştırmacılarca öngörülmektedir (Altunışık, 2010:124).

Bu araştırmada güvenilirlik testinde Cronbach Alfa kullanılmıştır. Araştırmanın pilot uygulama süreci sonucu elde edilen 30 anketin genel güvenilirlik testine göre Cronbach Alpha değerinin 0,750 olduğu tespit edilmiştir.

Tablo 4: Güvenirlilik Analizi

Cronbach's Alpha	N of Items
0,739	19

Katılımcılardan elde edilen geri dönüşü sağlanan 323 adet anketin Cronbach Alpha değerinin 0,739 olduğu tespit edilmiştir. Cronbach Alpha değeri 0,7 den büyük olduğu için güvenilirliği kabul edilen sınırlar içinde olduğu görülmektedir (Nunnally, 1967).

Araştırmada, Emiroğlu' nun (2013) "*Kazdağı Yöresinde Yaşayan Yerel Halkın Kırsal Turizme Bakışının Değerlendirilmesi: Adatepe ve Mehmetalan Köyleri Örneği*" başlıklı çalışmasında kullanmış olduğu ölçekten faydalanılmıştır. Ölçek

konu hakkında uzman kişilerce incelenmiş ve yaptıkları öneriler doğrultusunda güncellenerek pilot uygulaması yapılmıştır.

3.1.5.Araştırmada Kullanılan Analiz Teknikleri

Öncelikle araştırmada uygulanan anketteki değişkenlere normallik testi uygulanarak normal dağılım gösterdiği tespit edilmiştir. Bu doğrultuda verilerin analizi parametrik testler aracılığı ile incelenmiştir. Bu araştırma modelini oluşturan değişkenlerle ilgili frekans (ortaya çıkma sıklığı) açımlayıcı faktör analizi, farklılık testleri gibi betimsel ve keşifsel istatistiksel testler uygulanmıştır. Öte yandan demografik verilerle yerel halkın kırsal turizme ilişkin tutumları arasında farklılık olup olmadığına yönelik bağımsız iki grup arası Testi ve One-Way Anova testine yer verilmiştir.

IV. BÖLÜM

4.1.ARAŞTIRMANIN BULGULARI VE DEĞERLENDİRME

Araştırmanın bu bölümde ankete katılan yerel halkın demografik özelliklerine ilişkin bulgulara ve kırsal turizme ilişkin görüşlerine yönelik analiz sonuçları yer almaktadır.

4.1.1.Yerel Halkın Demografik Özelliklerine İlişkin Bulgular

Tablo 5: Yerel Halkın Demografik Özelliklerine Göre Dağılımı

Demografik Değişkenler	Seçenekler	Sayı	Yüzde
Yaş Durumu	18 ve altı	34	10,5
	19-25	68	21,1
	26-35	88	27,2
	36-45	60	18,6
	46ve üzeri	73	22,6
	Toplam	323	100,0
Eğitim Durumu	İlkokul	101	31,3
	Ortaokul	57	17,6
	Lise	58	18
	Üniversite	104	32,2
	Diğer	3	0,9
	Toplam	323	100
Cinsiyet Durumu	Erkek	195	60,4
	Kadın	128	39,6
	Toplam	323	100
Medeni Durum	Evli	179	55,4
	Bekar	144	44,6
	Toplam	323	100
Gelir Durumu	1800TL ve altı	178	55,1
	1801 -2500 TL	52	16,1
	2501-3500 TL	74	22,9
	3501-4500 TL	10	3,1
	4501 TL ve üzeri	9	2,8
	Toplam	323	100

Araştırma sonucu elde edilen bulgulara göre;

- Anket formunu dolduran yerel halkın %27,2 ile en çok 26-35 yaş arasında bireylerden oluştuğu görülmektedir. %22,6 ile 46 ve üzeri yaş grubu ikinci sırada yer aldığı görülmektedir. Yerel halk içerisinde araştırmada en az yer alan yaş grubunun ise %10,5 ile 18 ve altı yaş aralığında bulunan bireylerden oluştuğu görülmektedir.
- Araştırmaya katılan yerel halktan %32 oranı ile Üniversite öğrenimini tamamlamış bireyler çoğunlukta; İlkokul mezunu bireyler ise %31,3 ile yine büyük bir çoğunluğu oluşturmaktadır. Diğer eğitim derecesine sahip bireyler ise %0,3'luk bir oranla en az grubu oluşturmaktadır. Araştırmaya katılanların toplamda %50,2'sinin üniversite ve lise mezunu olduğu görülmektedir. Buradan da Kuyumcullu Mahallesi'nin eğitim seviyesinin yüksek olduğu sonucuna ulaşılabilir.
- Araştırmaya katılan yerel halkın 323 kişiden 195'i erkek, 128'ikadındır. Erkek katılımcılar grubun %60,4'ünü oluştururken, kadın katılımcılar grubun %39,6'sını oluşturmaktadır.
- Araştırmaya katılan yerel halkın 179' u evli 144'ü bekadır. Araştırmaya katılanlardan evli olanların oranı %55,4, bekar olanların oranı ise %44,6'dır.
- Katılımcılarının %55,1 ile çoğunluğu 1800 TL ve altı gelire sahipken; en az orana sahip grup ise %2,8 ile 4051 TL ve üzeri geliri olan bireylerden oluşmaktadır.

4.1.2.Yerel Halkın Kırsal Turizme İlişkin Görüşlerine Yönelik Analiz

Tablo 6: Ankete Katılan Yerel Halkın Kırsal Turizme Yönelik Görüşlerine İlişkin Frekans Analizi Sonuçları

Değişkenler	Hiç Katılmıyorum		Katılmıyorum		Kararsızım		Katılıyorum		Kesinlikle Katılıyorum	
	F	%	F	%	F	%	F	%	F	%
Turizm, yöremizin sosyal ve kültürel yönden gelişimine önemli katkı sağlayacaktır.	10	3,1	15	4,6	11	3,4	146	45,2	141	43,7
Turizm yöremizdeki halkın gelirini arttıracaktır.	5	1,5	15	4,6	11	3,4	135	41,8	157	48,6
Turizm yöremizdeki halkın yaşam standartlarını arttıracaktır.	7	2,2	28	8,7	40	12,4	117	36,2	131	40,6
Turizm sayesinde köyden kente göç önlenecektir	22	6,8	50	15,5	50	15,5	106	32,8	95	29,4
Yöremizde turizmin gelişmesi yerel halkın çalışan sayısını (istihdamını) arttıracaktır.	6	1,9	24	7,4	27	8,4	126	39,0	140	43,3
Turizm yöremizdeki iş gücünü çoğaltacaktır	4	1,2	14	4,3	19	5,9	155	48,0	131	40,6
Turizm yöremizdeki küçük işletmelere fayda sağlayacaktır	5	1,5	12	3,7	17	5,3	147	45,5	142	44,0
Kırsal turizm yöremizdeki tarımsal gelişime yardımcı olacaktır	19	5,9	28	8,7	60	18,6	136	42,1	80	24,8
Kırsal turizm yöredeki yerel halktan çok yabancılar için iş fırsatı sağlayacaktır.	47	14,6	73	22,6	65	20,1	85	26,3	53	16,4
Yöreme turistlerin geldiğini görmek beni memnun edecektir.	27	8,4	19	5,9	22	6,8	117	36,2	138	42,7
Yöremize gelen zengin turistlerin yaşam biçimi kültürümüzü bozacaktır.	27	8,4	71	22,0	64	19,8	85	26,3	76	23,5
Turizm yöremizdeki geleneksel kültür ve yerel adetlerde yozlaşmaya sebep olacaktır.	32	9,9	59	18,3	75	23,2	99	30,7	58	18,0
Turizm yöremizdeki suç olaylarında artışa sebep olacaktır	48	14,9	75	23,2	54	16,7	71	22,0	75	23,2
Turizm yöremizdeki arazi fiyatlarını arttıracaktır.	2	0,6	11	3,4	15	4,6	97	30,0	198	61,3
Kırsal turizmin gelişimi yöremizdeki mal ve hizmet fiyatlarında artışa sebep olacaktır.	4	1,2	14	4,3	36	11,1	142	44,0	127	39,3
Yöremizde turizmin gelişimi kamu hizmetlerinin kapasitesini arttıracak (eğitim, sağlık, ulaşım, altyapı vb.)	9	2,8	19	5,9	34	10,5	141	43,7	120	37,2
Kırsal turizmin gelişimi yöremizdeki doğal ve kültürel kaynakların korunmasını arttıracaktır.	21	6,5	36	11,1	67	20,7	122	37,8	77	23,8
Kırsal turizme uygun mevcut yapılar yerine yapılan otel vb. diğer turistik tesislerin inşası doğal çevreyi bozacaktır.	16	5,0	36	11,1	48	14,9	99	30,7	124	38,4
Kırsal turizm gelecekte yöremizde bulunan doğal kaynaklarımız ve çevremizin tahrip olma riskini arttıracaktır.	21	6,5	45	13,9	58	18,0	58	18,0	104	32,2

“Turizm, yöremizin sosyal ve kültürel yönden gelişimine önemli katkı sağlayacaktır” yargısına araştırmaya katılan yerel halkın %3,1’ i “Hiç katılmıyorum”, %4,6’sı “Katılmıyorum”, %3,4’ ü “Kararsızım”, %45,2’ si “Katılıyorum” %43,7’ si “Kesinlikle Katılıyorum” yanıtını vermişlerdir. Buda araştırmaya katılan yerel halkın %88,9 gibi büyük bir oranının turizmin yörenin sosyal ve kültürel yönden gelişimine önemli katkı sağlayacağı inandığını göstermektedir.

Araştırmaya katılan yerel halkın %1,5’i “Turizm yöremizdeki halkın gelirini arttıracaktır” yargısına kesinlikle “Hiç katılmıyorum” yanıtını verirken, %4,6’ sı “Katılmıyorum”, %3,4’ ü “Kararsızım”, %41,8’ i “Katılıyorum”, %48,6’ sı “Kesinlikle Katılıyorum” cevabını vermişlerdir. Tablo 6’ya göre araştırmaya katılan yerel halkın %90,4’ü gibi büyük bir çoğunluğu “Turizm yöremizdeki halkın gelirini arttıracaktır” yargısına katıldığı görülmektedir.

Araştırmaya katılan yerel halkın %2,2’si “Turizm yöremizdeki halkın yaşam standartlarını arttıracaktır” yargısına “Hiç katılmıyorum” yanıtını verirken, %8,7’ si “Katılmıyorum”, %12,4’ü “Kararsızım”, %36,2’si “Katılıyorum”, %40,6’sı “Kesinlikle Katılıyorum” cevabını vermişlerdir. Tablo 5’e göre araştırmaya katılan yerel halkın %76,8’i “Turizm yöremizdeki halkın yaşam standartlarını arttıracaktır” yargısına katıldığı görülmektedir.

“Turizm sayesinde köyden kente göç önlenecektir” yargısına yerel halkın %6,8’i “hiç katılmıyorum”, %15,5’i “katılmıyorum” yanıtı ile olumsuz görüş bildirirken, %15,5’i “kararsızım”, %32,8’i “katılıyorum” ve %29,4’ü “kesinlikle katılıyorum” yanıtını vermişlerdir.

“Yöremizde turizmin gelişmesi yerel halkın çalışan sayısını (istihdamını) arttıracaktır” yargısına araştırmaya katılan yerel halkın %1,9’u “Hiç Katılmıyorum”, %7,4’ü “Katılmıyorum” diyerek toplamda %8,3’ü olumsuz cevap vermiştir. % 8,4’ü “Kararsızım”, %39’u “Katılıyorum”, %43,3’ü ise “Kesinlikle Katılıyorum” yanıtını vermişlerdir. Tablo 6’ya göre katılımcıların %82,3’ ü bu yargıya olumlu cevap verdiği görülmektedir.

“Turizm yöremizdeki iş gücünü çoğaltacaktır” yargısına yerel halkın %1,2’si “Hiç Katılmıyorum”, %4,3’ü “Katılmıyorum”, %5,9’u “Kararsızım”, %40,6’sı “Kesinlikle Katılıyorum” yanıtını vermişlerdir. Tablo 6’ya göre araştırmaya katılan

yerel halkın toplamda %88,6'sı turizmin yöredeki işgücünü çoğaltacağına inanmaktadır. Bu nedenle yerel halkın büyük bir kısmının turizmi bir istihdam kapısı olarak gördüğünü sonucuna varabiliriz.

“Turizm yöremizdeki küçük işletmelere fayda sağlayacaktır” yargısına araştırmaya katılan Kuyumcullu Mahallesi yerel halkın %1.5'i “Hiç Katılmıyorum”, %3,7'si “Katılmıyorum”, %5,3'ü “Kararsızım”, %45.5'i “Katılıyorum”, %44' ü “Kesinlikle Katılıyorum” yanıtını vermişlerdir. Tablo 6'ya göre katılımcıların %89,5' i, turizmin Kuyumcullu Mahallesi'ndeki küçük işletmelere fayda sağlayacağı görüşüne olumlu cevap vermiştir.

“Kırsal turizm yöremizdeki tarımsal gelişime yardımcı olacaktır” yargısına araştırmaya katılan Kuyumcullu Mahallesi yerel halkının %5,9'u “Hiç Katılmıyorum”, %8,7'si “Katılmıyorum”, %18,6'sı “Kararsızım”, %42,1'i “Katılıyorum”, %24,8'i ise “Kesinlikle Katılıyorum” yanıtını vermiştir. Tablo 5' e göre diğer yargılara verilen cevaplara kıyasla kararsız kalanların sayısında artış olduğu görülmektedir. Ancak toplamda %66,9' la çoğunluğun kırsal turizmin yöredeki tarımsal gelişime olumlu katkı sağlayacağı görüşünde olduğu sonucuna ulaşılmıştır.

“Kırsal turizm yöredeki yerel halktan çok yabancılar için iş fırsatı sağlayacaktır” yargısını araştırmaya katılan Kuyumcullu Mahallesi yerel halkının % 14'6'sı “Hiç Katılmıyorum”, %22,6'sı “Katılmıyorum”, %20,1' i “Kararsızım”, %26,3'ü “Katılıyorum”, %16,4'ü “Kesinlikle Katılıyorum” yanıtı vermiştir. Katılımcıların bu yargıya %37,2'si olumsuz cevap verirken %42,7'sinin olumlu yanıt verdiği görülmektedir.

“Yöreme turistlerin geldiğini görmek beni memnun edecektir” yargısına araştırmaya katılan Kuyumcullu Mahallesi yerel halkının %8,4'ü “Hiç Katılmıyorum”, %5,9'u “Katılmıyorum”, %6,8'i “Kararsızım”, %36,2'si “Katılıyorum”, %42,7'si “Kesinlikle Katılıyorum” yanıtı vermiştir. Tablo 6'ya göre bu yargıya, aştırmaya katılan yerel halkın toplamda % 78,9'u olumlu yanıt vermiştir. Bu nedenle yerel halkın Kuyumcullu Mahallesi'ne turistlerin geldiği görmekten memnun kalacağını söyleyebiliriz.

Araştırmaya katılan Kuyumcullu Mahallesi yerel halkının “Yöremize gelen zengin turistlerin yaşam biçimi kültürümüzü bozacaktır” yargısına %8,4’ü “Hiç Katılmıyorum”, %22,9’si “Katılmıyorum”, %19,8’i “Kararsızım”, %26,3’ ü “Katılıyorum”, %23,5’i “Kesinlikle Katılıyorum” yanıtını vermiştir. Tablo 6’ya göre araştırmaya katılan yerel halkın yarısı (%49,8) zengin turistlerin yaşam biçiminin kültürünü bozacağını düşünmektedir.

Araştırmaya katılan yerel halkın “Turizm yöremizdeki geleneksel kültür ve yerel adetlerde yozlaşmaya sebep olacaktır” yargısına %9,9’u “Hiç Katılmıyorum”, %18,3’ü “Katılmıyorum”, %23,2’si “Kararsızım”, %30,7’si “Katılıyorum”, %18’ i “Kesinlikle Katılıyorum” yanıtını vermiştir. Araştırmaya katılan yerel halkın %48,7’si turizmin yörede geleneksel kültür ve yerel adetlerde yozlaşmaya sebep olacağına inanmaktadır.

Araştırmaya katılan yerel halkın %14,9’u “Turizm yöremizdeki suç olaylarında artışa sebep olacaktır” yargısına “Hiç katılmıyorum”, %23,2’si “Katılmıyorum”, %16,7’ si “Kararsızım”, %22’si “Katılıyorum”, %23,2’si “Kesinlikle Katılıyorum” cevabını vermişlerdir. Tablo 6’ya göre araştırmaya katılan yerel halkın %45,2’si turizmin yöredeki suç olaylarında artışa sebep olacağına inanmaktadır.

“Turizm yöremizdeki arazi fiyatlarını arttıracaktır” yargısına araştırmaya katılan yerel halkın %0,6’sı “Hiç Katılmıyorum”, %3,4’ ü “Katılmıyorum”, %4,6’sı “Kararsızım”, %30’u “Katılıyorum”, %61,3’ ü gibi büyük bir oranı da “Kesinlikle Katılıyorum” yanıtını vermiştir. Tablo 6’ya göre ankete katılan yerel halkın %91,3’ü turizmin arazi fiyatlarını arttıracığı yargısına olumlu yanıt vermiştir.

“Kırsal turizmin gelişimi yöremizdeki mal ve hizmet fiyatlarında artışa sebep olacaktır” yargısına ankete katılan Kuyumcullu Mahallesi yerel halkının %1,2’ si “Hiç Katılmıyorum”, %4,3’ ü “Katılmıyorum”, %11,1’ i “Kararsızım”, %44’ ü “Katılıyorum”, %39,3’ ü “Kesinlikle Katılıyorum” yanıtını vermiştir. Tablo 6’ya göre araştırmaya katılan yerel halkın %83,3’ ü yörede kırsal turizmin gelişiminin mal ve hizmet fiyatlarında artışa sebep olacağını katılmaktadırlar.

Araştırmaya katılan yerel halkın %2,8’i “Yöremizde turizmin gelişimi kamu hizmetlerinin kapasitesini arttıracak (eğitim, sağlık, ulaşım, altyapı vb.)” yargısına

“Hiç Katılmıyorum”, yanıtını verirken %5,9’u “Katılmıyorum”, %10,5’i “Kararsızım”, %43,7’si “Katılıyorum”, %37,2’si “Kesinlikle Katılıyorum” yanıtını vermiştir. Tablo 6’da araştırmaya katılanların %80,9’unun bu yargıya olumlu yanıt verdiği görülmektedir. Bu nedenle yerel halkın turizmin gelişmesiyle kamu hizmetlerinin kapasitesinin artacağına inandığı sonucu çıkarılabilir.

“Kırsal turizmin gelişimi yöremizdeki doğal ve kültürel kaynakların korunmasını arttıracaktır” yargısına araştırmaya katılan yerel halkın %6,5’i “Hiç Katılmıyorum”, %11,1’i “Katılmıyorum”, %20,7’si “Kararsızım” %37,8’i “Katılıyorum”, %23,8’i “Kesinlikle Katılıyorum” yanıtını vermişlerdir.

“Kırsal turizme uygun mevcut yapılar yerine yapılan otel vb. diğer turistik tesislerin inşası doğal çevreyi bozacaktır” yargısına araştırmaya katılan yerel halkın %5’i “Hiç Katılmıyorum”, %11,1 “Katılmıyorum”, %14,9’ u “Kararsızım”, %30,7’ si “Katılıyorum”, %38,4’ü “Kesinlikle Katılıyorum” yanıtını vermişlerdir. Tablo 6’da göre araştırmaya katılanların %69,1’ i kırsal turizme uygun mevcut yapılar yerine yapılacak olan otel vb. diğer turistik tesislerin inşasının doğal çevreyi bozacağına yargısına olumlu yanıt vermiştir.

“Kırsal turizm gelecekte yöremizde bulunan doğal kaynaklarımız ve çevremizin tahrip olma riskini arttıracaktır” yargısına anketi cevaplama yerel halkın %6,5’i “Hiç Katılmıyorum”, %13,9’u “Katılmıyorum”, %18’i “Kararsızım”, %29,4’ü “Katılıyorum”, %32,2’si “Kesinlikle Katılıyorum” yanıtını vermişlerdir. Tablo 5’e göre araştırmaya katılan yerel halkın %61,6’sı bu yargıya olumlu yanıt vermiştir.

4.1.3.Yerel Halkın Kırsal Turizm Tutumuna Yönelik Açımlayıcı Faktör Analizi Sonuçları

Bu bölümde yerel halkın kırsal turizm tutumuna yönelik açımlayıcı faktör analizi sonuçları yer almaktadır. Yerel halkın kırsal turizme olan tutumunu ekonomik, sosyo-kültürel ve çevresel olmak üzere 3 temel boyut ve 17 ifadeden oluşmaktadır.

Araştırmada veri setinin faktör analizi için uygun olup olmadığının değerlendirmek amacıyla Kaiser Mayer Olkin (KMO) örneklem yeterliliği ve Barlett küresellik testleri uygulanmıştır. Genel olarak literatürde, veri setinin faktör analizine

uygun olması için KMO değerinin 0,50'ten büyük olması kabul edilir (Field, 2007). Bu düzeyler genel olarak 0,50 zayıf; 0,60 orta; 0,70 iyi; 0,80 çok iyi ve 0,90 mükemmel olduğunu ifade etmektedir (Karagöz, 2016). Bartlett testi sonucunun da 0,05'ten küçük, yani anlamlı olması gerekmektedir (Çokluk vd., 2016). Bu doğrultuda araştırma modelinin KMO değerinin (0,838) iyi derecede yeterli, Bartlett testi değerlerinin de ($P=0.000<0,05$) anlamlı olduğu görülmektedir. Dolayısıyla bu veri setinin faktör analizi için uygun olduğu görülmektedir.

Tablo 7: Kırsal Turizm Tutumuna Yönelik Açıklayıcı Faktör Analizi Bulguları

Döndürülmüş Bileşen Matrisi (a)	Faktörler		
	Ekonomik	Sosyo-Kültürel	Çevresel
3. Turizm yöremizdeki halkın yaşam standartlarını arttıracaktır	0,796		
6. Turizm yöremizdeki iş gücünü çoğaltacaktır	0,768		
5. Yöremizde turizmin gelişmesi yerel halkın çalışan sayısını (istihdamını) arttıracaktır.	0,759		
2. Turizm, yöremizdeki halkın gelirlerini arttıracaktır	0,722		
4. Turizm sayesinde köyden kente göç önlenecektir	0,720		
7. Turizm yöremizdeki küçük işletmelere fayda sağlayacaktır	0,648		
11. Yöremize gelen zengin turistlerin yaşam biçimi kültürümüzü bozacaktır		0,810	
12. Turizm yöremizdeki geleneksel kültür ve yerel adetlerde yozlaşmaya sebep olacaktır		0,800	
13. Turizm yöremizdeki suç olaylarında artışa sebep olacaktır		0,785	
19. Kırsal turizm gelecekte yöremizde bulunan doğal kaynaklarımız ve çevremizin tahrip olma riskini arttıracaktır		0,742	
18. Kırsal turizme uygun mevcut yapılar yerine yapılan otel vb. diğer turistik tesislerin inşası doğal çevreyi bozacaktır		0,715	
17. Kırsal turizmin gelişimi yöremizdeki doğal ve kültürel kaynakların korunmasını arttıracaktır			0,661
15. Kırsal turizmin gelişimi yöremizdeki mal ve hizmet fiyatlarında artışa sebep olacaktır			0,612
9. Kırsal turizm yöredeki yerel halktan çok yabancılar için iş fırsatı sağlayacaktır			0,607
10. Yöreme turistlerin geldiğini görmek beni memnun edecektir			0,599
16. Yöremizde turizmin gelişimi kamu hizmetlerinin kapasitesini arttıracak (eğitim, sağlık, ulaşım, altyapı vb.)			0,594
Kaiser-Meyer-Olkin Örneklem Yeterliliği Ölçümü.	0,838		
Barlett Küresellik Testi	Yaklaşık. Ki-Kare	2263,341	
	df	136	
	Sig.	0,000	

Veri setine yönelik yapılan faktör analizi için temel bileşenler analizi ve Varimax döndürme tekniği kullanılmıştır. Kırsal Turizm tutumunu oluşturan üç boyutta toplam 17 ifade yer almaktadır. Ekonomik boyutu 6 ifadeden, sosyo kültürel boyutu 5 ifadeden ve çevresel boyut da 5 ifadeden oluşmaktadır. Açımlayıcı faktör analizi yapıldıktan sonra faktör yükünün 0,40'ın altında olmasından dolayı 2 ifade analiz dışında tutulmuş ve ölçekten çıkarılmıştır. Bu ifadeler, “8. Kırsal turizm yöremizdeki tarımsal gelişime yardımcı olacaktır” ve “14. Turizm yöremizdeki arazi fiyatlarını arttıracaktır” ifadeleridir. Diğer taraftan, ekonomik faktör boyutunun altında bulunan “1. Turizm, yöremizin sosyal ve kültürel yönden gelişimine önemli katkı sağlayacaktır” ifadesi faktör yapısını bozduğu için analizden çıkarılmıştır.

Tablo 8: Kırsal Turizm Tutumuna Yönelik Yapılan Varyans Testi

	Öz Değerler	% Varyans Yüzdesi	% Toplam Varyans Yüzdesi
1	4,010	23,590	23,590
2	3,379	19,875	43,464
3	2,158	12,697	56,161

Kırsal turizm tutumuna yönelik yapılan varyans testi sonucunda öz değer 1'in üzerinde olduğu, teorik olarak tanımlanan maddelerin kendi faktörlerinin altında 3 faktör olarak toplandığı görülmektedir. Ekonomik boyutunun 4,010, varyans oranının % 23,590; sosyo-kültürel boyutunun özdeğerinin 3,379, varyans oranının %19,875 ve çevresel boyutunun ise özdeğerinin 2,158, varyans oranının % 12,697 olduğu görülmektedir. Bu üç faktörün, faktör yükünde açıklanan toplam varyans oranı % 56,161 olduğu tespit edilmiştir. Tavşancıl (2002)'a göre ise sosyal bilimlerde yapılan analizlerde varyans oranları % 40 ile %60 arasında değişmesi yeterli kabul edilmektedir.

4.1.4. Katılımcıların Medeni Durumları İle Kırsal Turizm Tutumu Arasındaki Farklılığa Yönelik T-Testi

H₀: Katılımcıların medeni durumları ile kırsal turizme bakışlarına ilişkin ifadeleri arasında anlamlı farklılık yoktur.

H₁: Katılımcıların medeni durumlar ile kırsal turizme bakışlarına ilişkin ifadeleri arasında anlamlı farklılık vardır.

Tablo 9: Katılımcıların Medeni Durumları İle Kırsal Turizme Bakışları Arasındaki İlişkiye Yönelik Analiz

	Medeni durum	N	Ortalama	Std. Sapma	Std. Ort. Hata
Ekonomik	Evli	179	4,1006	0,71663	0,05356
	Bekar	144	4,1419	0,73884	0,06157
Sosyokültürel	Evli	179	3,5888	0,95629	0,07148
	Bekar	144	3,3083	1,02196	0,08516
Çevresel	Evli	179	3,8145	0,67108	0,05016
	Bekar	144	3,7375	0,77998	0,06500

Tablo 10: Katılımcıların Medeni Durumlarına Göre Kırsal Turizme Bakışlarına İlişkin Tutumlarına (Boyutları) Göre T-Testi Sonuçları

		Levene Varyans Eşitliği Testi		T-test for Equality of Means		
		F	Sig.	t	df	Sig. (2-tailed)
Ekonomik	Equal variances assumed	0,151	0,698	-0,508	321	0,612
	Equal variances not assumed			-0,506	302,270	0,613
Sosyo-kültürel	Equal variances assumed	0,701	0,403	2,541	321	0,012
	Equal variances not assumed			2,523	297,016	0,012
Çevresel	Equal variances assumed	3,862	0,050	0,954	321	0,341
	Equal variances not assumed			0,938	283,312	0,349

Yapılan bağımsız örneklem T testi sonucunda katılımcıların medeni durumlarına göre kırsal turizme bakışlarına ilişkin tutumları (boyutları) arasında farklılık olup olmadığı analiz edilmiştir. Analiz sonucunda katılımcıların medeni durumuna göre kırsal turizmin sosyo-kültürel boyutu arasında bir farklılık olduğu tespit edilmiştir. Farklılığın hangi gruptan kaynaklandığını tespit etmek için grupların ortalamalarına bakılmış ve evlilerin bekarlara göre daha fazla ortalamaya sahip olduğu tespit edilmiştir. Katılımcıların yukarıdaki sosyo-kültürel boyutu için “H1: Katılımcıların medeni durumuna göre kırsal turizmin sosyo-kültürel boyutu arasında anlamlı farklılık vardır “ hipotezi kabul edilmiştir. Diğer boyutlar için anlamlı bir farklılık bulunmamaktadır.

4.1.5. Katılımcıların Cinsiyeti İle Kırsal Turizme Tutumları Arasındaki Farklılığa Yönelik T-Testi

H₀: Katılımcıların cinsiyeti ile kırsal turizme ilişkin ifadeler arasında anlamlı farklılık yoktur.

H₁: Katılımcıların cinsiyeti ile kırsal turizme ilişkin ifadeler arasında anlamlı farklılık vardır.

Tablo 11: Katılımcıların Cinsiyeti İle Kırsal Turizme Tutumları Arasındaki Farklılığa Yönelik T-Testi

	Cinsiyet	N	Ortalama	Std. Sapma	Std. Ort. Hata
Ekonomik	Erkek	195	4,1084	0,73388	0,05255
	Kadın	128	4,1350	0,71582	0,06327
Sosyokültürel	Erkek	195	3,4338	0,95436	0,06834
	Kadın	128	3,5094	1,05468	0,09322
Çevresel	Erkek	195	3,8082	0,76867	0,05505
	Kadın	128	3,7375	0,64369	0,05689

Tablo 12: Katılımcıların Cinsiyetlerine Göre Kırsal Turizme İlişkin Tutumlarına (Boyutları) Göre T-Testi Sonuçları

		Levene Varyans Eşitliği Testi		t-test for Equality of Means		
		F	Sig.	t	df	Sig. (2-tailed)
Ekonomik	Equal variances assumed	0,000	0,992	-	321	0,748
	Equal variances not assumed			0,322		
Sosyo-kültürel	Equal variances assumed	3,222	0,074	-	276,529	0,746
	Equal variances not assumed			0,324		
Çevresel	Equal variances assumed	1,726	0,190	-	321	0,505
	Equal variances not assumed			0,667		
	Equal variances assumed			-	252,463	0,514
	Equal variances not assumed			0,653		
	Equal variances assumed			0,861	321	0,390
	Equal variances not assumed			0,893		
	Equal variances not assumed				302,517	0,372

Yapılan bağımsız örneklem T testi sonucunda katılımcıların cinsiyetlerine göre kırsal turizme bakışlarına ilişkin tutumları arasında farklılık olmadığı görülmüştür ($p > 0,05$). Bu bağlamda “H₀: Katılımcıların cinsiyetlerine ile kırsal turizme bakışlarına ilişkin tutum(boyutlarına) ifadeleri arasında anlamlı farklılık yoktur“ hipotezi kabul edilmiştir.

4.1.6. Katılımcıların Yaşı İle Kırsal Turizme Tutumları Arasındaki Farklılığa Yönelik One-way Anova Testi

H₀: Katılımcıların yaşı ile kırsal turizme ilişkin ifadeleri arasında anlamlı farklılık yoktur.

H₁: Katılımcıların yaşı ile kırsal turizme ilişkin ifadeleri arasında anlamlı farklılık vardır.

Tablo 13: Katılımcıların Yaşı İle Kırsal Turizme Tutumları Arasındaki Farklılığa Yönelik One-way Anova Testi

		Kareler toplamı	df	Kareler Ortalaması	F	Sig.
Ekonomik	Gruplar Arasında	3,368	4	0,842	1,610	,171
	Gruplar İçinde	166,244	318	0,523		
	Toplam	169,612	322			
Sosyo-kültürel	Gruplar Arasında	12,458	4	3,115	3,237	0,013
	Gruplar İçinde	305,948	318	0,962		
	Toplam	318,406	322			
Çevresel	Gruplar Arasında	5,333	4	1,333	2,612	0,035
	Gruplar İçinde	162,300	318	0,510		
	Toplam	167,633	322			

İlk olarak normallik varsayımı araştırılmış ve verilerin normal dağılıma sahip olduğu gözlenmiştir. Ardından homejenlik varsayımı araştırılmış ve levene istatistiği sonucu varyansların homejen olduğu sonucuna ulaşılmıştır. Yapılan analiz sonucunda katılımcıların yaşları ile kırsal turizm tutumunu oluşturan sosyo-kültürel ve çevresel boyutları arasında anlamlı farklılık olduğu tespit edilmiştir. Bu bağlamda “H₁: Katılımcıların yaşı ile kırsal turizm tutumlarına ilişkin ifadeleri arasında anlamlı farklılık vardır.” hipotezi kabul edilmiştir. Sadece, sosyo-kültürel ve çevresel boyutları arasında anlamlı fark varken ($p < 0,05$) ekonomik boyut arasında farklılık yoktur ($p > 0,05$).

Öte yandan yapılan analiz sonucunda katılımcıların kırsal turizme bakışlarını oluşturan sosyo-kültürel ve çevresel boyut ile yaşları arasında ortaya çıkan

farklılıkların hangi gruptan kaynakladığını tespit etmek için Games-Howell testi ile Hochberg's GT2 testinden faydalanılmıştır.

Tablo 14: Sosyo-Kültürel Boyut İle Yaş Arasında Farklılıklara Yönelik Analiz

	Yaş	N	Subset for alpha = .05	
		1	2	1
Hochberg(a,b)	19-25	68	3,1294	
	26-35	88	3,4295	3,4295
	46ve üzeri	73	3,5781	3,5781
	36-45	60	3,5900	3,5900
	18 ve altı	34		3,7529
	Sig.		0,111	

Tablo 14'deki analiz sonucunda göre katılımcıların kırsal turizme bakışlarını oluşturan sosyo-kültürel boyutunda yaşı 18 ve altı yaşı gurubu ile yaşları 19-25 yaş gruplarının farklı düşündükleri tespit edilmiştir.

Tablo 15: Çevresel boyut ile yaş arasında farklılıklara yönelik analiz

	Yaş	N	Subset for alpha = .05	
		1	2	1
Hochberg(a,b)	18 ve altı	34	3,5118	
	26-35	88	3,6886	3,6886
	36-45	60	3,7833	3,7833
	19-25	68	3,8735	3,8735
	46ve üzeri	73		3,9260
	Sig.		0,064	

Tablo 15'deki analiz sonucunda göre katılımcıların kırsal turizme bakışlarını oluşturan çevresel boyutunda yaşı 18 ve altı yaşı gurubu ile yaşları 46 ve üzeri yaş gruplarının farklı düşündükleri tespit edilmiştir.

4.1.7.Katılımcıların Eğitim İle Kırsal Turizme Bakışları Arasındaki Farklılığa İlişkin One-way Anova Testi

H₀: Katılımcıların eğitimi ile kırsal turizme bakışlarına ilişkin ifadeleri arasında anlamlı farklılık yoktur.

H₁: Katılımcıların eğitimi ile kırsal turizme bakışlarına ilişkin ifadeleri arasında anlamlı farklılık vardır.

Tablo 16: Katılımcıların Eğitimi İle Kırsal Turizme Bakışları Arasındaki Farklılığa İlişkin One-way Anova Testi

		Kareler Toplamı	df	Kareler Ortalaması	F	Sig.
Ekonomik	Gruplar Arasında	12,928	4	3,232	6,560	0,000
	Gruplar İçinde	156,683	318	0,493		
	Toplam	169,612	322			
Sosyo-kültürel	Gruplar Arasında	21,922	4	5,481	5,878	0,000
	Gruplar İçinde	296,484	318	0,932		
	Toplam	318,406	322			
Çevresel	Gruplar Arasında	1,475	4	0,369	0,706	0,588
	Gruplar İçinde	166,158	318	0,523		
	Toplam	167,633	322			

Multiple Comparisons

İlk olarak normallik varsayımı araştırılmış ve verilerin normal dağılıma sahip olduğu gözlenmiştir. Ardından homejenlik varsayımı araştırılmış ve levene istatistiği sonucu varyansların homejen olduğu sonucuna ulaşılmıştır. Yapılan analiz sonucunda katılımcıların eğitimleri ile kırsal turizm bakışına oluşturan sosyo-kültürel ve ekonomik boyutları arasında anlamlı farklılık olduğu tespit edilmiştir. Bu bağlamda;

“H1: Katılımcıların eğitimi ile kırsal turizme bakışlarına ilişkin ifadeleri arasında anlamlı farklılık vardır.”

hipotezi kabul edilmiştir. Sadece sosyo-kültürel ve ekonomik boyutları arasında anlamlı fark varken ($p < 0,05$) çevresel boyut arasında farklılık yoktur ($p > 0,05$).

Tablo 17: Katılımcıların Eğitim İle Kırsal Turizme Bakışları Arasındaki Farklılığa İlişkin Analiz

Bağımlı Değişken	(I) Eğitim	(J) Eğitim	Ortalama Fark (I-J)	Std. Hata	Sig.
Ekonomik	İlkokul	Ortaokul	0,17968	0,13233	0,656
		Lise	-0,21743	0,11155	0,297
		Üniversite	-0,34328(*)	0,09692	0,005
		Diğer	0,33758	0,35182	0,857
	Ortaokul	İlkokul	-0,17968	0,13233	0,656
		Lise	-0,39711(*)	0,13503	0,032
		Üniversite	-0,52297(*)	0,12321	0,000
		Diğer	0,15789	0,35995	0,988
	Lise	İlkokul	0,21743	0,11155	0,297
		Ortaokul	0,39711(*)	0,13503	0,032
		Üniversite	-0,12585	0,10057	0,721
		Diğer	0,55501	0,35284	0,609
	Üniversite	İlkokul	0,34328(*)	0,09692	0,005
		Ortaokul	0,52297(*)	0,12321	0,000
		Lise	0,12585	0,10057	0,721
		Diğer	0,68086	0,34849	0,483
	Diğer	İlkokul	-0,33758	0,35182	0,857
		Ortaokul	-0,15789	0,35995	0,988
		Lise	-0,55501	0,35284	0,609
		Üniversite	-0,68086	0,34849	0,483
Sosyo-kültürel	İlkokul	Ortaokul	-0,25291	0,14827	0,434
		Lise	0,07528	0,16483	0,991
		Üniversite	0,46487(*)	0,13956	0,009
		Diğer	-0,01782	0,36090	1,000
	Ortaokul	İlkokul	0,25291	0,14827	0,434
		Lise	0,32819	0,16927	0,303
		Üniversite	0,71778(*)	0,14478	0,000
		Diğer	0,23509	0,36295	0,954
	Lise	İlkokul	-0,07528	0,16483	0,991
		Ortaokul	-0,32819	0,16927	0,303
		Üniversite	0,38959	0,16170	0,120
		Diğer	-0,09310	0,37003	0,999
	Üniversite	İlkokul	-0,46487(*)	0,13956	0,009
		Ortaokul	-0,71778(*)	0,14478	0,000
		Lise	-0,38959	0,16170	0,120
		Diğer	-0,48269	0,35948	0,700
	Diğer	İlkokul	0,01782	0,36090	1,000
		Ortaokul	-0,23509	0,36295	0,954
		Lise	0,09310	0,37003	0,999
		Üniversite	0,48269	0,35948	0,700

* The mean difference is significant at the .05 level.

Tablo 17'deki analiz sonucunda göre katılımcıların ekonomik boyutu bağlamında eğitim durumları ilkokul ve üniversite olanlarının arasında $p<0,05$ düzeyinde anlamlı farklılıklar bulunmuştur. Öte yandan sosyo-kültürel boyutu bağlamında eğitim durumları “ilkokul ve üniversite” ile “ortaokul üniversite” olanlarının algıları arasında $p<0,05$ anlamlı farklılıklar bulunmuştur.

4.1.8. Katılımcıların Gelir Durumu İle Kırsal Turizme Bakışları Arasındaki Farklılığa İlişkin One-way Anova Testi

H_0 : Katılımcıların gelir durumu ile kırsal turizme ilişkin ifadeleri arasında anlamlı farklılık yoktur.

H_1 : Katılımcıların gelir durumu ile kırsal turizme ilişkin ifadeleri arasında anlamlı farklılık vardır.

Tablo 18: Katılımcıların Gelir Durumu İle Kırsal Turizm Tutumları Arasındaki Farklılığa İlişkin One-way Anova Testi

		Kareler Toplamı	df	Kareler Ortalaması	F	Sig.
Ekonomik	Gruplar Arasında	8,038	4	2,009	3,955	0,004
	Gruplar İçinde	161,574	318	0,508		
	Toplam	169,612	322			
Sosyo-kültürel	Gruplar Arasında	28,969	4	7,242	7,957	0,000
	Gruplar İçinde	289,437	318	0,910		
	Toplam	318,406	322			
Çevresel	Gruplar Arasında	4,478	4	1,119	2,182	0,071
	Gruplar İçinde	163,156	318	0,513		
	Toplam	167,633	322			

Öncelikle normallik varsayımı test edilmiş ve verilerin normal dağılıma sahip olduğu gözlenmiştir. Ardından homejenlik varsayımı araştırılmış ve levene istatistiği sonucu varyansların homejen olduğu sonucuna ulaşılmıştır. Yapılan analiz sonucunda katılımcıların gelir durumu ile kırsal turizm tutumunu oluşturan sosyo-kültürel ve ekonomik boyutları arasında anlamlı farklılık olduğu tespit edilmiştir. Bu bağlamda “ H_1 : Katılımcıların gelir durumu ile kırsal turizm tutumlarına ilişkin ifadeler arasında anlamlı farklılık vardır.” hipotezi kabul edilmiştir. Sadece sosyo-kültürel ve ekonomik boyutları arasında anlamlı fark varken ($p<0,05$) çevresel boyut arasında farklılık yoktur ($p>0,05$).

Tablo 19: Katılımcıların Gelir Durumu İle Kırsal Turizm Tutumları Arasındaki Farklılığa İlişkin Analiz Tablosu

Bağımlı Değişken	(I) Gelir	(J) Gelir	Ortalama Fark (I-J)	Std. Hata	Sig.
Ekonomik	1800TL ve altı	1801-2500 TL	-0,26960(*)	0,09656	0,047
		2501-3500 TL	-0,29678(*)	0,09578	0,019
		3501-4500 TL	-0,27400	0,20016	0,658
		4501 ve üzeri	-0,57241	0,23628	0,193
	1801 -2500 TL	1800TL ve altı	0,26960(*)	0,09656	0,047
		2501-3500 TL	-0,02718	0,10797	0,999
		3501-4500 TL	-0,00440	0,20627	1,000
		4501 ve üzeri	-0,30281	0,24148	0,723
	2501-3500 TL	1800TL ve altı	0,29678(*)	0,09578	0,019
		1801 -2500 TL	0,02718	0,10797	0,999
		3501-4500 TL	0,02278	0,20591	1,000
		4501 ve üzeri	-0,27563	0,24116	0,781
	3501-4500 TL	1800TL ve altı	0,27400	0,20016	0,658
		1801 -2500 TL	0,00440	0,20627	1,000
		2501-3500 TL	-0,02278	0,20591	1,000
		4501 ve üzeri	-0,29841	0,29841	0,852
	4501 ve üzeri	1800TL ve altı	0,57241	0,23628	0,193
		1801 -2500 TL	0,30281	0,24148	0,723
		2501-3500 TL	0,27563	0,24116	0,781
		3501-4500 TL	0,29841	0,29841	0,852
Sosyo-kültürel	1800 TL ve altı	1801 -2500 TL	0,68224(*)	0,14814	0,000
		2501-3500 TL	0,57631(*)	0,13147	0,000
		3501-4500 TL	0,09685	0,24197	0,994
		4501 ve üzeri	0,29463	0,53206	0,978
	1801 -2500 TL	1800TL ve altı	-0,68224(*)	0,14814	0,000
		2501-3500 TL	-0,10593	0,17202	0,972
		3501-4500 TL	-0,58538	0,26619	0,231
		4501 ve üzeri	-0,38761	0,54350	0,948
	2501-3500 TL	1800TL ve altı	-0,57631(*)	0,13147	0,000
		1801 -2500 TL	0,10593	0,17202	0,972
		3501-4500 TL	-0,47946	0,25729	0,380
		4501 ve üzeri	-0,28168	0,53920	0,983
	3501-4500 TL	1800TL ve altı	-0,09685	0,24197	0,994
		1801 -2500 TL	0,58538	0,26619	0,231
		2501-3500 TL	0,47946	0,25729	0,380
		4501 ve üzeri	0,19778	0,57620	0,997
	4501 TL ve üzeri	1800TL ve altı	-0,29463	0,53206	0,978
		1801 -2500 TL	0,38761	0,54350	0,948
		2501-3500 TL	0,28168	0,53920	0,983
		3501-4500 TL	-0,19778	0,57620	0,997

* The mean difference is significant at the .05 level.

Tablo 19'deki analiz sonucunda göre katılımcıların ekonomik boyutu bağlamında gelir durumları “1800 ve altı ile 1801 -2500 TL” arasında “1800 ve altı ile 2501 -3500 TL arasında olanlarının tutumları arasında $p<0,05$ düzeyinde anlamlı farklılıklar bulunmuştur. Öte yandan, katılımcıların sosyo-kültürel boyutu bağlamında gelir durumları “1800 TL ve altı ile 1801 -2500 TL” arasında “1800 ve altı ile 2501 -3500 TL arasında; olanlarının algıları arasında $p<0,05$ düzeyinde anlamlı farklılıklar bulunmuştur.

4.2.BULGULARA İLİŞKİN GENEL SONUÇLAR

Bu araştırmada yerel halkın kırsal turizme olan tutumunun ne yönde olduğunun tespit edilmesi amaçlanmıştır. Ayrıca yerel halkın tutumu açımlayıcı faktör analiziyle ekonomik, sosyo-kültürel ve çevresel boyutlara ayrılmış ve bu boyutların katılımcıların demografik özellikleriyle anlamlı bir farklılık olup olmadığı ortaya konmuştur. Yerel halkın kırsal turizme olan tutumunu tespit etmek için anket formundaki kırsal turizm hakkındaki ifadelerle ilgili frekans, bağımsız iki-grup arası t-testi ve One-way Anova testi ve açımlayıcı faktör analizinden faydalanılmıştır.

Bu bölümde bulgulara ilişkin genel sonuçlar; demografik özelliklere ilişkin sonuçlar, frekans dağılımına ilişkin sonuçlar ve açımlayıcı faktör analizine ilişkin sonuçlar olmak üzere üç başlık altında özetlenecektir.

4.2.1.Demografik Özelliklere İlişkin Sonuçlar

Ankete en fazla katılım 88 kişi (%27,2) ile 26-35 yaş grubundan sağlanırken en az katılım 34 kişi ile 18 ve altı yaş grubundan olmuştur.

Ankete katılanların eğitim durumuna bakıldığında ise; 162 kişi ile (%50,2) lise yada üniversite mezunu, 158 kişinin ise (%48,9) ilkokul yada ortaokul mezunu olduğu görülmektedir. Buradan katılımcıların yarısına yakın bir kısmının eğitim hayatına devam etmeyerek bölgede kalmayı tercih ederken diğer yarısının eğitimlerini devam ettirerek farklı mesleklerde çalışmayı tercih ettikleri yorumunu yapmak mümkündür.

Ankete katılanların 195'i (%60,4) erkek ve 128' i (%39,6) kadınlardan oluşmaktadır. Ayrıca 179 kişi (%55,4) evli, 144 kişi (%44,6) bekadır.

Gelir durumuna bakıldığında ise ankete katılan 178 kişi (55,1) aylık gelirinin 1800 TL. ve altında olduğunu belirtmektedir. Buda ankete katılan yerel halkın 2017 yılı bürüt asgari ücret tutarı ve altında bir gelire sahip olduklarını göstermektedir.

4.2.2.Frekans Dağılımına İlişkin Sonuçlar

Araştırmaya katılan yerel halkın anket formundaki kırsal turizme ilişkin yargılara verdikleri cevapların yüzde dağılımlarını aşağıdaki şekilde özetleyebiliriz.

Araştırmaya katılan yerel halkın;

- “Turizmin yörenin sosyal ve kültürel yönden gelişimine önemli katkı sağlayacaktır” yargısına %88,9’u,
- “Turizm yöremizdeki halkın gelirini arttıracaktır” yargısına %90,4’ü,
- “Turizm yöremizdeki halkın yaşam standartlarını arttıracaktır” yargısına %76,8’i
- “Turizm sayesinde köyden kente göç önlenecektir” yargısına %62,2’si,
- “Yöremizde turizmin gelişmesi yerel halkın çalışan sayısını (istihdamını) arttıracaktır” yargısına %82,3’ü,
- “Turizm yöremizdeki iş gücünü çoğaltacaktır” yargısına %88,6’sı,
- “Turizm yöremizdeki küçük işletmelere fayda sağlayacaktır” yargısına %89,5’i,
- “Kırsal turizm yöremizdeki tarımsal gelişime yardımcı olacaktır” yargısına %66,9’u,
- “Yöreme turistlerin geldiğini görmek beni memnun edecektir” yargısına %78,9’u,
- “Turizmin arazi fiyatlarını arttıracaktır” yargısına %91,3’ü,
- “Kırsal turizmin gelişiminin mal ve hizmet fiyatlarında artışa sebep olacaktır” yargısına %83,3’ü,

- “Yöremizde turizmin gelişimi kamu hizmetlerinin kapasitesini arttıracak (eğitim, sağlık, ulaşım, altyapı vb.)” yargısına %80,9’u,
- “Kırsal turizmin gelişimi yöremizdeki doğal ve kültürel kaynakların korunmasını arttıracaktır” yargısına %61,6’sı
- “Kırsal turizme uygun mevcut yapılar yerine yapılacak olan otel vb. diğer turistik tesislerin inşasının doğal çevreyi bozacaktır” yargısına %69,1’i,
- “Kırsal turizm gelecekte yöremizde bulunan doğal kaynaklarımız ve çevremizin tahrip olma riskini arttıracaktır” yargısına %61,6’sı olumlu yanıt vermiştir.

Yukarıdaki yargılara verilen olumlu yanıtların oranı %61’in üzerindeyken anket formunda yer alan kırsal turizme ilişkin 3 yargıya verilen olumlu yanıtların oranı % 49’un altında kalmıştır. Bunların;

- “Kırsal turizm yöredeki yerel halktan çok yabancılar için iş fırsatı sağlayacaktır yargısına %42,7 si olumlu yanıt verirken %37,2’si olumsuz,
- “Yöremize gelen zengin turistlerin yaşam biçimi kültürümüzü bozacaktır” yargısına %49,8’i olumlu, (%23,2’ si kararsız) % 28,2’si olumsuz,
- “Turizmin yöredeki suç olaylarında artışa sebep olacaktır” yargısına %45,2’si olumlu, %38,1’i olumsuz yanıt vermiştir.

4.2.3.Açımlayıcı Faktör Analizi Sonuçları

Faktör analizi, aralarında ilişki bulunan çok sayıda değişken içeren bir veri setine ait temel faktörlerin ortaya çıkarılarak araştırmacı tarafından veri setinde yer alan kavramlar arasındaki ilişkilerin daha kolay anlaşılmasına yardımcı olmayı amaçlar. Açımlayıcı faktör analizi ve doğrulayıcı faktör analizi olmak üzere iki kısma ayrılır. Açımlayıcı faktör analizinde değişkenler arasındaki muhtemel ilişki ortaya çıkarılmaya çalışılır (Altunışık vd., 2010).

Daha önce de ifade edildiği gibi bu araştırmada açımlayıcı faktör analizi sonucu kırsal turizm tutumunu oluşturan üç boyutta toplam 17 ifade yer almaktadır. Ekonomik boyutu 7 ifadeden, sosyo-kültürel boyutu 5 ifadeden ve çevresel boyut da 5 ifadeden oluşmaktadır. Açımlayıcı faktör analizi sonucunda ortaya çıkan ekonomik, sosyo-kültürel ve çevresel boyutlar ile ankete katılanların demografik özellikleri arasında anlamlı farklılık olup olmadığı aşağıdaki alt hipotezlerle test edilmiştir.

Tablo 20: Alt Hipotezler

Alt Hipotezler	Kabul/Ret
Katılımcıların medeni durumunu ile kırsal turizmin ekonomik boyutu arasında anlamlı farklılık vardır.	Ret
Katılımcıların medeni durumunu ile kırsal turizmin sosyol-kültürel boyutu arasında anlamlı farklılık vardır	Kabul
Katılımcıların medeni durumunu ile kırsal turizmin çevresel boyutu arasında anlamlı farklılık vardır	Ret
Katılımcıların cinsiyeti ile kırsal turizmin ekonomik boyutu arasında anlamlı farklılık vardır	Ret
Katılımcıların cinsiyeti ile kırsal turizmin sosyol-kültürel boyutu arasında anlamlı farklılık vardır	Ret
Katılımcıların cinsiyeti ile kırsal turizmin çevresel boyutu arasında anlamlı farklılık vardır	Ret
Katılımcıların yaşı ile kırsal turizmin ekonomik boyutu arasında anlamlı farklılık vardır	Ret
Katılımcıların yaşı ile kırsal turizmin sosyol-kültürel boyutu arasında anlamlı farklılık vardır	Kabul
Katılımcıların yaşı ile kırsal turizmin çevresel boyutu arasında anlamlı farklılık vardır	Kabul
Katılımcıların eğitimi ile kırsal turizmin ekonomik boyutu arasında anlamlı farklılık vardır	Kabul
Katılımcıların eğitimi ile kırsal turizmin sosyol-kültürel boyutu arasında anlamlı farklılık vardır	Kabul
Katılımcıların eğitimi ile kırsal turizmin çevresel boyutu arasında anlamlı farklılık vardır	Ret
Katılımcıların gelir durumları ile kırsal turizmin ekonomik boyutu arasında anlamlı farklılık vardır	Kabul
Katılımcıların gelir durumları ile kırsal turizmin sosyol-kültürel boyutu arasında anlamlı farklılık vardır	Kabul
Katılımcıların gelir durumları ile kırsal turizmin çevresel boyutu arasında anlamlı farklılık vardır	Ret

Tablo 20'ye göre açımlayıcı faktör analizi sonucunda ortaya çıkan sosyo-kültürel boyut ile katılımcıların medeni durumu, yaşı, eğitimi ve gelir durumları arasında anlamlı farklılık olduğu görülmektedir. Ayrıca kırsal turizmin ekonomik

boyutu ile katılımcıların eğitimi ve gelir durumları ile arasında da anlamlı farklılık olduğu görülmektedir. Bununla birlikte katılımcıların yaşı ile kırsal turizmin çevresel boyutu arasında da anlamlı farklılık vardır. Bunların dışında katılımcıların araştırma sonucu elde edilen demografik verileriyle, açımlayıcı faktör analizi sonucunda ortaya çıkan ekonomik, sosyo-kültürel ve çevresel boyutlar arasında anlamlı bir farklılık yoktur.

V. BÖLÜM

5.1.SONUÇ

Bu araştırmada yerel halkın kırsal turizme yönelik tutumunu belirlemek amaçlanmıştır. Araştırmada Kuyumcullu Mahallesi'nde yaşayan yerel halk örneklem olarak belirlenmiş, veri toplama aracı olarak nicel araştırma yöntemlerinde anket tekniği kullanılmıştır. Araştırmada yararlanılan ölçeği daha önceden kullanan Emiroğlu (2013)'nun çalışmasında turizmin geliştiği Adatepe ve turizmin gelişmediği Mehmetalan köylerinde anketi uygulamış ve yerel halkın turizme olan bakışının daha çok olumsuz yönde olduğu görölmüştür. Ancak bu araştırma sonucunda elde edilen bulgular doğrultusunda doğal çevrenin ve kültürel yapının bozulacağı yönünde endişeler taşımakla birlikte yerel halkın kırsal turizme olan tutumunun genel olarak olumlu yönde olduğunu söylemek mümkündür.

Özellikle aşağıda belirtilen yargılara olumlu yönde cevap veren yerel halkın oranı %88' in üzerinde olduğu görölmektedir. Bu yargılar;

- Turizm yöremizdeki arazi fiyatlarını arttıracaktır,
- Turizm, yöremizdeki halkın gelirlerini arttıracaktır,
- Turizm yöremizdeki küçük işletmelere fayda sağlayacaktır,
- Turizm, yöremizin sosyal ve kültürel yönden gelişimine önemli katkı sağlayacaktır,
- Turizm yöremizdeki iş gücünü çoğaltacaktır.

Bu bağlamda, araştırma sonucu elde edilen bulgulara göre turizmin yörede gelişimiyle; yerel halk, arazi fiyatlarının artacağına inanmaktadır. Kırsal alanlarda arazi fiyatlarının artması tarım arazilerinin bir rant aracı olarak kullanılmasına ve tarımsal faaliyetlerin olumsuz etkilenmesine sebep olabilir. Ayrıca tarım arazilerinin satışıyla elde edilen varlığın bölge dışında kullanılma ihtimali bölgenin ekonomik ve

sosyo-kültürel yapısını da olumsuz etkilemesi söz konusu olabilir. Daha önce yapılmış çalışmalar da; Olalı ve Timur (1986), Morgül (2006), Öztürk (2010), Uçar (2010) elde edilen bulgular benzerlik göstermektedir.

Yerel halkın turizme ilişkin yüksek oranda katıldığı diğer yargılara baktığımızda ekonomik etkenler olduğu görülmektedir. Aslında arazi fiyatlarındaki artışı yerel halkın gelir getirici bir unsur olarak algıladığı yorumunu yapmak da mümkündür. Ülkelerin kırsal kalkınma politikalarında kırsal turizmi bir seçenek olarak kullanmalarıyla yerel halkın bölgedeki kırsal turizm faaliyetlerini yöredeki halkın gelirlerini arttıracığına ilişkin tutumuyla örtüşmesi kırsal turizmin bu açıdan doğru bir seçenek olduğu şeklinde yorumlanabilir. Çeken ve arkadaşları da (2007) bu doğrultuda kırsal turizmin kırsal kalkınmadaki yeri ve önemine vurgu yapmaktadır.

Araştırma sonucu elde ettiğimiz bulgular doğrultusunda; turizmin halkın gelirini arttıracığı, yöredeki küçük işletmelere fayda sağlayacağı, yöredeki iş gücünü çoğaltacağı, yerel halkın çalışan sayısını (istihdamı) arttıracığı yargılarına yerel halkın büyük bir çoğunluğu katılmakta olup bu doğrultuda görüş bildirmiştir. Bu nedenle;

“H1:Yerel halkın turizm faaliyetlerinin ekonomik boyutuna olan tutumu olumlu yöndedir.” hipotezi kabul edilmiştir.

Dikkat çeken diğer bir husus da; yerel halkın, kırsal turizmin yöreye ekonomik katkı sağlayacağına inandığı gibi sosyal ve kültürel yönden gelişimine de önemli katkı sağlayacağı yönünde büyük bir çoğunluğunun (%88,9) olumlu görüş bildirmiş olmasıdır.

Kırsal alanlarda kırsal turizmin gelişmesiyle yerel halkla turistlerin kültür yapısında ve yaşam tarzında iki yönlü bir etkileşim söz konusu olmakta, taraflar arasında dostluk ve birlikteliğe bağlı olarak kılık kıyafet, gelenek görenekler ve yemek kültürü gibi kültürel değerlerin alışverişi sonucunda kültürlerin zenginleşmesi söz konusu olmaktadır. Ayrıca kırsal bölgelerdeki tarihi ve kültürel değerlerin kırsal turizme kaynaklık etmesi nedeniyle, bu değerlerin ortaya çıkarılmasında ve korunmasında kültürel bütünlük sağlanacak kentte yaşayanlar ile kırsal bölgede yaşayanlar arasındaki ilişki artabilir (Çeken vd., 2007:11).

Doğal ve kültürel mirasımızın korunmasında ve dünyaya tanıtılmasında kırsal turizmin önemli bir yeri vardır. Bir kırsal turizm projesinin başarıya ulaşmasında ve beklenen olumlu etkilerin gerçekleşmesinde konuya ilişkin yerel halkın tutumunun ne yönde olduğu çok önemlidir. Bu nedenle araştırmada bölgedeki yerel halkın turizm faaliyetlerinin sosyo-kültürel boyutuna olan tutumu incelenmiş ve yapılan analiz sonucunda (3,4638) ortalamayla olumlu yönde olduğu tespit edilmiştir.

Bu bağlamda;

“**H₂**:Yerel halkın turizm faaliyetlerinin sosyo-kültürel boyutuna olan tutumu olumlu yöndedir.” hipotezi kabul edilmiştir.

Ayazlar (2017)' ın Muğla'nın Milas ilçesine bağlı Çomakdağ-Kızıllağaç köyünde yerel halkın kırsal turizme karşı tutumunu belirlemek amacıyla yaptığı araştırmada, yerel halkın sosyo-kültürel yapıda yaşanan değişiklikler hakkında endişe duymakla birlikte kırsal turizme karşı olumlu bir tutum içinde olduğunu ifade etmektedir. İki araştırma sonucunda elde edilen bulgular arasında, yerel halkın kırsal turizme karşı tutumu benzerlik göstermekte iken kırsal turizmin sosyo-kültürel boyutuna olan tutumlarına ilişkin farklılıklar olduğu görülmektedir.

Araştırmanın anketinde yer alan ifadelerden en az katılım oranına sahip olanların;

- “Kırsal turizm yöredeki yerel halktan çok yabancılar için iş fırsatı sağlayacaktır”
- “Yöremize gelen zengin turistlerin yaşam biçimi kültürümüzü bozacaktır”
- “Turizmin yöredeki suç olaylarında artışa sebep olacaktır”

ifadeleri olduğu yapılan analizler sonucu tespit edilmiştir. Bu ifadeleri turizmin ekonomik ve sosyo-kültürel açıdan olumsuz etkilerine yönelik olduğu anlaşılmaktadır. Bu bağlamda, ölçekte yer alan turizme yönelik olumsuz ifadelerin ankete katılan yerel halk tarafından verilen cevaplarda en az katılım oranına sahip olması, yerel halkın kırsal turizme olan tutumunun olumlu yönde olduğunu destekler niteliktedir.

Turizm, kaynağını kültürel ve doğal zenginliklerden alması sebebiyle çevreyle etkileşim içerisinde olmayan bir turizm faaliyeti düşünülemez. Kırsal turizm sahip olduğu nitelikler açısından çevreyi ve kültürel değerleri koruyan, olumsuz etkileri en az olan turizm türüdür. Kaynağını çevreden alan kırsal turizmin sürdürülebilirliğini sağlayabilmesi için olumsuz etkenlerden korunarak doğal yaşamını devam ettirmesi gerekir. Aksi takdirde varlığını sürdürmede zorlanabilir. Konuya ilişkin yapılan daha önceki araştırmalarda elde edilen bulguların da (Kiper, 2006:34; Uçar, 2010:65; Yallagöz, 2010:95) benzerlik olduğu görülmektedir. Yapılan bu çalışmada bölgedeki yerel halkın turizm faaliyetlerinin çevresel boyutuna olan tutumu incelenmiş ve yapılan analiz sonucunda (3,7802) ortalamayla olumlu yönde olduğu tespit edilmiştir.

Bu bağlamda;

“**H₃**:Yerel halkın kırsal turizm faaliyetlerinin çevresel boyutuna olan tutumu olumlu yöndedir.” hipotezi kabul edilmiştir.

Araştırmaya katılan örneklem grubunun; yörenin kırsal turizm tutumlarına (boyutları) ilişkin değerlendirmeleri ile demografik özellikleri arasındaki ilişkilere dair sonuçlar ise aşağıdaki şekilde gerçekleşmiştir:

- Örneklem grubunun, medeni durumları ile kırsal turizmin sosyo-kültürel boyutuna ilişkin değerlendirmeleri arasında istatistiksel açıdan anlamlı bir ilişki bulunmuştur. Diğer bir ifade ile bölgedeki yerel halkın kırsal turizmin sosyo-kültürel boyutuna ilişkin görüşleri medeni durumlarına göre farklılaşmaktadır. Farklılığın hangi gruptan kaynaklandığını tespit etmek için grupların ortalamalarına bakılmış ve evlilerin bekarlara göre daha olumlu olduğu görülmüştür. Ekonomik ve çevresel boyutlara ilişkin ifadeler arasında ise anlamlı bir farklılık bulunmamaktadır.
- Örneklem grubunun cinsiyeti ile kırsal turizmin boyutlarına ilişkin değerlendirmeleri arasında istatistiksel açıdan anlamlı bir ilişki bulunmamıştır. ($p>0,05$) Diğer bir ifade ile bölgedeki yerel halkın kırsal turizm boyutlarına ilişkin görüşleri cinsiyetlerine göre farklılaşmaktadır.

- Örnekleme grubunun, yaşları ile kırsal turizmin sosyo-kültürel ve çevresel boyutlarına ilişkin değerlendirmeleri arasında istatistiksel açıdan anlamlı bir ilişki bulunmuştur. Diğer bir ifade ile bölgedeki yerel halkın kırsal turizmin sosyo-kültürel ve çevresel boyutlarına ilişkin görüşleri yaşlarına göre farklılaşmaktadır. Yapılan analizler sonucunda yerel halkın kırsal turizme tutumlarını oluşturan sosyo-kültürel boyutuna ilişkin değerlendirmeleri yaşı, 18 ve altı yaş grubu ile yaşı 19-25 yaş grubu arasında farklı olduğu tespit edilmiştir. Ayrıca yerel halkın kırsal turizme tutumlarını oluşturan çevresel boyuta ilişkin değerlendirmeleri, yaşları 18 ve altı yaş grubu ile yaşları 46 ve üzeri yaş grubunun farklı düşündüğü tespit edilmiştir. Ekonomik boyutuna ilişkin ifadeler arasında ise anlamlı bir farklılık bulunmamaktadır.
- Örnekleme grubunun, eğitim durumları ile kırsal turizmin sosyo-kültürel ve ekonomik boyutlarına ilişkin değerlendirmeleri arasında istatistiksel açıdan anlamlı bir ilişki bulunmuştur. Diğer bir ifade ile bölgedeki yerel halkın kırsal turizmin sosyo-kültürel ve ekonomik boyutlarına ilişkin görüşleri eğitim durumlarına göre farklılaşmaktadır. Bölgedeki yerel halkın kırsal turizmin ekonomik boyutuna ilişkin görüşleri eğitim durumları ilkökul ve üniversite olanların tutumları arasında anlamlı farklılıklar bulunmuştur. Ayrıca bölgedeki yerel halkın kırsal turizmin sosyo-kültürel boyutuna ilişkin görüşleri ile eğitim durumları ilkökul ve üniversite ayrıca ortaokul ve üniversite arasında anlamlı farklılıklar bulunmuştur. Ancak bölgedeki yerel halkın kırsal turizmin çevresel boyutuna ilişkin görüşleri ile eğitim durumları arasında anlamlı bir farklılık yoktur.
- Örnekleme grubunun, gelir durumu ile kırsal turizmin sosyo-kültürel ve ekonomik boyutlarına ilişkin değerlendirmeleri arasında istatistiksel açıdan anlamlı bir ilişki bulunmuştur. Diğer bir ifade ile bölgedeki yerel halkın kırsal turizmin sosyo-kültürel ve ekonomik boyutlarına ilişkin görüşleri gelir durumlarına göre farklılaşmaktadır. Bölgedeki yerel halkın kırsal turizmin ekonomik boyutuna ilişkin

görüşleri, gelir durumları “1800 TL ve altı ile 1801-2500 TL” arasında “1800 TL ve altı ile 2501-3500 TL” arasında anlamlı farklılıklar bulunmuştur. Ayrıca bölgedeki yerel halkın kırsal turizmin sosyo-kültürel boyutuna ilişkin görüşleri ile gelir durumları “1800 TL ve altı ile 1801-2500 TL” arasında “1800 TL ve altı ile 2501-3500 TL” arasında anlamlı farklılıklar bulunmuştur. Ancak bölgedeki yerel halkın kırsal turizmin çevresel boyutuna ilişkin görüşleri ile gelir durumları arasında anlamlı bir farklılık yoktur.

Bu bağlamda, araştırma bulguları kapsamında yerel halk kırsal turizme karşı olumlu bir tutum içindedir. Ayrıca yerel halk; kırsal turizmin yöreye, özellikle ekonomik ve sosyo-kültürel yönden olumlu katkılar sağlayacağı düşüncesinde olduğu söylenebilir. Bununla birlikte; farklı yaş, eğitim ve gelir durumuna sahip yerel halkın kırsal turizmin ekonomik, sosyo-kültürel ve çevresel boyutları arasında anlamlı farklılıklar olduğu görülmektedir.

5.2.ÖNERİLER

Araştırma sonucunda elde edilen bulgular doğrultusunda Maden Deresi yöresindeki kırsal turizm faaliyetlerinin sürdürülebilirliğinin sağlanması ve bölgenin doğal ve kültürel yapısının bozulmadan kalkınmasının temin edilebilmesi için aşağıdaki önerilerde bulunulabilir.

Yöre halkı turizmin gelişmesiyle arazi fiyatlarının artacağına inanmaktadır. Buda tarım arazilerinin amacından uzaklaşarak bir rant aracı olması sonucunu doğurabilir. Böyle bir sonuç tarımsal istihdamı olumsuz etkileyecek aynı zamanda bölgenin sosyo-kültürel yapısının bozulmasına da neden olacaktır. Bunun önüne geçmek için gerek merkezi ve yerel yönetimlerce gerekse sivil toplum kuruluşlarınca yerel halkın, kırsal turizmden nasıl ekonomik gelir elde edecekleri hususunda bilinçlendirilebilir. Bu doğrultuda yerel halkın yetiştirdiği organik ürünleri gelen turistlere satabileceği doğal çevreye uyumlu mekanlar düzenlenebilir. Ayrıca bu mekanlarda yöresel el sanatlarına özgü ürünlerde ziyaretçilerin beğenisine sunulabilir. Eski el sanatlarının gelecek nesillere aktarılması ve kültürel değerlerin yaşatılması açısından yerel ve merkezi yönetimlerce çeşitli ücretsiz kurslar ve

geleneksel sanat merkezleri açılabilir. Böylelikle yerel halkı yeni iş olanakları sağlanarak köyden kente olan göçün kısmen de olsa önüne geçilebilir.

Araştırma bulguları sonucunda maden deresindeki yerel halkın bölgede turizmin gelişmesiyle çevrenin ve sosyo-kültürel yapının olumsuz etkileneceği yönünde az da olsa endişeleri olduğu görülmektedir. Çevrenin olumsuz etkileneceğine yönelik endişelerin önüne geçmek için aşağıdaki önerilerde bulunulabilir.

- Ziyaretçilerin yoğun olduğu alanlarda doğal yapıya uygun, herhangi bir kirliliğe neden olmayacak tuvalet ve çeşmeler yapılabilir.
- Bölgedeki çöp konteynerlerin sayısı artırılıp ve düzenli olarak boşaltılabilir.
- Gelen ziyaretçilerin çevreyi temiz tutmalarına yönelik bilinçlendirici ve uyarıcı tabelalar yerleştirilebilir.
- Kırsal turizmin vazgeçilmez unsuru olan yerel halk, kırsal turizm konusunda eğitilmeli ve çevre bilinci geliştirilmelidir.

Büyük şehirlerde yaşayan insanların, renklendirici, tatlandırıcı, koruyucu katılmamış, geleneksel yöntemlerle üretilen, kısacası doğal ürünlere olan talebi gün geçtikçe artmaktadır. Gelen ziyaretçilere, yörede yetişen tarımsal ürünleri kendi elleriyle toplama imkanı sunulması; yerel halk ile turistler arasındaki iletişimin gelişmesine ve farklı kültürlerin birbirlerini daha iyi tanınmasına yardımcı olabilir. Böylelikle turistlerin bölgeye ziyaretlerinin devamlılığı sağlanırken yerel halkın ürettiği ürünlerden elde edilen kazancın doğrudan üreticiye ulaşmasına katkı sağlayabilir.

Bölgedeki halk, turizmin gelişmesiyle yol, su, elektrik, kanalizasyon gibi alt yapının unsurlarının da gelişeceğine inanmaktadır. Bu tür yatırımlar bölgedeki halkın turizm faaliyetlerine olan mevcut olumlu tutumunu ve motivasyonunu arttırırken aynı zamanda gelen ziyaretçilerin de memnuniyetini arttırması mümkündür. Ancak alt yapı yatırımlarındaki eksikliklerin de tam tersi sonuç vereceğini söyleyebiliriz. Bu yatırımların altından özel sektörün ve yerel halkın kalkması çok güç olduğu için açıktır. Bu nedenle kırsal turizmden beklenen faydaların sağlanabilmesi için devletin

yetkili kurumlarının bölgeye yönelik alt yapı yatırımlarını tamamlaması gerektiğini söyleyebiliriz.

Bölgedeki kırsal turizm faaliyetlerinden beklenen faydaların ve sürdürülebilirliğinin sağlanabilmesi için; asgari ihtiyaçlarını bölgedeki turizm faaliyetlerinden karşılayabilecek bir yönetim modeli oluşturulabilir. Bu yönetimin içerisinde yerel halkın yerel yönetimin, özel sektörün sivil toplum kuruluşlarının yer alması uygun olabilir.

Bölgenin kırsal turizm kapasitesi incelenerek sayısal veriler ortaya konulabilir. Ayrıca kırsal turizm potansiyeline sahip kırsal alanlarda uygulanacak turizm faaliyetlerinin etkin bir şekilde uygulanması ve sürdürülebilirliğinin sağlanmasına ilişkin yönetim modelinin ayrıntıları, hangi unsurları içereceği bundan sonraki yapılacak araştırmalarda konu olarak ele alınabilir. Ayrıca bölgeye yönelik konuya ilişkin yapılacak olan nitel araştırmalar, bu araştırmada kullanılan nicel araştırma yönteminin eksikliklerini gidermek adına değerlendirilebilecek başka bir husustur. Bununla birlikte araştırmacılara kırsal turizmin gelişimine etki eden unsurları tespit etmeye yönelik çalışma yapmaları önerilmektedir.

VI. KAYNAKÇA

- Ahipaşaoğlu, S. ve eltek, E., 2007. *Sürdürülebilir Kırsal Turizm*. Ankara: Gazi Yayınları
- Akat, Ö., 1997. *Pazarlama Ağırlıklı Turizm İşletmeciliği*. Bursa: Ekin Kitabevi
- Akat, Ö. (2000). Pazarlama ağırlıklı turizm işletmeciliği. (2. Baskı). Bursa: EkinKitapevi.
- Akıllı, H., 2004. *Ekoturizmin Sosyo Kùltürel, Ekonomik, Yönetmel ve evresel Etkiler Bakımından İrdelenmesi; Antalya Köprölü Kanyon Milli Parkı Örneği*. Yayınlanmamış yüksek lisans tezi, Akdeniz Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Antalya.
- Akova, O, “Golf Turizmi”, yayınlanmamış yüksek lisans tezi, İstanbul, İstanbul Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, 1995.
- Akış, S. (1999). Sürdürülebilir Turizm ve Türkiye. *Anatolia: Turizm Araştırmaları Dergisi*.10(2), 35-39.
- Akşit, S.(2007). Doğal Ortam Duyarlılığı Açısından Sürdürülebilir Turizm, *Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*, 23, 441-460.
- Altanlar, A., 2007. *Akçakoca Alternatif Turizm Olanaklarının Araştırılması*. Yayınlanmamış yüksek lisans tezi, Abant İzzet Baysal Üniversitesi Fen Bilimleri Enstitüsü, Bolu
- Altanlar, A.,& Kesim, G. A. (2011). Sürdürülebilir Turizm Planlaması İçin Yöre Halkı ve Yerli Turistlerin Davranış ve Beklentilerini Anlamaya Yönelik Bir Araştırma; Akçakoca Örneği. *Ankara Üniversitesi Çevrebilimleri Dergisi*, 3(2).
- Altunışık, R., Coşkun, R., Bayraktaroğlu, S. ve Yıldırım, E. (2010). Sosyal Bilimlerde Araştırma Yöntemleri SPSS Uygulamalı, Sakarya: Sakarya Yayıncılık.

- Arslan, Y. (2005). Erdek ve çevresinin ekoturizm açısından değerlendirilmesi. *Balıkesir Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*, 13, 29-53.
- Atasoy, F. (2012) Doğa, Kültür ve Tarih Turizminin Birliğe Katkısı “İpek Yolu Üzerinde Türklüğün Kendisini Keşfi” , *Türk Ocakları Genel Merkezi “ Dilde Fikirde İşte Birlik Sempozyumu”* Milli Kütüphane Konferans Salonu, Ankara
- Avcıkurt, C. Turizmde sürdürülebilir gelişme ve Türkiye, *I. Uluslararası ve VII. Ulusal Turizm Kongresi*, (29 Kasım-3Aralık), ADÜ ve Kuşadası Belediyesi, 1996.
- Avcıkurt, C. (2003). Turizm Sosyolojisi, Turist-Yerel Halk Etkileşimi, Balıkesir: Detay Yayıncılık.
- Aydın, İ. (1990) Açıklamalı Turizm Terimler Sözlüğü, s. 27, Aydın.
- Aymankuy, Y. (2003). Kongre turizmi ve fuar organizasyonu. Ankara: Detay Yayıncılık.
- Bahçe, A.S., Yüksek, G., Öney, H., Çiçek, D. (2013) *Alternatif Turizm* (1. Baskı). Eskişehir: Anadolu Üniversitesi.
- Bailey, M. (May 1991). Of mice and money: Asia's conference-related industry is young but growing fast. *Asian Business*, May: 64-66.
- BAKA (2017). Golf Turizmi Sektör Raporu, Batı Akdeniz Kalkınma Ajansı <http://baka.org.tr/uploads/1303486414GOLF-KATALOG--TURKCE-ON.pdf> (Erişim: 10.11.2017).
- Barakazı, M.,2015. *Gaziantep İlinin Kültür Turizmi Potansiyelinin Seyahat Acentaları Tarafından Değerlendirilmesine Yönelik Bir Araştırma*, Yayımlanmamış yüksek lisans tezi, Gaziantep Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Gaziantep.
- Bauer, J., ve Herr, A. (2004). Hunting and fishing tourism. K.Higginbottom (ed.) *Wildlife Tourism, Impacts, Management, Planning* içinde Australia: Common GroundPublishing Ltd.
- Bayer M.Z (1992). *Turizme Giriş*: İstanbul.

- Bektaş, Ç., Türkiye’de Yat Turizmi Potansiyeli ve Sorunları, Turizm Yıllığı, Ankara, Türkiye Kalkınma Bankası A.Ş. Yayını, 1994.
- Büyükyeğen, G., 2008. *Edirne Kent Merkezi ve Yakın Çevresi Rekreasyonel Kaynak Değerlerinin Sürdürülebilirlik Bağlamında Değerlendirilmesi*. Yayımlanmamış yüksek lisans tezi, Zonguldak Karaelmas Üniversitesi Fen Bilimleri Enstitüsü, Bartın.
- Cengiz,G ve Akkuş,Ç (2012) “Kırsal Turizm Kapsamında Yöre Halkının Kalkındırılması: Erzurum Örneği” KMÜ Sosyal ve Ekonomik Araştırmalar Dergisi, 14 (22) 61-74.)
- Çeken, H., Karadağ, L., & Dalgın, T. (2007). Kırsal Kalkınmada Yeni Bir Yaklaşım Kırsal Turizm ve Türkiye’ye Yönelik Teorik Bir Çalışma. Artvin Çoruh Üniversitesi Orman Fakültesi Dergisi, 8(1), 1-14.
- Çolak, O., 2009. *Turistik Ürün Çeşitlendirme Kapsamında Kırsal Turizm Ve Kırsal Turizm İşletmeciliği: Şirince Örneği*. Yayımlanmamış yüksek lisans tezi, Adnan Menderes Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Turizm Ana Bilim Dalı, Aydın
- Çoruh, S. (1979) *Genel Turizm Bilgisi*, Ankara: Güven Matbaası.
- Davidson, R. and Maitland, R.(1997). *Tourism Destinations*, Hodder &Stoughton Educational, London
- Demir, K. (2000). *Kış Turizmi ve Kış Sporları Tesisleri Biçimlendirme Süreci için Veri Tabanı Modeli*, (Doktora Tezi), İstanbul: Yıldız Teknik Üniversitesi, Fen Bilimleri Enstitüsü.
- Demircan, N., Öz, I., Stephenson, R., ve Karahan, F. (2006). Eko-turizm ve botanik turizmi: Türkiye’nin sukkulent bitki çeşitliliğinin turizm potansiyeli. GAP V. Mühendislik Kongresi Bildiriler Kitabı, 26-28.
- Dinçer, İ.,1993. *Turizm ve Turist Tanımlarındaki Gelişmeler*. Turizm Yıllığı 93. Türkiye Kalkınma Bankası Yayını. Ankara.
- Dinçer, Z. M., İstanbullu Dinçer, F. ve Avunduk, Z.B. Türkiye’de kırsal turizmin sosyokültürel, teknolojik, ekonomik, eğitimsel, politik, yasal, ekolojik ve

demografik açılardan değerlendirilmesi (steeped analizi). *12. Ulusal Turizm Kongresi Bildiriler Kitabı*. 30 Kasım-4 Aralık Akçakoca-Düzce: Sidaş Medya Ltd. Şti., 177-194.

Doğan, H. Z. (1986). Gençlik ve Turizm. Turizm Yıllığı. T. C. Turizm Bankası. Ankara.

Doğu, G. (2006). Rekreasyonun Sosyal ve Ekonomik Faydaları. *Sağlıklı Kentler Birliği Toplantısı*, Eskişehir, 18-27.

Duran, E., 2009. *Sürdürülebilir Turizm Kapsamında Toplumsal ve Kültürel Kimliğin Korunması: Gökçeada Örneği*. Dokuz Eylül Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, yayımlanmamış doktora tezi. İzmir.

Durgun, A., 2006. *Bölgesel Kalkınmada Turizmin Rolü: Isparta Örneği*. Süleyman Demirel Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, yayınlanmamış yüksek lisans tezi. Isparta.

Edinsel, S. ve Adıgüzel O. (2014) Türkiye'nin sağlık turizmi açısından son beş yıldaki dünya ülkeleri içindeki konumu ve gelişmeleri. *Çankırı Karatekin Üniversitesi İktisadi ve İdari Fakültesi Dergisi*, Cilt 4, Sayı 2, ss.167-190)

Eker, H. (2005). Kongre turizmi ve Bursa'da kongre turizminin düzeyi. 1. Balıkesir Ulusal Turizm Kongresi Kitabı, ss: 434-435.

Emekli, G. (2005). Avrupa Birliği'nde turizm politikaları ve Türkiye'de kültürel turizm. *Ege Coğrafya Dergisi*, 14, 99-107.

Emekli, G. Dağlar, dağcılık ve turizm. https://www.academia.edu/17304714/Da%C4%9Flar_Da%C4%9Fc%C4%B11%C4%B1k_Ve_Turizm Web adresinden 20.12.2017 tarihinde alınmıştır.

Emiroğlu, B. D. (2003). *Kazdağı Yöresinde Yaşayan Yerel Halkın Kırsal Turizme Bakışının Değerlendirilmesi: Adatepe ve Mehmetalan Köyleri Örneği*, Çanakkale Onsekizmart Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, yayımlanmamış yüksek lisans tezi. Çanakkale

Erbaş, A. (2002). İslam Dışı Dinlerde Hac. Sakarya Üniversitesi İlahiyat Fakültesi Dergisi,5, 8.

- Ercanik, C. (2003). *Türkiye’de Yat Turizminin Coğrafya Açısından İrdelenmesi*, (Yüksek Lisans Tezi), Ankara: Ankara Üniversitesi Coğrafya (Beşeri ve İktisadi) ABD.
- Erdoğan, N. (2003). *Çevre ve (Eko)turizm* (2003). Ankara: Erk.
- Erdoğan, N. (2007). Kitle Turizmi, Alternatif Turizm ve Eko Turizmde Sürdürülebilirlik Üzerine Bir Değerlendirme. *Türkiye’nin Alternatif Turizm Potansiyeli ve Güncel Sorunları Konferansı*, 3-4.
- Eriş, E. D. (2007). Uluslararası Pazarlarda Türk Marinalarının Çekiciliği ve Pazarlama Stratejileri, *Ege Akademik Bakış*, 7(1).
- Fusun S. (1999). □Doğal Çevre ve Kırsal Kültürlerle Bütünleşen Bir Turizm Türü: Kırsal Turizm, *Anatolia: Turizm Araştırmaları Dergisi*, yıl:10, Mart-Haziran, Ankara, s.68.
- Garba Bako, A.(2016). *Alternatif Turizm Kapsamında Şarap Turizmi: Kula’yu Ziyaret Eden Şarap Turistlerine Yönelik Bir İnceleme*, Mersin Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü yayınlanmamış yüksek lisans tezi. Mersin.
- Gökdeniz, A. (1996). Uluslararası Turizm Hareketlerinde Kongre Turizminin Yeri, Fiziksel Donanımları, Boş Zaman-Rekreasyon Alışkanlıkları ve Türkiye’nin Yapısal Analizi, *Turizmde Seçme Makaleler: 24*, İstanbul: Turizm Geliştirme ve Eğitim Vakfı Yayınları.
- Gönenç, G. E (2002). Sürdürülebilir Turizmin Sosyo Kültürel ve Ekolojik Boyutu, Antalya: Azim Matbaa, First Tourism Congress of Mediterranean Countries, Akdeniz Üniversitesi, Turizm İşletmeciliği ve Otelcilik Yüksek Okulu.
- Gülbahar, O. (2009). 1990’lardan günümüze Türkiye’de kitle turizminin gelişimi ve alternatif yönelimler. *Süleyman Demirel Üniversitesi İktisadi ve İdari Bilimler Fakültesi Dergisi* Y.2009, C.14, S.1 s.151-177, Isparta
- Gürpınar, T. (1999). Av ve Yaban Hayatı Yönetiminde Yeni Yaklaşımlar. *Av günü Dergisi*, Sayı:31, Ankara.
- Inskeep, E. (1991). *Tourism Planning;an Integrated and Sustainable Development Approach*, Van Nosrand Reinhold, New York.

- Hacıhasanoğlu, O. (1995). Sürdürülebilir turizm ve çevre. *Tatil: Turizmcinin Dergisi*, 24/25, 41-45.
- Hazar, A. (2007). Spor ve turizm. (1. Baskı). Ankara: Detay Yayıncılık.
- Hoşcan. N.,2008 *Orman Köylerinde Doğal ve Kültürel Değerlerin Ekoturizm Etkinliklerinde Kullanılması: Bolu İli Mudurnu İlçesinde Bir Araştırma*, yayımlanmamış yüksek lisans tezi, Akra Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Ankara.
- Higham J. and Hinch T. (2002). Tourism, sport and season: The challenges and potential of overcoming seasonality in the sport and tourism sectors. *Tourism Management*, 23(2), 175-185.
- ICOMOS, 2002. *Principles And Guidelines For Managing Tourism At Places Of Cultural And Heritage Significance. International Cultural Tourism Charter*.[http://www.icomos.org/australia/images/pdf/ICOMOS%20International%20Cultural%20Tourism%20Charter%20\(English\).pdf](http://www.icomos.org/australia/images/pdf/ICOMOS%20International%20Cultural%20Tourism%20Charter%20(English).pdf)
- İncekara, İ. (1998). *Doğu Anadolu'da Kış Turizmi ve Gelişme Olanakları*, İstanbul Ticaret Odası Yayın No: 1998-18, İstanbul, 1998, s. 3.)
- Kadanalı, E. ve Yazgan, Ş. (2012) Kırsal Turizmin Ekonomik- Sosyal ve Çevresel Etkileri *KMÜ Sosyal ve Ekonomik Araştırmalar Dergisi* 14 (23), 97-100 <http://dergipark.ulakbim.gov.tr/kmusekad/article/view/5000134265/5000123080> adresinden 18 Kasım 2017 tarihinde alınmıştır.
- Karacan, S., Karacan, E. ve Güngör Y. (2016) Kırsal Turizm Ve Alternatif Kırsal Turizm Hizmetleri. V. Doğu Akdeniz turizm sempozyumu I. Uluslararası doğu Akdeniz turizm sempozyumu bildiri kitabı. 22-23 Nisan. Gazimağusa, KKTC.: 182 Doğu Akdeniz Üniversitesi Rektörlüğü
- Karaküçük, S. (1997). Rekreasyon (boş zamanları değerlendirme) kavram, kapsam ve bir araştırma. (2. Baskı). Ankara: Seren Ofset.
- Kahraman, N. ve Türkay, O. (2012) *Turizm ve Çevre* (5. Basım) Ankara: Detay Yayıncılık.
- Kahraman, N.(1994). Sürdürülebilir Kalkınma ve Turizm. *Anatolia*, 3(5), 74-75.

- Karaman S., Demirkol S. ve Şahin S. (2008) Turistik ürün çeşitlendirmesi. N. Hacıoğlu, C. Avcıkurt (Editörler). İnanç turizmi. 1. Baskı. Ankara: Nobel Yayın Dağıtım. ss: 209-238.
- Karaman, A., Gül, M. (2015) Kırsal Turizmin Sosyo-Kültürel - Ekonomik Etkileri Çerçevesinde Konya İli Hadim İlçesi İçin Öneriler. *Selçuk Üniversitesi Sosyal ve Teknik Araştırmalar Dergisi*, 15(10), 1-23 <http://sosyoteknik.selcuk.edu.tr/sustad/article/view/53> adresinden 17.11.2017' de alınmıştır.
- Karasar, N. (2012). Bilimsel Araştırma Yöntemleri. (21. Basım), Ankara: Nobel Yayın Dağıtım.
- Kaypak, Ş. (2010). Ekolojik turizmin sürdürülebilirliği. Alanya İşletme Fakültesi Dergisi, 2, 93:114.
- Kınacı, B., Pehlivan Albuz, N. ve Seyhan, G.,(2011). Turizm ve Çevre. Ankara: Pegem Akademi.
- Kiper T. (2006) *Safranbolu Yörüköyü Peyzaj Potansiyelinin Kırsal Turizm Açısından Değerlendirilmesi*, Yayımlanmamış doktora tezi. Ankara Üniversitesi Fen Bilimleri Enstitüsü Ankara.
- Kozak, N., Kozak, M. A., ve Kozak, M. (2009). Genel turizm: İlkeler ve kavramlar. Ankara: Detay Yayıncılık.
- Kozak, M. A., ve Bahçe, A .S. (2012). Özel ilgi turizmi, Ankara: Detay Yayıncılık.
- Kozak, N., 2012. (1. Baskı) *Genel Turizm Bilgisi*. Eskişehir: Anadolu Üniversitesi Web-Ofset Tesisleri
- Kozak, N, Kozak, M. A. ve Kozak, M., 2000. (Geliştirilmiş 4. Baskı) *Genel Turizm İlkeler-Kavramlar.*, Ankara: Turhan Kitabevi.
- Köroğlu, A. ve Güleç, B. (2008). Turistik ürün çeşitlendirmesi. N. Hacıoğlu, C. Avcıkurt. (Editörler). Gençlik turizmi. 1. Baskı. Ankara: Nobel Yayın Dağıtım, ss: 41-61.
- Kura, H., “Anılarla Golf Kulübü”, Türkiye Golf Magazin, Temmuz(1992), s.10-13

- Mengütay, S. (2009). Uluslararası Turizm Sektöründe Sporun Önemi. *Uluslararası Herkes İçin Spor Ve Spor Turizminin Kongresi 05-08 Kasım 2009 Antalya/Kemer*
- Morgül, Ş.M. (2006) *Trakya Bölgesinden Kırsal Turizm Potansiyelinin Değerlendirilmesine İlişkin Analizi: Kırklareli Örneği*, yayımlanmamış yüksek lisans tezi. Trakya Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Edirne.
- Mursalov, M. (2009). *Bir Turistik Ürün Çeşitlendirmesi Olarak Kış Turizmi Ve Kış Turizmi Açısından Azerbaycan'ın Guba Â€“Haçmaz Turizm Bölgesinin Arz Potansiyeli*, Yayımlanmamış doktora tezi. DEÜ Sosyal Bilimleri Enstitüsü.
- Nayir, O., 2009. *Isparta Yöresinin Doğal Alanlarında Ekoturizm Talep ve Eğilimlerinin Belirlenmesi*, yayımlanmamış yüksek lisans tezi. Süleyman Demirel Üniversitesi Fen Bilimleri Enstitüsü, Isparta.
- Nunnally, J. C. (1967). *Psychometric Theory*, McGrawHill, New York.
- Oktayer, N., N. Susam ve M. Çak (2007), *Türkiye’de Turizm Ekonomisi*, İstanbul Ticaret Odası Yayınları, Elma Basım, İstanbul.
- Okuyucu, A., ve Somuncu, M. (2013). Türkiye’de inanç turizmi: Bugünkü durum, sorunlar ve gelecek. *International Conference on Religious Tourism and Tolerance, Bildiriler Kitabı, Konya, 627-643.*
- Olalı, Hasan; Timur, Alp (1986): *Turizmin Türk Ekonomisindeki Yeri*, Ofis Ticaret Matbaacılık San. Ltd. Şti., İzmir.
- Oral, S. ve Şenbük, U., (1996). Turistik Yörelere Sürdürülebilir Turizm Açısından Yapısal Değerlendirilmesi. *Türkiye’de 19.Dünya Şehircilik Günü Kolokyum Bildiri Kitabı*, 7-8-9 Kasım. İstanbul: MSÜ Şehir ve Bölge Planlama Bölümü Yayını.
- Öğütücü, B. (2002). Ülkemizde yayla turizmi. *Bilim ve Aklın Aydınlığında Eğitim Dergisi*, 3(29), 1-12.
- Özgüç, N. (2003) *Turizm Coğrafyası (Özellikler ve Bölgeler)*Çantay Kitapevi, İstanbul

- Özkan T. (2016). Gezin Gözüyle İpek Yolu. (Editör: Fahri ATASOY) *Yükselen İpek Yolu 1. Cilt: İpek Yolu'nda Ekonomi Ve Turizm*. Ankara: Türk Yurdu Yayınları, 224-238
- Öztaş, K. ve Karabulut T., (2006), *Turizm Ekonomisi Genel Turizm Bilgileri*, 2. Basım, Nobel Yayınları, Ankara.
- Öztaş, K. (1997), *Doğu Anadolu Bölgesi Turistik Arz Kaynaklarının Dış Turizm Talebi Üzerine Etkileri*, Yayınlanmamış doktora tezi, Dokuz Eylül Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü.
- Österreich, W., B., "Der Incentivemarkt in Österreich", *Ausgabefreudige Gäste für die Nebensaison*, Sayı 3 Haziran (1993), s. 4-5
- Öztürk, Y., & Yazıcıoğlu, İ. (2002). Gelişmekte olan ülkeler için alternatif turizm faaliyetleri üzerine teorik bir çalışma. *Ticaret ve Turizm Eğitim Fakültesi Dergisi*, 2, 183-195.
- Öztürk, A. S. (2010), *Antalya Körfezi Batısında Kırsal Turizm: Potansiyel Ve Geliştirme Stratejisi*, yayımlanmamış yüksek lisans tezi. Ege Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, İzmir
- Pedersen, A. (2002). *World heritage manuals*. Paris: UNESCO World Heritage Centre.
- Rızaoğlu, B. ve Biçici, F. (2010) Yerel halkın sürdürülebilir turizm gelişimine yönelik tutumları: Datça örneği. *12. Ulusal Turizm Kongresi Bildiriler Kitabı*. 30 Kasım-4 Aralık Akçakoca-Düzce: Sidaş Medya Ltd. Şti., 78-83
- Salkım, M. (2007), *Sürdürülebilir Turizm Kapsamında Turistik Ürün Çeşitlendirme Politikaları ve Antalya Örneği*, Yayınlanmamış doktora tezi. Dokuz Eylül Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, İzmir.
- Sanal (2016), <https://seyahatdergisi.com/maden-deresi-ve-selalesi-nerede-nasil-gidilir-sifali-su-konaklama-resimleri-harita-bilgi/> adresinden 28 Kasım 2017 tarihinde alınmıştır.
- Sanal (2017), <http://turizmguzel.com/haber/genclik-turizmi-136-milyar-dolarlik-hacme-ulasti-h5519.html> 11 Kasım 2017 tarihinde alınmıştır.

- Saltık, N., 2013. *Çanakkale Kara Menderes Vadisi Araplar Boğazı Kesiminin Ekoturizm Planlaması Açısından Değerlendirilmesi*, Çanakkale.
- Sert, A. N. (2013), *Kırsal Turizm Bölgelerinde Festivallerin Yerel Halk Üzerindeki Sosyal Etkileri: Beypazarı Festivaline Yönelik Bir Araştırma*, yayımlanmamış yüksek lisans tezi. Anadolu Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Eskişehir.
- Sezer, İ. (2012) Turistik fonksiyonları ve yat turizmine etkileri açısından Didim yat limanı (D-Marin Didim). *Eastern Geographical Review*, 17(28), 103-124.)
- Soykan, F. (1999) Doğal Çevre Ve Kırsal Kültürle Bütünleşen Bir Turizm Türü: Kırsal Turizm. *Anatolia Turizm Araştırmaları Dergisi*,(10)1, 67-75.
- Soykan, F. (2003) Kırsal Turizm Ve Türkiye Turizmi İçin Önemi. *Ege Coğrafya Dergisi*, (12) , 1-11.
- Scharpf, H. (1998). 21.Yüzyılda Sürdürülebilir Turizm Politikaları. *Berlin Teknik Üniversitesi 1.Uluslararası Turizm Sempozyumu*, Berlin.
- Şekercioğlu, Ç. H. (2002). Impacts of birdwatching on human and avian communities. *Environmental Conversations*, 29(3), 282-289.
- Şenoğlu, E. (1992, Mayıs). Dünya Gençlik Turizmi Mozağinde Türkiye. Turizm Bakanlığı Gençlik Turizm Konferansı-Workshop, Ankara.
- Şenol, F. (2008). Turistik ürün çeşitlendirmesi. N. Hacıoğlu, C. Avcıkurt). *Karavan Turizmi*. 1. Baskı. Ankara: Nobel Yayın Dağıtım. ss: 481-498.
- Shivers, J. S. and Delisle, L. J. (1997). *The story of leisure, context, concepts and current controversy*. Australia: Human Kinetics Publisher.
- Taşcı, K. (2015) *Tıbbi ve Aromatik Bitkiler Sektör Raporu*. Kayseri: Orta Anadolu Kalkınma Ajansı.
- Tatar, F.,& Köroğlu, B. A. Ankara ili Beypazarı ilçesi kırsal turizm gelişimi ve yerel kalkınmaya etkisi. *Planlama* 2017;27(2):115–128 https://www.journalagent.com/planlama/pdfs/PLAN-26349-RESEARCH_ARTICLE-ARMATLI_KOROGLU.pdf adresinden 23 Kasım 2017 tarihinde alınmıştır.

- T.C. Kültür ve Turizm Bakanlığı <http://yigm.kulturturizm.gov.tr/TR,9872/alternatif-turizm-turleri.html> adresinden 25 Temmuz 2017 tarihinde alınmıştır.
- T.C. Kültür ve Turizm Bakanlığı Yatırım Ve İşletmeler Genel Müdürlüğü <http://yigm.kulturturizm.gov.tr/TR,9952/inanc-turizmi.html> adresinden 9 Kasım 2017 tarihinde alınmıştır.
- T.C. İÇİŞLERİ BAKANLIĞI KARASU KAYMAKAMLIĞI. Karasu İlçesi 2017 Yılı Mahalle Nüfusları, <http://www.karasu.gov.tr/nufus> adresinden 28 Kasım 2017 tarihinde alınmıştır.
- T.C. İÇİŞLERİ BAKANLIĞI KARASU KAYMAKAMLIĞI. Karasu İlçesi Coğrafi Yapısı, <http://www.karasu.gov.tr/cograf-yapisi> adresinden 28 Kasım 2017 tarihinde alınmıştır.
- Tırtıl, A. (2005). Bursa ilinin kuş gözlem turizm potansiyeli. 1. Bursa Turizm Sempozyumu Bildiri Kitabı. Bursa Osmangazi Belediyesi. Bursa: Özener Matbaası. ss: 63-68.
- Toskay, T. (1983). *Turizm-Turizm Olayına Genel Yaklaşımı*. İstanbul: Der Yayınları.
- Toskay, T. (1989). *Turizm*. İstanbul: Der Yayınları.
- Tunç, A. ve Saç, F. (1998), *Genel Turizm Gelişimi-Geleceği*. Ankara: Detay Yayıncılık.
- Tutar, E., Tutar, F., 2004. *Turizm, Ekonomi, Türkiye ve OECD*. Seçkin Yayıncılık, Ankara.
- Türker, N., (1998). Çevreye Karşı Duyarlılığın Uluslar Arası Rekabette Bir Strateji Olarak Kullanılması. “*Turizm Sektöründe Rekabet Stratejileri*” Hafta Sonu Seminerleri V. 23-25 Ekim. Nevşehir: Erciyes Üniversitesi Matbaası, 159-182.
- Türksoy, A. ve Yürük, Ö. E. (2008). Turistik Ürün Çeşitlendirmesi. N. Hacıoğlu, C. Avcıkurt (Editörler). *Özel İlgi Turizmi*. 1. Baskı. Ankara: Nobel Yayın Dağıtım.
- Uçar, M., Uçar, H., Kurnaz, A., & Akyurt Kurnaz, H. (2012). Kırsal turizmin sosyo-ekonomik yapıya etkisi ve Fethiye örneği. *KMÜ Sosyal ve Ekonomik Araştırmalar Dergisi* 14 (22): 75-82,

<http://earsiv.kmu.edu.tr/handle/11492/260> adresinden 17 Kasım 2017 tarihinde alınmıştır.

Uçkun, G. Çeltek, E. (2004). Niş Pazarlama Ve Turizm Sektöründe Uygulanabilirliği. ISGUC The Journal of Industrial Relations and Human Resources, 6 (2), 0-0. Retrieved from <http://dergipark.gov.tr/isguc/issue/25511/268993> adresinden 17 Kasım 2017 tarihinde alınmıştır.

Uluslan, Y. (2013). Alternatif turizm kapsamında yamaç paraşütü sporu ve Sakarya örneği. (Editör Burhanettin ZENGİN). *Geçmişten Günümüze Sakarya Turizmine Akademik Bir Bakış*. Sakarya Üniversitesi İşletme Fakültesi Turizm İşletmeciliği Bölümü Yayınları: Melisa Matbaası, 161-168.

Usta, Ö. (2002). *Genel Turizm* İzmir: Anadolu Matbaacılık.

Uygur, S.M. ve Akdu, U. (2009). Çiftlik Turizmi, Kırsal, Tarım Ve Ekoturizmin Kavramsal Açısından İrdelenmesi. *Ticaret ve Turizm Eğitim Fakültesi Dergisi*, Yıl: 2009 (1), 142-166

Uygur, S. M. ve Baykan, E. (2007). Kültür Turizmi ve Turizmin Kültürel Varlıklar Üzerindeki Etkileri, *Ticaret ve Turizm Eğitim Fakültesi Dergisi*, Sayı: 2: 30-49.

Ülker, İ. (1999). Dağ turizmi planlama yöntemleri: Yüksek dağlarımız, kayak merkezlerimiz. Ankara: T.C. Turizm Bakanlığı Yayınları.

Ürger, S.,(1992). *Genel Turizm Bilgisi*. Akdeniz Üniversitesi Yayınları, 15s, Antalya.

Yasar, G. (2002). *Kahramanmaraş İlinde Ekoturizm Olanaklarının incelenmesi ve Potansiyel Alanların Tespiti* Yayınlanmamış yüksek lisans tezi. KSÜ. Fen Bilimleri Enstitüsü Orman Mühendisliği Anabilim Dalı. Kahramanmaraş.

Yıldız, Z. ve Kalağan, G. (2005). Alternatif Turizm Kavramı Ve Çevresel Etkileri. *Yerel Siyaset Dergisi*, 42-44

Yılmaz, İ., “Kum Ve Deniz Yerine Dağlar Yaylalar”, *Ekonomik Trend Dergisi*, Nisan (1995), s. 32-33.

Yosmaoğlu, N. ve Engin, F. (2003) Bolu İli Gelişme Planı Hizmetler Sektörü, Bolu, s.16.

Yükselen, C. (2010). *Örnekleme Süreci ve Örnekleme Yöntemleri* .4. Pazarlama Araştırmaları Semineri.

WTO, 1998. *Guide for Local Authorities on Developing Sustainable Tourism*; WorldTourism Organization, Madrid

VII. EKLER

Ek-1: Uygulama Anket Formları

Sayın Katılımcı,

Bu araştırma Düzce Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Turizm ve Otel İşletmeciliği Ana Bilim Dalı yüksek lisans tezi için yürütülmektedir. Amacımız sizin görüşlerinizden yararlanarak Kuyumcullu yöresinde yaşayan yerel halkın kırsal turizme olan bakışını değerlendirmektir. Katılımcıların bilgileri ahlaki kurallara uygun olarak gizli tutulacaktır. Katıldığınız için teşekkür ederiz.

Yüksek Lisans öğrencisi
Ali ATA
Düzce Üniversitesi
Sosyal Bilimler Enstitüsü
Turizm ve Otel İşletmeciliği Ana Bilim
Dalı

Kişisel Bilgiler

Yaş:.....(belirtiniz)

Eğitim: İlkokul Ortaokul Lise Üniversite

Diğer.....(belirtiniz)

Cinsiyet: Erkek Kadın

Medeni Durum: Evli Bekar

Gelir Durumu:.....(Aylık olarak TL ile belirtiniz)

Aşağıda yerel halkın kırsal turizme bakış açısını tespit etmeye yönelik ifadeler yer almaktadır. Bu ifadelere kesinlikle katılıyorum, katılıyorum, kararsızım, katılmıyorum, hiç katılmıyorum seçeneklerinden sizin için en uygun olanı seçiniz lütfen	1.Kesinlikle Katılıyorum	2.Katılıyorum	3.Kararsızım	4.Katılmıyorum	5. Hiç katılmıyorum
1. Turizm, yöremizin sosyal ve kültürel yönden gelişimine önemli katkı sağlayacaktır					
2. Turizm, yöremizdeki halkın gelirlerini arttıracaktır					
3. Turizm yöremizdeki halkın yaşam standartlarını arttıracaktır.					
4. Turizm sayesinde köyden kente göç önlenecektir					
5. Yöremizde turizmin gelişmesi yerel halkın çalışan sayısını (istihdamını) arttıracaktır.					
6. Turizm yöremizdeki iş gücünü çoğaltacaktır.					
7. Turizm yöremizdeki küçük işletmelere fayda sağlayacaktır.					
8. Kırsal turizm yöremizdeki tarımsal gelişime yardımcı olacaktır.					
9. Kırsal turizm yöredeki yerel halktan çok yabancılar için iş fırsatı sağlayacaktır.					
10. Yöreme turistlerin geldiğini görmek beni memnun edecektir.					
11. Yöremize gelen zengin turistlerin yaşam biçimi kültürümüzü bozacaktır.					
12. Turizm yöremizdeki geleneksel kültür ve yerel adetlerde yozlaşmaya sebep olacaktır.					
13. Turizm yöremizdeki suç olaylarında artışa sebep olacaktır.					
14. Turizm yöremizdeki arazi fiyatlarını arttıracaktır.					
15. Kırsal turizmin gelişimi yöremizdeki mal ve hizmet fiyatlarında artışa sebep olacaktır.					
16. Yöremizde turizmin gelişimi kamu hizmetlerinin kapasitesini arttıracak (eğitim, sağlık, ulaşım, altyapı vb.)					
17. Kırsal turizmin gelişimi yöremizdeki doğal ve kültürel kaynakların korunmasını arttıracaktır.					
18. Kırsal turizme uygun mevcut yapılar yerine yapılan otel vb. diğer turistik tesislerin inşası doğal çevreyi bozacaktır.					
19. Kırsal turizm gelecekte yöremizde bulunan doğal kaynaklarımız ve çevremizin tahrip olma riskini arttıracaktır					